

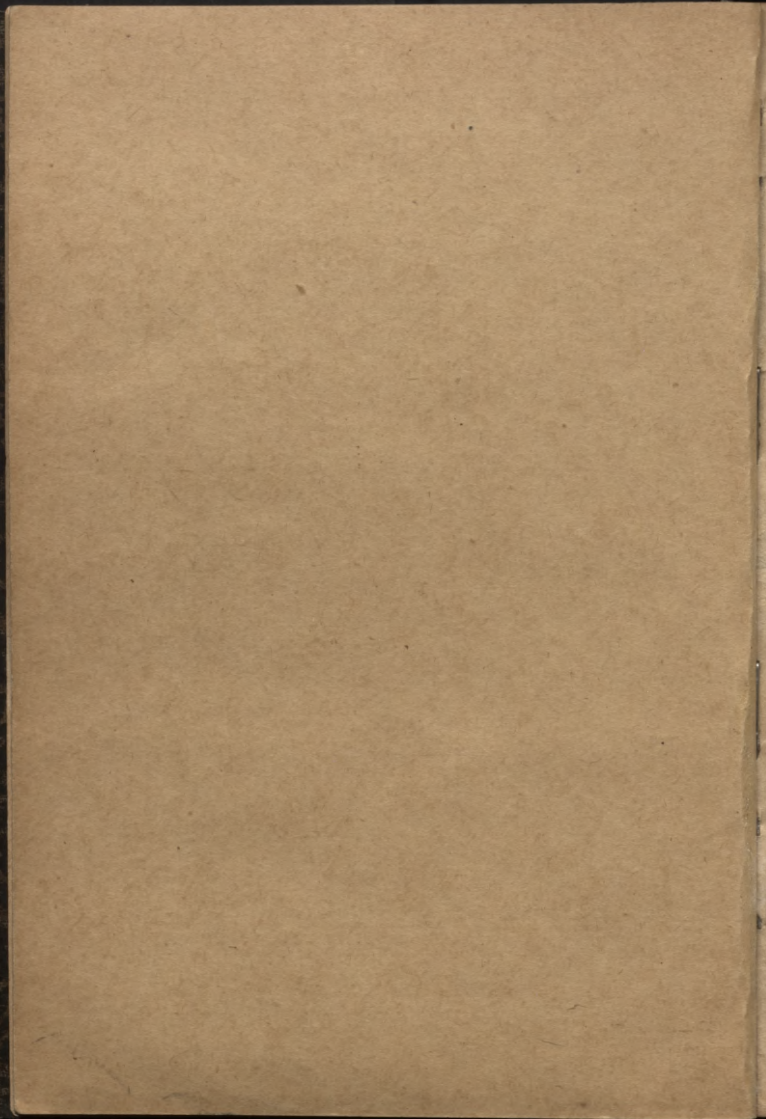
Ž. BUNDURS

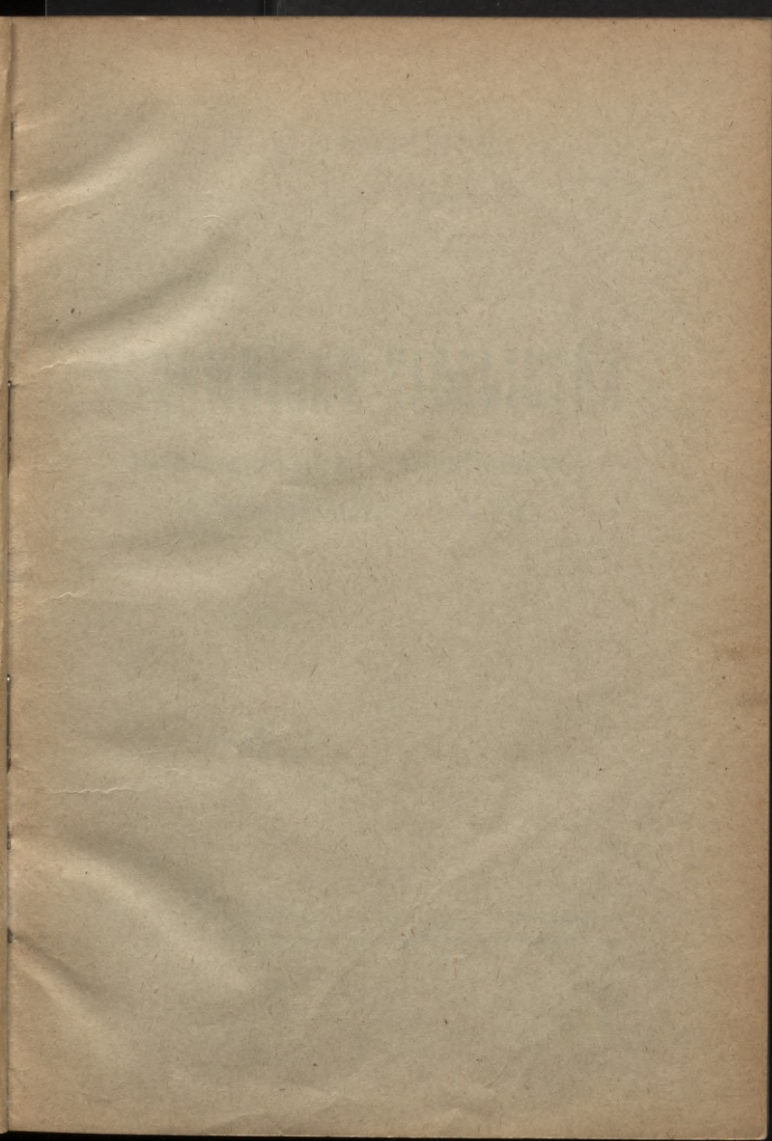
PADOMNIĒKS TIESLIETĀS

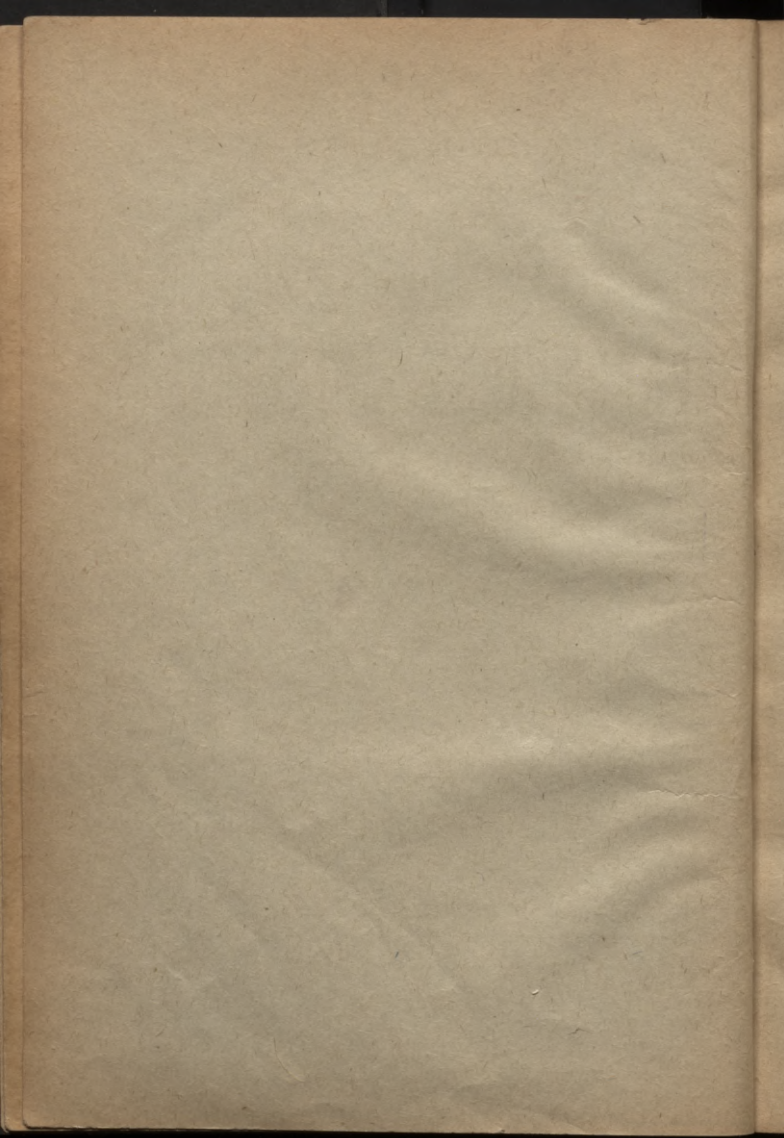
Kriminaltiesības Civiltiesības
Administratīvās tiesības

Izdevniecība „PAŠPALĪDZĪBA“ Daugavpili

1 9 3 3

L $\frac{62-3}{190}$

3570RF
D. 190
L
34

Ž. BUNDURS

PADOMNIERIS TIESLIETĀS

Krimināltiesības Civiltiesības
Administratīvās tiesības

Izdevniecība „PAŠPALĪDZĪBA” Daugavpīlī

1 9 3 3

L-2
B-1

0309100934

✓ L. V. B.
№ _____ In. 2179.891.

82
669. Spiestuve K/S „ZARA”.
Daugavpils, Saules ielā 31. Tālr. 490.

Priekšvārds.

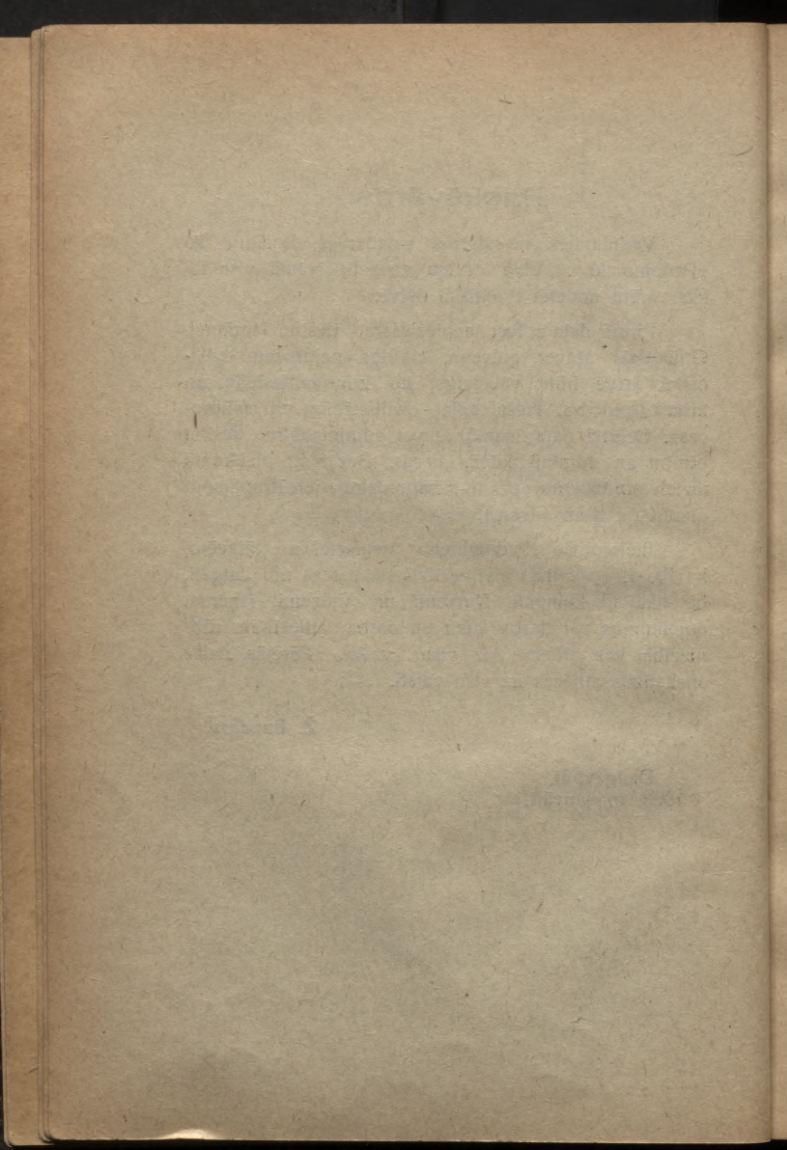
Vadīdamies no dzīves vajadzības, sastādīju šo „Padomnieku”. Viņā centos apskatīt īsumā visu to, kas varētu noderēt praktiskā dzīvē.

Pirmā daļa aptver nepieciešamo tiesību izpratnei. Otrā daļa aptver galveno, cik tas nejuristam ikdienišķā dzīvē būtu vajadzīgs, no kriminaltiesībām un kriminalprocesa. Trešā daļa—civiltiesībām un civilprocesa. Ceturtā daļa īsumā aptver administratīvo tiesību būtību un administratīvās tiesas. Bez tam, pielikumā ievietoti noteikumi par lauksaimnieku neizūtrupējamo mantu un tiesu adreses.

Lietojot šo „Padomnieku” nepieciešami jāievēro, ka III. d. apskatītās civiltiesības neattiecas uz Latgali, bet tikai uz Zemgali, Kurzemi un Vidzemi, izņemot noteikumus par darba laiku un darba attiecībām rūpniecībā, kas attiecas uz visu valsti. Pārējās daļās apskatītais attiecas uz visu valsti.

Ž. Bundurs.

Daugavpilī,
1933. g. janvāri.

Saturs.

I.

Ievads.

Tiesības	13
Tiesību sadalīšanās	13
Tiesību piemērošana	14
Tiesību spēka robežas laikā un vietā	14
Tiesas darbība	15
Tiesa un taisnība	16

II.

Kriminaltiesības.

Noziegums un sodi.

Nodarijums	19
Nodarijuma pieskaitamība	19
Vainīgums	20
Vainīguma palielinoši apstākļi	20
Sodi	21
Soda nosacīta atļaišana	21
Nesodamība	22
Apžēlošana	22

Kriminallietas uzsākšana un pamatojums.

Lietas ierosināšana	23
Cietušais un sūdzētājs	23
Piekritība	24
Sūdzība	25
Sūdzības pamatojums	26

Zaudējumu atlīdzība	26
Apsūdzētais	26
Apsūdzētā stāvoklis tiesā	26
Liecinieki	27
Sūdzības iepriekšēja izmeklēšana	28
Apsūdzības uzturēšana	29

Kriminallietas iztiesāšana.

Tiesāšanas kārtība	29
Pārsūdzība	30
Tiesāšanas kārtība otrā instancē	31
Blakus sūdzības	31
Kasācijas sūdzības	33
Tiesas pavēles	33
Kriminālsprieduma izpildīšanas atlikšana	34
Pārsūdzības kārtība un termiņi kriminallietās	34
Tiesu izdevumi kriminallietās	36

Kriminālsūdzību un lūgumu paraugi.

Aizskāršana vārdiem	39
Neslavas celšana	40
Draudi	41
Aizskāršana darbiem	42
Patvaļīga lietošana	43
Atsauksme par aizmugurisku spriedumu	44
Lūgums, lai tiesas pavēli skata cauri visparējā kārtībā	45
Apellācijas sūdzības vispārējs paraugs	46
Apellācija sūdzība	47
Apžēlošanas lūgums	48

III.

Civiltiesības.

Spēkā esošie civillikumi	49
------------------------------------	----

Fiziska un juridiska persona	49
Tiesību subjekts un objekts	50
Tiesību, darbības un rīcības spēja	0
Darījuma saistīgums	50

Saistību tiesības.

Solidāras saistības	54
Saistības izpildīšanas vieta	55
Nosacījums	55
Neatļauta darbība	55
Zaudējumu atlīdzība un apmērs	56
Atbildība par trešu personu darbību	56
Līgumu un saistību pastiprināšana	56
Rokas ķīla	57
Līgumsods	57
Rokas nauda	58
Galvojums	58
Līguma nozīme un sekas	59
Pirkšana — pārdošana	59
Pirkuma līgums	60
Lopu pirkšana — pārdošana	61
Dāvinājums	62
Dāvinājuma līgums	63
Noma (rente) un īre	64
Nomas līgums	65
Aizņēmums	66
Apdrošināšana	67
Derības	67
Apsolījums	68
Izlīgums	68
Saistību pārjaunošana	70
Līguma nepildīšanas sekas	70

Aizturēšanas tiesības	72
Ķilāšanas tiesības	73
Pilnvarojums	74
Pilnvaras atcelšana	75

Darba tiesības.

Personiskā darba līgums	76
Darbinieka pienākumi	76
Darba devēja pienākumi	76
Atlīdzība	77
Personiskā darba līguma izbeigšanās	78
Graudošana	78
Graudošanas līgums	79
Kalpotāju (mājkalpotāju) līgums	80
Kalpotāja pienākumi	81
Saimnieka pienākumi	81
Kalpotāju līguma izbeigšanās	82
Darba attiecības rūpniecībā	83
Darba laiks	84
Darba laiks	85
Svētdienas atpūta	85
Virsstundas	85
Virstundu atlīdzība	85
Pusdienas pārtraukums	86
Atpūta	86
Uzteikšana	86
Darba uzņēmums	87
Uzņēmuma līgums	88
Noilguma termiņi civilliesībās	89

Civillietas uzsākšana un pamatojums.

Lietas ierosināšana	91
Prasītājs	91

Piekrītība	92
Prasība	93
Prasības pamats, apmērs, pierādīšana un prasības uzturēšana	94
Pierādījumi	94
Liecinieki	94
Prasības nodrošināšana	95
Atbildētājs	96
Atbildētāja stāvoklis tiesā	96
Preprasība	97

Civillietas iztiesāšana.

Tiesāšanas kārtība	97
Piespiedu izpildīšana pēc aktiem	99
Pārsūdzība	99
Tiesāšanas kārtība otrā instancē	99
Blakus sūdzības	100
Kasācijas sūdzības	101
Tiesu izdevumi civillietās	102
Mazturības tiesības	103
Pārsūdzības kārtība un termiņi civillietās	104

Civiltiesas sprieduma izpildīšana.

Tiesu izpildītāji	105
Pagasta tiesa	105
Policija	105
Piedzīšana	105
Parāda samaksa vairākos termiņos	107
Nepareizi aprakstītas mantas izņemšana no apraksta	109

Lūgumu un sūdzību paraugi civillietās

Vispārējs prasības lūguma paraugs	110
Prasība, lai atdod parādu	111
Prasība par neizmaksātu darba algu	112

Lūgums, lai nepareizi aprakstītu mantu izņem no apraksta	113
Lūgums, lai atļauj parādu nomaksāt daļās	114
Lūgums, lai aptur aprakstītas mantas pārdošanu, līdz lietas caurskatīšanai pēc būtības	115
Lūgums, lai atjauno pārsūdzības termiņu	116
Apellācijas sūdzība	117
Lūgums iesniegšanai tiesu izpildītājam, lai piedzen parādu	118

IV.

Administratīvās tiesības.

Administratīvo tiesību būtība	119
Administratīvā nelikumība un viņas novēršana	119
Iebildums	119
Sūdzība augstākai priekšniecībai	120
Administratīvās tiesas	120
Sūdzības pamats	120
Piekritība	121
Sūdzības celšanas termiņš	121
Sūdzība	121
Tiesāšanas kārtība	122
Pierādījumi	123
Tiesas spriedums	123
Tiesas pavēles	123
Pārsūdzība	124
Tiesas nodevas	124

Pielikumi.

Lauksaimnieku neizūtrupējamā manta	125
Tiesu adreses	128

I.

Ievads.

Tiesības.

Vajadzības piespiež cilvēku kaut ko darīt un arī kaut ko nedarīt. Ja cilvēki savas vajadzības apmierinātu patvarīgi, katrs priekš sevis, nieevērojot citu cilvēku intereses, tad izceltos vispārēja cīņa — visu kažš pret visiem; tad taisnības nebūtu itnekādas. Lai tas nenotiktu, lai fiziski spēcīgākais neiznīcinātu ne-spēcīgāko, lai atsevišķais cilvēks atteiktos no savām egoistiskām vienpusīgām vispārībai pretī runājošām, interesēm vispārības labā — pastāv tiesības. Tiesības nokārto cilvēku ārējo izturēšanos savā starpā.

Tiesību sadalīšanās.

Visas tiesības savos pamatos sadalās publiskās un privātās tiesībās.

Publiskās tiesības ir tās, kuŗām ir vispārējas labklājības intereses. Publiskās tiesībās ietilpst: 1) valsts tiesības, ietver tās normas, kuŗas nosaka valsts satversmi, augstākās varas organizāciju, teritoriju un iedzīvotāju stāvokli; 2) administratīvās tiesības ietver normas, kuŗas nosaka valsts pārvaldes

kārtību un valsts policijisko darbību; 3) krimināltiesības ietver tās normas, kuŗas regulē valsts tiesību sodīt par noziegumiem un likumīgi notiesātā pienākumu padoties spriedumam; 4) procesu tiesības ietver tās normas, kuŗas regulē tiesu darbības kārtību valstī; sadalās kriminalprocesā, administratīvā procesā un civilprocesā; 5) finanču tiesības ietver normas, kuŗas regulē valsts saimniecību; 6) starptautiskās tiesības ietver tās normas, kuras regulē valšķu savstarpējās attiecības.

Privātās tiesības ir tās, kuŗas nosaka cilvēku savstarpējās privātās attiecības valstī, kuŗām nav vispārējas labklājības intereses. Privāttiesībās ietilpst: 1) civiltiesības, ietver tās normas, kuŗas regulē ģimenes attiecības, īpašuma tiesības un saistību attiecības un 2) tirdzniecības tiesības, ietver tās normas, kuŗas regulē tirdzniecību, vērtspapirus un apdrošināšanu.

Tiesību piemērošana.

Piemērojot rakstiskas tiesības (likumu, rikojumu) vispirms ir jāpārlicinās par likuma pareizību (vai ir spēkā, vai ir pareizs). Pēc tam likums resp. rikojums jāiztulko, t. i. jācenšas saprast istās likuma devēja domas; tulkošanu izdara vispirms gramatiski, t. i. mēģina saprast likuma saturu no valodnieciskās puses, pēc tam loģiski. Loģiskā iztulkošana bāzējas uz tiro saprātu, cenšoties izprast likuma būtību.

Tiesību spēka robežas laikā un vietā.

L a i k ā. Jaunizdoti likumi un rikojumi ir spēkā tikai uz nākotni; vispārējs princips ir, ka likumam nav

atpakaļ ejoša spēka. Bet izņēmuma gadījumos var būt, tad tas gan parasti pašā jaunizdotā likumā ir noteikts. Likums izbeidzas ar laika notecēšanu, ja viņš bijis izdots uz zināmu laiku, vai kad viņu atceļ jauns likums.

Vietā. Likumi var būt spēkā visā valsts teritorijā un arī tikai teritorijas vienā daļā. Parasti tas tiek aizrādīts pašā likumā, ja viņš spēkā tikai vienā valsts daļā, bet ja visā — tad nekādu sevišķu aizrādījumu nav, kas jau pats par sevi saprotams.

Tiesas darbība.

Likuma uzdevums ir nokārtot cilvēku ārējās attiecības. Pārkāpjot likumus rodas formāla netaisnība. Juridiski ir trīs netaisnības: civilā, kримinālā un administratīvā. Tiesas uzdevums ir nodibināt likumisko taisnību. Tā kā juridiski ir trīs netaisnības, tad arī ir trīs tiesu veidi šo netaisnību novēršanai, t. i. civilā, kримinālā un administratīva tiesa.

Civiltiesas uzdevums ir izšķirt strīdu par civiltiesībām, piespiest izpildīt so tiesību pienākumus un aizsargāt privātas intereses. Civiltiesā uzsāk savu darbību tikai uz ieinteresētās personas lūgumu un viņa var apmierināt tikai to, ko lūdz, bet nekādā gadījumā vairāk (mazāk var). Civiltiesā katram pašam savas prasības vai ierunas jāpierāda. Tiesa pati nekādus pierādījumus nesavāc. Spriež uz pušu iesniegto pierādījuma pamata. Civillietu katrā lietas stāvoklī var prasītājs izbeigt. Prasītājs ir tā persona, kuŗa iesāka tiesu — iesniedza prasību, bet atbildētājs — tā persona, kuŗai šinī lietā jāatbild uz iesniegto prasību. Tiesa

spriež pēc brīvas tiesnešu pārliecības, kas dibinās uz iesniegto pierādījumu un mutisko paskaidrojumu pamata. Civiltiesā ir brīva sacikste dēļ taisnības.

Kriminaltiesas uzdevums ir izmeklēt un sodīt noziegumu izdarītājus. Kriminaltiesa stipri atšķirās no civiltiesas. Kriminaltiesā apsūdzību pret apvainolo, ar maz izņēmumiem, uztura valsts — policijas un prokuratūras personās. Valsts pati savāc pierādījumus un lietu virza tālāk un raugās, lai vainīgais neizbēgtu pelnītam sodam. Tas ir tamdēļ, ka noziegumi aizskar visas sabiedrības intereses; šodien cieš viens, bet ritā var atkal ciest cits. Tiesa spriež arī pēc brīvas pārliecības.

Administratīvās tiesas uzdevums ir izmeklēt un izšķirt strīdu par valsts pārvaldes organu nelikumīgo darbību, kuŗai nav ne civiltiesisks nedz arī kriminaltiesisks raksturs, t. i. pa administratīvo netaisnību.

Valsts pārvaldes (t. i. administratīvo) organu nelikumīgo darbību ir iespējams novērst divējādā veidā: a) ziņojot augstākai priekšniecībai un b) iesniedzot sūdzību administratīvā tiesā.

Tiesa un taisnība.

Tiesneši tiesu spriež pēc savas iekšējās pārliecības, bet tomēr ievērojot pierādījumus un likumu. Tiesneši arī ir tikai cilvēki, kuŗi nevar ieiet katra atsevišķā cilvēka sirdī un atrast tur viņa īsto taisnību un pie kam viņiem arī ir jāievēro pierādījumi un likuma tiesais jēgums. Tamdēļ dzīvē bieži gadās, ka prāvnieki

nedabūn savu sirds taisnību, bet gan tikai formālo taisnību, kuŗa dibināta uz likuma tiešo jēgumu un pierādījumu pamata. Lai tas nenotiktu, tad prāvniekiem katrā ziņā jācenšās tiesā pierādīt sava sirds taisnība ar konkrētiem pierādījumiem, tikai tad tiesa arī varēs dot sirds taisnību.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

II.

Kriminaltiesības.

Noziegums un sodi.

Sod. lik. 1. — 72. pp.

Nodarījums.

Pēc mūsu sodu likumiem, par noziedzīgu atzīstams katrs nodarījums, kuŗš tā izdarīšanas brīdī noliegts likumā ar soda piedraudējumu. Par smagu noziegumu sauc tādu, par kuŗu draud nāves sods vai spaidu darbi; par noziegumu — pārmācības nams vai cietums; bet par pārkāpumu — arests vai naudas sods.

Nodarījuma pieskaitamība.

Nav pieskaitāms par vainu noziedzīgais nodarījums, ja izdarījusē persona bijuse nesamaņā, vai garīgi slima, vai garīgas neattīstības dēļ, kuŗa cēlusies no miesīga trūkuma vai slimības, nav varējusi saprast sava nodarījuma raksturu un nozīmi vai vadīt savu rīcību. Tapat nav pieskaitāms par vainu, kuŗu izdarījis jaunāks par 10 gadiem, vai no 10 līdz 17 gadiem vecs, kuŗš nav varējis saprast

sava nodarījuma raksturu nozīmi vai vadīt savu rīcību. Nav arī pieskaitāms par vainu, kuŗu izdarītājs nav varējis paredzēt vai novērst. Nav uzskatāms par noziegumu, kas izdarīts izpildot dienesta pavēli. Tāpat nav noziegums, kas izdarīts nepieciešamas aizstāvēšanās dēļ. Nav arī noziegums, kas izdarīts, lai glābtu savu vai citas personas dzīvību, veselību, brīvību, šķīstību vai citu tādu personisku vai mantisku labumu no briesmām, kuŗas radušās draudu, nelikumīgas piespiešanas vai cita kāda iemesla dēļ un kuŗas tajā pašā laikā nav bijušas novēršamas ar citu līdzekli. Nav uzskatāms par noziegumu, kas vērst pret neesošu priekšmetu, vai tādu priekšmetu, kas nederīgs nodomātā veida nozieguma izdarīšanai.

Vainīgums.

Noziedzīgs nodarījums uzskatāms par tišu jeb nodomātu ne tikai tad, kad vainīgais ir gribējis to izdarīt, bet arī tad, kad viņš apzinīgi pielaidis tās sekas, kas nosaka šā nodarījuma noziedzīgumu. Noziegums par aizneuzmanības izdarītu uzskatāms ne tikai tad, kad vainīgais nav to paredzējis, kaut to būtu varējis vai būtu vajadzējis paredzēt, bet arī tad, kad viņš, kautgan paredzējis sekas, kas nosaka šā nodarījuma noziedzīgumu, tomēr vieglprātīgi domājis šādas sekas novērst.

Vainīguma pallelinoši apstākļi.

Kas līdz sprieduma vai rezolūcijas pasludināšanai izdarījis divus vai vairāk noziedzīgus nodarījumus, sodāms ar smagāko no sodiem, kuŗus tiesa piespriedusi par šiem nodarījumiem.

Sodi.

Spaidu darbi piespriežami uz visu mūžu vai uz laiku no 4 līdz 15 gadiem. Pārmācības nams no 1 $\frac{1}{2}$ līdz 6 gadiem. Cietums no 2 nedēļām līdz 1 gadam. Arests no 1 dienas līdz 6 mēnešiem. Naudas sods nosakams latos. Ja soda nauda nav samaksāta mēneša laikā no tās dienas, kad spriedums stājies likumīgā spēkā un soditam nav līdzekļu viņas samaksai, tad sods pārvēršams arestā.

Soda nosacīta atļaišana.

Tiesība notiesātam nosacīti atļaut sodu pieder vienīgi tiesai, kuŗa lietu caurlūko. Tiesa šo tiesību var izlietot tikai tādā gadījumā, ja apsūdzētam piespriež cietuma, aresta vai naudas sodu un ja tiesai ir pamats domāt, ka notiesātais arī sodu neizpildot, turpmāk nevainojami uzvedīsies. Nevar sodu atļaut lietās uz kuŗu iztiesāšanu apsūdzētais nav ieradies; lietās, kuŗas ierosināmas tikai uz cietušo sūdzību pamata; sodiem ar naudas sodu par fiska *) noteikumu pārkāpumiem; notiesātiem ar ieslodzījumu cietumā, ja viņi agrāk sodīti par smagu noziegumu un huliganisma lietās.

Tiesas piesprieš sodu izpildīšana, ka arī sekojošā tiesību ierobežošana atliekama notiesātam cietumā — uz 5 gadiem, bet pārtējos gadījumos — uz 3 gadiem. Ja notiesātais šinī laikā nevainojami uzvedies, tiesas piesprieštais sods ar visām viņa sekām atzīstams par dzēstu. Izdarot šinī laikā kādu pārkāpumu vai noziegumu — tiesa var likt sodu izciest.

*) Valsts kase.

Nesodamība.

Sods nav piemērojams noilguma dēļ, ja no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas dienas līdz tai dienai, kad pret apsūdzēto ierosināta krimināl-vajāšana, pagājis šāds laiks: 15 gadi no tāda smaga nozieguma, par kuŗu draud nāves sods, 10 gadi no smagiem noziegumiem, par kuŗiem nedraud nāves sods; 8 gadi, par kuŗiem noteikts augstākais sods — pārmācības nams; 3 gadi parējiem noziegumiem; 2 gadi — pārkāpumiem. Bet noilgums tiesību zaudēšanu vai ierobežošanu nedzēš.

Apžēlošana.

Tiesa nevar apžēlot un piedot, bet to var tikai Valsts Prezidents. Tiesa spriež pēc likuma un pierādījumiem. Bieži gadās, ka pēc likuma ir izdarīts noziegums, kuŗš ir noteikti jā soda. Bet pieejot no cilvēcības viedokļa, nekāda nozieguma nav un ja arī ir, tad tomēr nebūtu sodāms. Priekš šādiem gadījumiem Valsts Prezidentam ir dotas tiesības notiesāto apžēlot.

Notiesātam ir jāiesniedz Valsts Prezidentam lūgums, lai viņu apžēlo. Lūgumā jāaprāda lietas faktiskie apstākļi; viņi īsi, noteikti un, pavisām lietām, patiesi jāattēlo. Jāizsūdz savi pārkāpumi, kā tēvam. Lūgumam katrā ziņā ir jābūt motivētam, kamdēļ tas viss tā noticis. Nemotivētus lūgumus nav nozīmes iesniegt. Lūgumi ir brīvi no visiem nodokļiem. Iesūtāmi tieši Valsts Prezidentam.

Kriminallietas uzsākšana un pamatojums.

Krim. proc. lik. 1. — 1017. pp.

Lietas ierosināšana. Lūgt tiesu saukt pie atbildības personu, kuŗa izdarījusi kādu noziegumu vai pārkāpumu, var kā amata tā arī privātpersona, iesniedzot sūdzību attiecīgai tiesai, prokuroram, vai izmeklēšanas tiesnesim.

Cietušais un sūdzētājs. Ne visas lietas var ierosināt kuŗa katra persona vai iestāde. Vesela rinda ir noziedzīgu nodarījumu, kuras var uzsākt tikai uz pašas cietušās personas sūdzību, t. i. tā saucamās privātsūdzības. Tādas ir lietas par apvainojumiem vārdiem un darbiem, viegliem miesas bojājumiem un ievainojumiem, patvarību, ielaušanos svešā dzīvoklī bez saimnieka ziņas (bez zagšanas nolūka), neslavas celšanu presē, noslēpumu izpaušanu, vēstuļu uzplēšanu, svešas mantas bojašanu, patvarīgu sveša meža ciršanu un medišanu, zvejošanu uz svešas zemes, autora tiesību pārkāpšanu u. t. t. Bez tam pie šīm lietām arī pieder sūdzības par zādzību, piesavināšanos un krāpšanu starp radniekiem taisnā līnijā vai laulātiem. Visas šīs lietas tiesa uzsāk tikai uz pašu cietušo vai viņu aizgādņu un aizbildņu sūdzības pamata. Šīs lietas var izbeigt ar izligšanu starp cietušo un vainīgo, līdz tiesas sprieduma spēkā nākšanai.

Bez jau minētiem noziegumiem, ir vēl vesela rinda noziegumu, par kuŗiem sūdzību var ierosināt arī tikai cietusē persona, bet ja šīs lietas vienreiz ierosi-

nātas, tad apturēt viņas vairs nevar un nav izbeidzamas ar izlīgumu starp cietušo un vainīgo. Tās ir lietas par izvarošanu, mieskārīgiem darbiem, nepilngadīgas jaunavas pavināšanu, kuŗa atrodas zem vainīgā varas vai viņa gādības, sievietes nolaupīšanu un tamliedzīgiem gadījumiem.

Par laulības parkāpšanu draud aresta sods kā laulībā esošai personai, tā arī viņas līdzdalībniekam. Sūdzību par laulības pārkāpšanu var ierosināt otrs laulātais. Šinis lietās var arī izlīgt līdz sprieduma spēkā nākšanai; izlīgstot ar vainīgo laulāto — uzskatāms, ka izlīgts arī ar viņa partneri.

Par visiem pārējiem noziegumiem sūdzību celt var jeb kuŗa persona.

Piekritība. Noziedzīgus nodarījumus iztiesā pēc viņu izdarīšanas vietas. Ja noziegums noticis dažādos tiesu iecirkņos, tad iztiesā tā tiesa, kuŗas robežās noticis vissvarīgākais. Miertiesnesim piekrit lietas par noziedzīgiem nodarījumiem par kuŗiem draud naudas sods, arests vai cietums; kas nav saistīts ar tiesību zaudēšanu. Miertiesnesim šādas lietas nepiekrit tikai tad, ja sods par noziedzīgu nodarījumu savienots ar aizliegumu piedalīties sabiedrības sapulcēs, ar vainīgā izraidīšanu no dzīves vietas, ar fabriku, darbnīcu vai citu rūpniecības vai tirdzniecības iestāžu slēgšanu, fabriku, darbnīcu mašīnu un ražošanas līdzekļu iznīcināšanu, ar periodisku izdevumu apturēšanu vai aizliegšanu, kā arī ar aizliegumu nodarboties ar tirdzniecību vai rūpniecību, vai piekopt zināmu arodu, un ja iesniegta prasība par zaudējumu atlīdzību, kas nodarīti ar noziedzīgu nodarījumu, kā arī, vainīgajam atņe-

mamo priekšmetu vērtība vai viņam uzliekamie izdevumi par pretlikumīgi izdarītā izlabošanu vai iznīcināšanu, kā arī pārējie no vainīgā pienākošie naudas maksājumi pārsniedz kopumā Ls 1000.—. Bez tam mirtiesneša kompetencei nepiekrīt lietas, ar nedaudz izņēmumiem, par ticības aizsardzības noteikumu pārkāpšanu, dumpi pret valsts varu, valsts nodevību un nemieriem un citos sevišķi paredzētos gadījumos. Ikvienam mirtiesnesim piekrīt tie noziedzīgie nodarījumi, kas pastrādāti viņa iecirkņa robežās, pie kam Rīgā, līdzīgi civillietām, izšķīrošie ir apsūdzēto uzvārdu priekšējie burti. Tās lietas, kuņas nepiekrīt mirtiesai, piekrīt apgabaltiesai, ar maziem izņēmumiem.

Ja kādu apsūdz par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, no kuņiem vieni piekrīt zemākai, bet otri augstākai tiesai, tad lietu iztiesā tā tiesa, kuņai piekrīt vissvarīgākais no šiem noziedzīgiem nodarījumiem. Tāpat ja vairāki apsūdzētie, ja vieni būtu tiesājami zemākā, otri augstākā — tiesā augstākā tiesa.

Sūdzība. Mirtiesnesim iesniedzamā sūdzība var būt rakstiska vai mutiska un viņam jāpieņem sūdzības arī tādās lietās, kuņas viņam pēc savas būtības nav piekritīgas. Tādā gadījumā sūdzību vai protokolu, kuņā tā ierakstīta, viņš nosūta pēc piederības un paziņo par to lietas dalībniekiem.

Sūdzībā jānorāda sūdzētāja vārds, uzvārds un dzīves vieta, noziedzīgais nodarījums, kad un kur tas izdarīts, sūdzētājam nodarītie kaitējumi un zaudējumi, apsūdzētā vai aizdomās stāvošā persona un viņas dzīves vieta, liecinieki vai citi pierādījumi, kas sūdzību apstiprina un noziedzīgā nodarījuma gads, mēnesis un

diena un sūdzības iesniegšanas datums. Personas, kas caur noziedzīgu nodarījumu cietušas kaitējumus vai zaudējumus, var arī griesties tieši pie vietējās policijas, kuŗa izdara izziņu un ziņot attiecīgai tiesai. Syarīgākos noziedzības gadījumus ir ieteicams vienmēr ziņot policijai.

Sūdzības pamatojums. Katrai sūdzībai jābūt pamatotai un patiesai. Lietas apstākļi ir vienmēr pareizi jāuzrāda pašā sūdzībā kā arī viņā uzrādami pierādījumi, jo tiesa var spriest tikai uz pierādījumu, bet ne kailu apgalvojumu pamata.

Zaudejumu atlīdzība, t. i. — civilprasība. Krimināltiesā zaudējumus cietušā persona var arī prasīt zaudējumu atlīdzību. Civilprasība krimināltiesā jāpieteic pirms sēdes atklāšanas. Ja līdz tiesas sēdes atklāšanai nav pieteikta civilprasība, tad zaudē tiesību tādu celt krimināltiesā, bet tādu var celt civiltiesā. Ceļot civilprasību krimināltiesā jālūdz viņa pielaišt un atzīt. Prasības pamats un apmērs pierādāms. Ja prasītājs pieteic civilprasību rakstiski, tad jālūdz, lai viņu caurskata arī prasītāja un apsūdzētā nostbūtnē un aizmuguriski, jo citādi, ja tiesas sēdē nebūs ieradies prasītājs, civilprasību atstās bez caurskatīšanas.

Apsūdzētais. Apsūdzētais ir tā persona, kuŗa tiek saukta pie atbildības par kādu sodu likumos paredzētu pārkāpumu vai noziegumu.

Apsūdzētā stāvoklis tiesā. Apsūdzētam nav ieteicams tiesā būt izaicinošam un nomelnot cietušo vai sūdzētāju, pretēji lietas apstākļiem u. t. t., nav arī ieteicams liegties lietās, kuŗās apsūdzētā vaina acim redzama, jø ar šo apsūdzētais nekā nepanāks sev par

labu, bet panāks tikai lielāku sodu. Atzišanos mūsu likumi paredz, ka sodu mīkstinošus apstākļus, ko ieteicams pie gadījuma izmantot. Pie kam atzīstoties — lieciniekus nepratinās un netiks cilāti visādi nepatīkami sikumi, kas apsūdzētam var nākt tikai par ļaunu. Ieteicams izmantot vainu mīkstinošus apstākļus: ka, spaidīgi materiāli un ģimenes apstākļi, apsūdzētā neatīstība, jaunība, lietas nesaprašana, agrākā nesodamība, nopelni tēvijā labā u. c. Ar likumu nezināšanu nevar atrunāties, bet par vainu mīkstinošu apstākli var būt.

Nav arī ieteicams pārsteigti atzīties lietās, kur var strīdēties, vai vispārīgi ir nozieguma sastāvs, un arī lietās, kur ir blakus apstākļi; kuņģi attaisno apsūdzētā rīcību. Šādās lietās, lai tiesa pati konstatē apsūdzētā vainīgumu, jo var izrādīties apsūdzība par nedibinātu vai arī rasties vainu mīkstinoši apstākļi.

Liecinieki. No liecības neviens nevar atteikties. Liecības nodošana ir katra cilvēka pienākums, kuņģ kalpo taisnības labā. Tas kas ieradies tiesā nodot liecību un no tās atsakās bez pietiekoša pamata, draud arests līdz 1 mēnesim vai naudas sods līdz Ls 100.—, Liecinieks var atteikties dot atbildi tikai uz tiem jautājumiem, kas pierādītu viņa paša vainu.

Kriminallietās nav pielaižami pēc liecināšanas: 1) gara slimie; 2) garīdznieki — attiecībā uz atzišanos, kas viņiem izteikta grēkus sūdzot un 3) apsūdzētā pilnvarnieki un aizstāvji — attiecībā uz atzišanos, ko viņiem zteikuši viņu pilnvaras devēji. Šos lieciniekus tiesa pati atraida bez prāvnieku aizrādījuma.

Kriminallietās no liecības var atteikties: apsūdzētā laulātais, radnieki taisnā līnijā uz augšu un uz leju,

ka arī miesīgi brāļi un māsas. Bez tam saeimas loceklim ir tiesība atteikties no liecības: 1) par tām personām, kuras viņam kautko uzticējušas kā tautas pārstāvim, 2) par personām, kam viņš kautko uzticējis kā tautas pārstāvis un 3) par pašiem šiem faktiem un ziņām. Šiem lieciniekiem tiesai pašai jāatgādina, ka viņiem tiesība atteikties no liecības.

Bez tam krimināllietās zem zvērasta netiek pieļauti mazgadīgie, kas nav sasnieguši 14 gadu vecumu un plānprātīgie, kas nesaprot zvērasta nozīmi; bet uz prāvnieku aizrādījumu tiek noraidīti: 1) tie kas uz tiesas sprieduma pamata zaudējuši tiesības; 2) noziedzīgā nodarījumā cietusē persona, tās laulātais, radnieki taisnā līnijā, miesīgi brāļi un māsas un citi radnieki sānu līnijā trešā un ceturtā pakāpē un abu pušu svainieši pirmās divās pakāpēs; 3) tie, kas stāv ar lietas dalībniekiem sevišķās attiecībās vai nu caur adopciju, vai caur aizbildnību vai aizgādību, vai arī caur to, ka viens no viņiem pārvalda otra lietas, kā arī tie, kas atrodas kādā prāvā ar lietas dalībniekiem. No liecības došanas noraidāmi visi tie liecinieki, kas tiesas sēdē agrāk noklausījušies lietā pratināmos citus lieciniekus.

Liecinieku noraidījumi visās lietās jāpieteic pirms viņu nozvērināšanas vai nopratināšanas.

Sūdzības iepriekšēja izmeklēšana. Visās sūdzībās, izņemot privātsūdzības, izdara iepriekšējo izmeklēšanu. Miertiesnesim piekrītošās lietās izmeklēšanu izdara policija, bet apgabaltiesai — izmeklēšanas tiesneši. Privātsūdzībās visi pierādījumi jāsavāc pašam sūdzētājam.

Apsūdzības uzturēšana. Miertiesā apsūdzību uztura policija, izņemot privātsūdzības, kuļās apsūdzība uzturama pašam sūdzētājam vai viņa pilnvarniekam, bet apgabaltiesā un tiesu palatā apsūdzību uztura prokurors vai viņa biedrs, izņemot privātsūdzības, kuļās, tāpat kā miertiesā, apsūdzība uzturāma pašam sūdzētājam.

Kriminallietas iztiesāšana.

Tiesāšanas kārtība. Privātsūdzētāju, cietušo, apsūdzēto un lieciniekus uz tiesas sēdi aicina ar pavēstēm. Apsūdzētais var ierasties uz lietas iztiesāšanu pats, vai savā vietā sūtīt pilnvarnieku. Tiesai ir arī tiesība prasīt, lai apsūdzētais ierastos personīgi, kad pēc lietas apstākļiem tas būtu vajadzīgs, kas jānorāda pavēstē. Ja apsūdzētais neierodas pats un neatsūta pilnvarnieku noteiktā laikā, tad tiesa taisa aizmugurisku spriedumu, bet tanīs lietās, kuļās ierašanās ir nepieciešama, tiesa taisa, vai nu aizmugurisku spriedumu, vai iztiesāšanu atliek un dod rīkojumu apsūdzēto atvest. Tiesa var arī dot rīkojumu atvest apsūdzēto bez aicināšanas, ja apsūdzētais slēpies vai viņam nav noteiktas dzīves vietas un nodarbošanās un tamdēļ aicinājums nav varēts izsniegt.

Sūdzētājs arī var ierasties tiesas sēdē pats vai sūtīt pilnvarnieku. Ja sūdzētājs neierodas pats un neatsūta pilnvarnieku bez ievēribu pelnošiem iemesliem, tad tiesa, tās lietas, kuļās var izbeigt ar izlīgšanu — izbeidz, vai, ja tas pēc lietas dabas iespējams, uz apsūdzēlā lūgumu lietu caurlūko sūdzētājam klāt neesot.

Lieciniekiem arī ir noteiktā termiņā jāierodās tiesas sēdē. Neierodoties bez ievēribu pelnošiem iemesliem, tiesa var sodīt ar naudas sodu un arī nolemt atvest.

Aizmugurisku spriedumu tiesa taisa tanīs lietās, kuŗās tiesājamā ierašanas nav par kavēkli lietas iztiesāšanai. Tiesa aizmuguriskā sprieduma norakstu piesūta apsūdzētam. Septiņu dienu laikā no aizmuguriskā sprieduma norakta saņemšanas apsūdzētam ir tiesība iesniegt atsauksmi, lai lietu no jauna caurlūko, paskaidrojot atsauksmē neierašanās iemeslus. Ja tiesa caurlūkojot atsauksmi atzīst neierašanās iemeslu par ievēribu pelnošu, tad nolemj lietu no jauna caurlūkot, par ko paziņo lietas dalībniekiem. Ja apsūdzētais otreiz neierodās, tad atsauksme paliek bez ievēribas un aizmuguriskais spriedums paliek spēkā, par ko apsūdzētam paziņo. Tagad šis spriedums pārsūdzams tikai apellācijas kārtībā. Ja paziņošanas laikā aizmuguriskā sprieduma pārsūdzēšanas termiņš jau notecējis, vai ja līdz šī termiņa notecēšanai palikušas mazāk kā 3 dienas, tad apsūdzētam dod vēl 3 dienas laiku, skaitot no paziņojuma saņemšanas dienas, šī sprieduma pārsūdzēšanai. Aizmuguriskā sprieduma pārsūdzēšanas termiņš skaitās no tās dienas, kad saņemts sprieduma noraksts.

Lietu no jauna caurlūkojot, tiesa taisa spriedumu, pēc kuŗa pasludināšanas aizmuguriskais spriedums zaudē savu spēku. Ar jauno spriedumu nevar paaugstināt aizmuguriskā sprieduma sodu.

Pārsūdzība. Ka miertiesas tā arī apgabaltiesas spriedumus var abas puses pārsūdzēt apellācijas

kārtībā nākošā tiesas instancē par visiem lietas priekšmetiem, kuŗi zīmējās uz viņu un par pielais'tām nepareizībām, bet lietās, kuŗas iesākusi policija vai cita administratīva iestāde vai persona, civilprasītājs var iesniegt pārsūdzību tikai savas prasības daļā un var atspēkot arī tos argumentus, kas aizskar viņa tiesību uz atlīdzību. Tādas pašas tiesības ir tām personām, pret kuŗām vērsta prasība par kaitējumu un zaudējumu atlīdzību, kas nodarīti ar noziedzīgo nodarījumu. Civilprasītājs var prasīt tik to pašu, ko pirmā tiesas instancē prasījis. Pret vienas puses pārsūdzību vai protestu otra puse var iesniegt savas ierunas vai paskaidrojumus tai tiesai, kas lietu otreiz iztiesās, līdz tiesas dienai.

Noteiktā laikā iesniegta pārsūdzība aptur sprieduma izpildīšanu. Bet ja pārsūdzība iesniegta tikai par kaitējumu un zaudējumu atlīdzību, tad viņa sprieduma izpildīšanu soda ziņā neaptur.

Pārsūdzību un protestu norakstus izdod visiem lietas dalībniekiem uz viņu lūgumu: tiesājamam bez maksas, bet privatsūdzētājam un civilprasītājam pret attiecīgu maksu.

Tiesāšanas kārtība otrā instancē ar maziem izņēmumiem ir tāda pat kā pirmā.

Otrās instances spriedumi ir galīgi un nav vairs pārsūdzami pēc būtības, t. i. apellācijas kārtībā, bet viņus vēl var pārsūdzēt kasācijas kartībā, t. i. ka tiesa nav ieverojusi likumību, senātā.

Blakus sūdzības ir sūdzības par tiesas iestāžu nepareizu rīcību.

Atsevišķi no pārsūdzības, blakus sūdzības var iesniegt par miertiesneša lēmumiem, tikai par lietas izbeigšanu, atteikšanos atjaunot izbeigtu lietu, apsūdzētā apcietināšanu, pārsūdzības nepieņemšanu, par vilcināšanu tiesāšanā, soda uzlikšanu par neierašanos tiesā, par miertiesneša lēmuma, ar kuŗu apsūdzētā neierašanās iemesli atzīti par ievēribu nepelnošiem vai ar kuŗu viņam uzlikts sods par otreizēju neierašanos, par atteikšanos atjaunot pārsūdzības termiņu un par sprieduma nepareizu izpildīšanu. Blakus sūdzības var iesniegt 7 dienu laikā, skaitot no pārsūdzēto lēmumu pasludināšanas vai izpildīšanas dienas, izņemot sūdzības par nepareizu apcietināšanu, vilcināšanu un sprieduma nepareizu izpildīšanu, kuŗas var iesniegt pa visu lietas iztiesāšanas laiku.

Par apgabaltiesas lēmumiem var atsevišķi no apellācijas kārtībā iesniedzamām pārsūdzībām un protestiem iesniegt vēl blakus sūdzības un protestus pirms sprieduma taisīšanas par lietas piekritības noteikšanu, par to, ka pielaista vajašana no prokuratūras puses privātsūdzības vietā vai otrādi, par lietotiem drošības līdzekļiem pret tiesājamā izvairīšanos no izmeklēšanas un tiesas un par soļu speršanu, lai nodrošinātu prasību par kaitējumiem un zaudējumiem. Bez tam blakus sūdzības var iesniegt pret lēmumiem par naudas soda uzlikšanu lieciniekiem, lietpratējiem un citām personām par neierašanos pie tiesas, kā arī pret lēmumiem par apellācijas un kasācijas sūdzību nepieņemšanu un par sprieduma nepareizu izpildīšanu. Sūdzības un protesti par apgabaltiesas blakus lēmumiem nododami tai pašai tiesai 2 nedēļu laikā, no blakus lēmuma pasludināšanas, vai arī, ja tas nav bijis pasludināts, no vi-

ņa izpildišanas dienas. Sūdzības par vilcināšanu un tiesājamo nepareizu apcietināšanu var iesniegt visā tiesāšanas laikā.

Sodu paaugstināt vai viņu uzlikt tiesājamajam, kuŗu pirmā instance āttaisnojusi, otrā instance var tikai tajā gadījumā, ja par pirmās instances spriedumu ir iesniegts prokuratūras protests vai privātsūdzētāja pārsūdzība.

Kasācijas sūdzība par otrās instances galīgiem spriedumiem ir pielaižama: a) kad likuma tiešais jēgums pārkāpts un viņš nepareizi iztulkots, noteicot noziedzīgo nodarījumu un soda veidu, b) kad pārkāpti tik svarīgi tiesāšanas kārtības noteikumi, ka tos neievērojot nav iespējams piešķirt tiesas lēmumam tiesas sprieduma spēku, un c) kad pārkāptas pārziņas vai varas robežas, kuŗas likumā piešķirtas tiesas iestādei.

Senāts lietas dalībniekus uz sēdi neaicina. Viņš raugās tikai no likumības puses un lietu pēc būtības neskata. Senāta spriedums ir galīgs un vairs nav pārsūdzams. Ja pārsūdzēto spriedumu atceļ, tad uzdot tai pašai tiesai lietu no jauna caurlūkot citu tiesnešu sastāvā. Bet ja atstā spēkā — nosūta tai pašai tiesai izpildišanai.

Tiesas pavēles.

Miertiesnesis par dažādiem pārkāpumiem, ko ierosina policija, valsts iestādes un amata personas ar saviem ziņojumiem lietās, kuŗās draud arests vai naudas sods un kuŗu vainīgums ir nepārprotami redzams, var sodīt vainīgo personu aizmuguriski ar tiesas pavēli ar arestu vai naudas sodu.

Tiesas pavēles noraksts nekavējoši jāpiesūta sodītam. Sodītais saņemot tiesas pavēles norakstu var 7 dienu laikā, skaitot no pavēles noraksta saņemšanas dienas, lūgt to pašu miertiesnesi lietū no jauna caurlūkot vispārējā kārtībā. Var piedot lieciniekus un iesniegt visādus citus pierādījumus.

Kriminālsprieduma izpildīšanas atlikšana.

Pēc likuma, tiesas spriedums nekavējoši izpildams pēc viņa spēkā stāšanās.

Bet tomēr izņēmuma veidā dažos gadījumos var sprieduma izpildīšanu atlikt. Sprieduma izpildīšanu var atlikt: 1) ja notiesātais slimo ar tādu slimību, kuŗa kavē sprieduma izpildīšanu — var atlikt līdz izveseļošanai; 2) grūtām sievietēm vai kas nesē dzemdējušas — atliekams līdz 40 dienām pēc dzemdēšanas; 3) ja izrādītos kā sods atvietojams ar citu sodu; 4) ja notiesāto apsūdz par jaunu noziegumu, un 5) dažādu saimniecisku un ģimenes apstākļu dēļ.

Lūgums, lai atliek sprieduma izpildīšanu iesniedzams tai tiesai, kuŗa spriedumu taisījusi, pievienojot pierādījumus par apstākļu pareizību, kuŗu dēļ lūdz sprieduma izpildīšanu atlikt.

Pārsūdzības kārtība un termiņi krimināllietās.

Pārsūdzības kārtība. Pārsūdzot kādas tiesas spriedumu apellācijas kārtībā, sūdzība rakstama uz nākošās augstākās instances tiesas vārda, bet nododama tajā tiesā, kuŗas spriedumu pārsūdz. Tā,

miertiesneša spriedums pārsūdzams apgabaltiesas kriminālapellācijas nodaļā, apgabaltiesas kā pirmās instances — tiesu palatas krimināldepartamentā. Kasācija rakstama uz senāta vārda, bet nododama apgabaltiesā, ja pārsūdz apgabaltiesas spriedumu, bet tiesu palatā — ja pārsūdz tiesu palatas spriedumu.

Blakus sūdzības rakstamas uz augstākās instances vārda, bet nododamas tai tiesai, kuŗas lēmumu pārsūdz.

Atsauksme par aizmugurisku spriedumu un lūgums, lai tiesas pavēli no jauna caurlūko, iesniedzami tam pašam miertiesnesim un rakstami arī uz viņa vārda.

Visas sūdzības, pārsūdzības, blakussūdzības un visi lūgumi krimināllietās rakstami vienā eksemplārā.

Pārsūdzības termiņi.

I. 14 dienas:

1) apellācijas iesniegšanai par miertiesneša spriedumu, skaitot no sprieduma pasludināšanas dienas. Tehniski to izved šā: ja vēlās pārsūdzēt spriedumu, tad pēc sprieduma pasludināšanas tūlīt kanclejā jāpasūta sprieduma noraksts galīgā veidā un jāsamaksā 50 sant., tad pārsūdzības termiņš skaitās no sprieduma noraksta saņemšanas dienas. Šāda pat kārtība un termiņi ir arī kasācijas sūdzības iesniegšanai, senātam par apgabaltiesas kā otrās (apellācijas) instances spriedumiem;

2) apellācijas iesniegšanai par apgabaltiesas kā pirmās instances spriedumiem uz tiesu palatu, tiesu palatas, kā otrās (apellācijas) instances spriedumiem uz senātu ka-

sacijas kārtībā, skaitot no sprieduma pasludināšanas dienas galīgā veidā. Tiesa pati nosaka tiesas sēdē, kad spriedumu pasludinās galīgā veidā, apsudzētam tiesība būt klāt pie pasludināšanas;

3) blakus sūdzības par apgabaltiesas blakus lēmumiem, skaitot no lēmuma pasludināšanas dienas vai arī, ja nav bijis pasludināts, no viņa izpildīšanas dienas.

II. 7 dienas:

1) iesniedzama atsauksme par aizmugurisku miertiesneša spriedumu, lai lietu no jauna caurlūko, skaitot no sprieduma noraksta saņemšanas dienas;

2) lūgums, lai miertiesnesis no jauna caurlūko savu ar tiesas pavēli noteikto spriedumu, skaitot no pavēles saņemšanas dienas.

Iesūtot sūdzības pa pastu, pa nodošanas dienu skaitas pastā nodošanas diena.

Tiesu izdevumi krimināllietās.

Krimināllietās visi lūgumraksti, sūdzības, paskaidrojumi, atsauksmes un pati tiesāšana ir brīva, no nodokļiem. Bet par protokolu, spriedumu un citiem papīru ncrakstiem jāmaksā kancelejas nodoklis tādā pašā apmērā kā civillietās.

Tiesu izdevumi krimināllietās sastādās no ceļa izdevumiem, dienas maksām, atlīdzības lieciniekiem, lietpratējiem, tulkiem, lietišķo pierādījumu glabāšanu, pārvadāšanu; publikācijas izdevumiem.

Tiesas izdevumi jāmaksā notiesātam, bet viņa

nespējas gadījumā ņemami uz valsts rēķina. Ja apsūdzība atzīta par ļaunprātīgu, vai arī apsūdzētais attaisnots, ja ir privātsūdzētājs, tad tiesu izdevumus uzliek privātsūdzētājam, bet ja tāda nav, tad valsts ņem uz sava rēķina.

Iesniedzot kasācijas sūdzību, jāiemaksā drošības nauda. Pārsūdzot senātam apgabaltiesas kā otrās instances galīgo spriedumu — Ls 20.-, bet pārsūdzot tiesu palātas, kā otrās instances galīgo spriedumu — Ls 40.-. No šīs drošības naudas iemaksas atsvabinātas visas valsts un pašvaldības iestādes, maksātne-spējīgi parādnieki, kam piešķirtas mazzurības tiesības un apcietinājumā turamie tiesājamie. Ja senāts pārsūdzēto spriedumu atceļ drošības naudu izmaksā atpakaļ, bet ja paliek pārsūdzētais spriedums spēkā — iemaksātā nauda nāk valstij par labu.

Kriminālo sūdzību un lūgumu paraugi.

Visas sūdzības un lūgumi krimināllietās ir rakstami pēc noteiktas formas. Neievērojot formu sūdzību vai lūgumu nepieņems vai arī atstās bez sekām.

Še ievietoju tikai biežāk vajadzīgo privātkriminal-sūdzību, apellācijas un lūgumu paraugus. Kasācijas sūdzību pievienoju, jo to var uzrakstīt tikai tas, kas labi pārvalda likumus, tamdēļ viņai šē nav nekādas nozīmes.

Sūdzības policijai un prokuratūrai tanīs lietās, kurām nav privātsūdzības raksturs, var rakstīt bez jebkādas formas, tikai jāattēlo patiesi un saprotami lietas

apstākļi; jāuzrāda noteikti notikuma laiks, vieta, apstākļi pie kādiem noticis, ja ir aizdomas, jāizsaka tās, jāpieved visi pierādījumi, jāuzdod liecinieki u. t. t.; kā arī jāuzdot sūdzētāja vārds, uzvārds un dzīves vieta. Ieteicams gan arī šādas sūdzības rakstīt pēc vispārpieņemtā luguma formas.

Visi šie iesniegumi krimināllietās rakstami tikai vienā eksemplārā un nav apliekami ne ar zīmogmarkām, ne ar tiesas markām — visi ir brīvi no jeb kādām maksām; saprotams, iesūtot pa pastu, pasta izdevumi jāsedz.

Nosūtot pa pastu, nodošanas termiņš skaitās no pastā nodošanas dienas.

Aizskāršana vārdiem.

Daugavpils „ iec. Miertiesneša k-gm.

Privātsūdzētāja Pāvila Lazdiņa,
dzīv. Daugavpilī, Rīgas ielā № 000,
lietā ar
apsūdzēto Staņislavu Lapinski,
dzīv. Daugavpilī, Miera ielā № 000,

sūdzība

Ši gada 1. janvārī, Daugavpilī, Baznīcas laukumā, apsūdzētais Staņislavs Lapinskis, bez jeb kāda dota iemesla no manis, mani nolamāja vairāku cilvēku priekšā par blēdi, zagli un dažādiem citiem lamu vārdiem.

Es visā savā dzīvē nekad nevienam nekā neesmu ne noblēdījis nedz nozadzis, kamdēļ viņa šāda rīcība ļoti aizskar manu godu, dodot cilvēkiem pamatu domāt kā es tiešam tāds esmu.

Še izteiktos lietas apstākļus zin apliecināt sekoši acu liecinieki:

- 1) Jānis Kalčiņš, dzīv. Daugavpilī, Saules iela № 000;
- 2) Pēteris Sniķeris, dzīv. Daugavpilī, Virsnieku ielā № 000.

Ievērojot sacīto, es pagodinos Miertiesneša k-gu lūgt:

- 1) izaicināt un nopratināt šinī lietā augstāk minētos lieciniekus;
- 2) saukt apsūdzēto Staņislavu Lapinski pie likumīgas atbildības un sodīt par augstāk minēto nodarījumu.

1933. g. 1. janvārī.

(paraksts).

Neslavas celšana.

Rīgas „ ” iec. Miertiesneša k-gm.

Privātsūdzētāja Jāņa Biezā, dzīv.
Rīgā, Baznīcas ielā № 000,
lietā ar
apsūdzēto Līzi Vanags, dzīv.
Rīgā, Baznīcas ielā № 000,

sūdzība.

Apsūdzētā Līze Vanags nepārtraukti un sistematiski jau ilgāku laiku par mani izplāta nepamatotas baumas, ka es esmot krāpnieks, blēdis, zaglis un visādi citādi aizmuguriski aizskar manu godu. Tā, pēdējo reizi pēc man ienākušām ziņām, viņa mani aizmuguriski ir aizskārusi manu godu ar minētiem lamu vārdiem šī gada 1. janvārī Rīgā, Skolas ielā № 000.

Tā kā es nekad nevienam neko neesmu ne noblēdijs, ne nozadzis, nedz kā citādi ļauna izdarījis, tad viņai nav nekāda pamata mani šā nomelnot. Ar šādu savu rīcību apsūdzētā ir man nodarījusi ļoti daudz ļauna; devusi cilvēkiem pamatu domāt, ka es tiešam tāds esmu.

Še izteiktos lietas apstākļus zin apliecināt sekoši liecinieki:

- 1) Visvaldis Bērziņš, dzīv. Rīgā, Skolas ielā № 000;
- 2) Žanis Gundārs, dzīv. Rīgā, Baznīcas ielā № 000.

Ievērojot sacīto, es pagodinos lūgt:

- 1) izaicināt un nopratināt šīnī lietā augstāk uzrādītos lieciniekus;
- 2) saukt apsūdzēto Līzi Vanags pie likumīgas atbildības un sodīt par augstāk minēto nodarījumu.

1933. g. 1. janvārī.

(paraksts).

Draudi.

Jelgavas „ “ iec. Miertiesneša k-gm.

Privātsūdzētāja Jāņa Zemgalieša,
dzīv. Jelgavā, Bauskas ielā № 000,
lietā ar
apsūdzēto Pēteri Runci, dzīv.
Jelgavā, Bauskas ielā № 000,

sūdzība.

Ši gada 2. janvārī, Jelgavā, Bauskas ielā № 000, apsūdzētais Pēteris Runcis man piedraudēja, ka pa manu liecību tiesā, gan viņš man būšot pienācīgi samaksāt; būšot mani aizraidīt uz viņu sauli, t. i. mani nonāvēt. Un tiešam, es ticu, ka viņš savus draudus centīsies izvest, jo viņš ir ļoti neatlaidīgs cilvēks un sakarā ar to, mana dzīvība atrodas briesmās.

Še izteiktos lietas apstākļus zin apliecināt sekoši liecinieki:

- 1) Pēteris Priede, dzīv. Jelgavā, Bauskas ielā № 000;
- 2) Jānis Bērziņš, dzīv. Jelgavā, Upes ielā № 000.

Ievērojot sacīto, es pagodinos Miertiesneša k-gu lūgt:

1) izaicināt un nopratināt šinī lietā augstāk minētos lieciniekus;

2) saukt apsūdzēto Pēteri Runci pie likumīgas atbildības un sodīt par augstāk minētiem man izteiktiem draudiem.

1933. g. 5. janvārī.

(paraksts).

Aizskāršana darbiem.

Liepājas „ iec. Miertiesneša k-gm.

Privātsūdzētāja Visvalda Liepiņa,
dzīv. Liepājā, Saules ielā № 000,
lietā ar
apsūdzēto Jēkabu Vilku, dzīv.
Liepājā, Strīdus ielā № 000,

sūdzība.

Ši gada 5. janvārī, Liepājas pasažieru stacijā, apsūdzētais Jēkabs Vilks, bez jeb kāda dota iemesla no manis, uzbruka man un mani piekāva, nodarot man diezgan smagus miesas bojājumus, kā tas redzams no še pievienotās ārsta apliecības. Apsūdzētais ar savu rīcību ir man nodarījis zaudējumus par nemazāk kā Ls 25.-.

Še izteiktos lietas apstākļus zin apliecināt sekoši acu liecinieki;

1) Rudolfs Pipars, dzīv. Liepājā, Alejas ielā № 000;

2) Pēteris Bērziņš, dzīv. Liepājā, Bērzu ielā № 000.

Ievērojot sacīto, es pagodinos Miertiesneša k-gu lūgt:

1) izaicināt un nopratināt šinī lietā augstāk uzrādītos lieciniekus;

2) saukt apsūdzēto Jēkabu Vilku pie likumīgas atbildības un viņu sodīt par augstāk minēto nodarījumu.

3) pielaist un atzīt manu civilprasību Ls 25.- apmērā.

Klāt: ārsta apliecība.

1933. g. 7. janvārī.

(paraksts).

Patvaļīga lietošana.

Bauskas „ „ iec. Miertiesneša k-gm.

Privātsūdzētāja Jāņa Kaudzītes,
dzīv. Ceraukstes pag. Kaudzītēs
lietā ar
apsūdzēto Pēteri Pīrāgu, dzīv.
Ceraukstes pag. Pīrāgos,

sūdzība.

Apsūdzētais Pēteris Pīrags patvaļīgi lieto jau ilgāku laiku manu pļavu pārbraukšanai. Es šī gada 15 maijā abas pļavas malas aiztaisīju ar kārtīm, bet apsūdzētais šīs kārtis patvaļīgi nojema un braukšanu turpina; arī personīgi viņam aizliedzu brāukt pa šo pļavu, bet viņš visu atstā bez ievēribas.

Ar savu rīcību apsūdzētais ir man nodarījis materiālus zaudējumus par nemazāk kā Ls 35.-. Esmu apsūdzētam prasījis atlīdzību, bet viņš arī to atsakās labprātīgi maksāt.

Še izteiktos lietas apstākļus zin apliecināt sekoši liecinieki:

- 1) Jānis Ganģis, dzīv. Ceraukstes pagasta Ganģos, un
- 2) Pēteris Zvirgds, dzīv. Ceraukstes pagasta Kaudzītēs.

Ievērojot sacīto, es pagodinos Miertiesneša k-gu lūgt:

- 1) izaicināt un nopratināt šini lietā augstāk minētos lieciniekus;
- 2) saukt apsūdzēto Pēteri Pīrāgu pie likumīgas atbildības un sodīt par augstāk minēto nodarījumu;
- 3) pieļaut un atzīt manu civilprasību Ls 35.- apmērā.

1933. g. 20. jūnijā.

(paraksts).

Atsauksme par aizmugurisku spriedumu.

Bauskas „ “ iec. Miertiesneša k-gm.

Apsūdzētā Pētera Induļa, dzīv. Ceraukstes pagasta Kalniņos, par manis apvainošanu pēc sod. lik. 51. p. un 581. p. l. d. pamata,

lūgums.

Ar Jūsu, Bauskas „ “ iec. Miertiesneša kunga, aizmugurisku spriedumu no š. g. 10 aprīļa, kuŗa norakstu saņēmu š. g. 22. aprīlī, esmu sodīts ar vienu mēnesi cietumā.

Šinī tiesas sēdē es nevarēju ierasties tamdēļ, ka bija pārplūdusi Skarītes upite par kuŗu man jābrauc pāri; piemērotu tiltu trūkuma dēļ nebija iespējams pārbraukt.

Šini lietā, lietas apstākļus zin apliecināt liecinieks: Jānis Pīrāgs, dzīv. Ceraukstes pagasta Kalniņu mājās, kamdēļ viņš būtu nepieciešami jānopratina šini lietā.

Ņemot vērā sacīto un ievērojot to, ka ne savas vainas dēļ es neierados uz tiesas sēdi, es pagodinos Miertiesneša kungu it laipni lūgt:

- 1) izaicināt un nopratināt šini lietā augstāk minēto liecinieku, un
- 2) šo lietu no jauna caurlūkot.

1933. g. 25. aprīlī.

(paraksts).

Lūgums, lai tiesas pavēli skata cauri vispārējā kārtībā.

Rīgas „ ” iec. Miertiesneša k-gm.

Jāņa Potrimpa, dzīv.

Rīgā, Valguma ielā №

lūgums.

Ši gada 25. februārī es saņēmu Rīgas „ ” iec. Miertiesneša k-ga pavēles norakstu no š. g. 3. februāra, kriminallietā № 000, no kuņas ir redzams, ka esmu sodīts ar Ls 10.- vai nemaksāšanas gadījumā ar 3 dienām arestā par to, it ka es š. g. 6. janvārī būtu traucējis sabiedrisko mieru un kārtību.

Uz šo es varu paskaidrot sekošo: Ši gada 6. janvārī es nekādu sabiedrisko mieru un kārtību neesmu traucējis. Šinī dienā es gāju vakarā mājā. Netāli no manas dzīves vietas uz Valguma ielas mani satika divi jauni nepazīstami cilvēki un sāka mani aizskārt ar vārdiem. Es viņu vārdiem nekādu vērību nepiegriezu. Šinī laikā ieradās policijas kartibnieks un sarakstīja protokolu.

Šo notikumu redzēja: Anna Lapinskis, dzīv. Rīgā, Valguma ielā № 000.

Ievērojot sacīto, es pagodinos Miertiesneša k-gu lūgt:

1) izaicināt un nopratināt šinī lietā augstāk minēto liecinieci;

2) Šo lietu vēlreizi caurskatīt vispārējā kārtībā un mani attaisnot.

1933. g. 10. martā.

(paraksts).

Apellācijas sūdzības vispārējs paraugs krimināllietās.

... apgabaltiesas kriminalapellācijas
nodaļai.

Apsūdzētā (vārds, uzvārds, dzīves vieta),
lietā ar
privātsūdzētāju (vārds, uzvārds, dzīves
vieta), (ja lietu ir ierosinājusi policija, vai
cits, bet ne privātsūdzētājs, tad jāuzrāda
tikai apsūdzētā vārds, uzvārds un dzīves
vieta),

apellācijas sūdzība.

Ar Miertiesneša k-ga (spriedu-
ma datums) spriedumu krimināllietā № 000 neesmu
mierā un atrodu viņu par atceļamu sekošu iemeslu
dēļ:

(motivēti apskatīt kamdēļ šis spriedums atceļams).

(ja ir liecinieki, kuŗi nav miertiesā izaicināti un
vēlās, lai viņus izaicina, tad jānorāda, ka šādi liecinie-
ki nav miertiesā izaicināti un nopratināti šinī lietā un
kamdēļ tas noticis; uzrādot viņu vārdus, uzvārdus un
dzīves vietas. Bet jā vēlās, lai miertiesā nopratinātos
lieciniekus pārpratina, tad jāpaskaidro kamdēļ to vēlās).

Pamatojoties uz izteikto, es (mēs) pagodinās
lūgt apgabaltiesu:

1) izaicināt un nopratināt (pārpratināt) šinī lietā
augstāk minētos lieciniekus;

2) atcelt miertiesneša spriedumu
šinī lietā un mani (mums) attaisnot (vai sodu mīkstī-
nāt vai sodu nosacīti atlaist).

193... g. „ “

(paraksts).

Apellācijas sūdzība.

**Rīgas apgabaltiesas kriminalapellācijas
nodaļai.**

Apsūdzēta Jāņa Kurzemnieka,
dzīv. Saules pag. Kalniņu m.,

apellācijas sūdzība.

Ar Rīgas apriņķa „ “ iec. Miertiesneša k-ga šī
gada 2. janvāra spriedumu kriminallietā № 000 es
neesmu mierā un atrodu viņu par atceļamu sekoša
iemesla dēļ:

Šinī lietā nearko nav pierādīta mana vaina, bet
gan turpretī es noteikti un pārliecinoši pierādīju savu
nevainību. Runā esošā nozieguma pastrādāšanas brīdī
es nemaz nozieguma vietā nebiju, ko noteikti aplieci-
nājā šinī lietā miertiesā nopratinātais liecinieks Bēr-
ziņš. Neskatoties uz visu to, ka pret mani nav nekā-
du pierādījumu, es tiku sodīts.

Man tagad ir nācis zināms, kā runā esošā no-
ziegumā ir vainojama pa visam cita persona. Šo zin
apliecināt miertiesā neizsauktais un nenopratinātais
liecinieks Jānis Griķis, dzīv. Saules pagasta Griķos.
Pēc kam būtu arī nepieciešami jāpārpratina jau mier-
tiesā nopratinātais liecinieks Pēteris Bērziņš, lai viņš
noteiktāki varētu apliecināt savu liecību.

Pamatojoties uz sacīto, es pagodinos apgabaltiesu
lūgt:

1) izaicināt un nopratināt šinī lietā miertiesā ne-
izsaukto un nenopratināto liecinieku Jāni Griķi un
pārpratināt miertiesā nopratināto liecinieku Pēteri Bēr-
ziņu;

2) atcelt Rīgas apriņķa „ “ iecirkņa miertiesne-
ša spriedumu šinī lietā un mani attaisnot.

1933. g. 10. februārī.

(paraksts).

Apžēlošanas lūgums.

Augsti Godātam

Valsts Prezidenta kungam.

Jāņa Dzeņa, dzīv. Naujenes
pagastā Rezgaļu mājās,

lūgums.

Latgales apgabaltiesas II. kriminalnodaļa 1932. g. 15. augustā, lieta № 000, mani sodīja ar divi mēneši cietumā par to, ka es esot ar savu kaimiņu Pēteri Rezgali kopā nocirtuši valsts mežā trīs kokus. Spriedums stājies likumīgā spēkā.

Es būdams vēl jauns un atrazdamies pilnīgi zem sava kaimiņa Pētera Rezgaļa iespaida, uz viņa lūguma, es tiešam braucu viņam palīgā malku cirst, bet es biju pilnīgā pārliecībā, ka šī malķa resp. koki ir viņa īpašums un kā es nekādu pārkāpumu neizdaru, jo es zināju, ka viņš ir valsts mežā nopircis kokus priekš malķas. Takšu pats par sevi saprotams, ka es nevarēju zināt, kuŗi koki pieder Rezgalim un kuŗi valstij, jo pie koku ierādīšanas es klāt nebiju. Ka šinī lietā Rezgalis ir viens pats vainīgs, ir skaidri un nepārprotami izredzams no lietas un ka es esu tikai vieglprātīgs lietu nesaprotoš dalībnieks.

Par mani kā cilvēku nodod arī liecību mana pagātne. Visā savā dzīvē līdz šim esmu nevainojami uzvedies; nekad un nepar ko neesmu sodīts; arī mani vecāki nav sodīti.

Visu savu vieglprātību un ticamību šim cilvēkam es ļoti rūgti nožēloju un uz priekšu es svēti apsolos uz visnoteiktāto visu savu dzīvi nevainojami dzīvot, pēc savas vislabākās sirdsapziņas kalpot valstij un tautai.

Tā kā pēc likuma es esmu lietas dalībnieks — noziedznieks, bet raugoties no cilvēcības viedokļa tāds es neesmu; esmu tikai nožēlojams vieglprātības upuris. Tamdēļ arī Augsti Godātais Prezidenta kungs es kā cilvēks griežos pie Jums it pazemīgi ar šo lūgumu apžēlot mani šinī noziegumā, kuŗu esmu pastrādājis pilnīgā neziņā.

1933. 2. janvārī.

Jūsu padevīgais
(paraksts).

III.

Civiltiesības.

Spēkā esošie civillikumi.

Pie mums vēl spēkā ir vairāki civillikumi. Kurzemē un Vidzemē ir spēkā vietējo civillikumu kopojuma III. daļa un Kurzemes un Vidzemes zemnieku likumi. Vietējie civillikumi ir vispārēji — attiecas uz visiem, bet zemnieku — tikai uz zemniekiem. Zemnieku likumu nepilnības vai neskaidrības gadījumos vienmēr ir piemērojami vietējie civillikumi. Bez tam Latgalē ir spēkā bijušās Krievijas likumu kopojuma X. sēj. I. daļa. Šiem likumiem padoti visi Latgales iedzīvotāji.

Fiziska un juridiska persona.

Tiesībās zem fiziskas personas saprot ikkatru atsevišķu cilvēku, bet zem juridiskas personas, organizētu fizisku personu kopumu (biedrības, sabiedrības, savienības). Juridiska persona tiesā savas intereses var aizstāvēt tikai caur fiziskām personām — pilnvarniekiem. Juridiska persona var uzstāties tiesā kā sūdzētājā un prasītāja un arī var būt apsūdzētā un atbildētāja. Bet pašas sūdzības un prasības iesniegt un atbildēt uz viņām, juridiska persona var tikai caur saviem pilnvarniekiem — fiziskām personām.

Tiesību subjekts un objekts.

Tiesību subjekts ir no tiesībām izrietošās varas nesējs. Spēja būt par tiesību subjektu, ir spēja nest tiesības un pienākumus. Par tiesību subjektu var būt katra fiziska un juridiska persona.

Tiesību objekts ir tas, kas padots tiesību subjektam. Par tiesību objektu var būt: a) pats tiesību subjekts, b) citu personu darbība, c) dabas spēki, d) cilvēka personīgie labumi un e) cilvēka gara ražojumi.

Tiesību, darbības un rīcības spēja.

Tiesību spējīga ir katra fiziska un juridiska persona. Bez tiesību spējas vēl nepieciešama darbības spēja, t. i. spēja ar savu darbību iegūt tiesības un radīt tiesiskas sekas. Bet, lai noslēgtais akts būtu saistošs, tad vēl ir nepieciešama rīcības spēja, t. i. brīvi noteikt par savu mantu un darbību.

Darījuma saistīgums.

Tiesība stāties parādu saistībās ir jābūt tanī brīdī, kad tiek noslēgts darījums. Ja saistības noslēgšanas brīdī kādam no dalībniekiem nebūs šādas tiesības, tad darījums viņam nebūs saistošs.

Lai darījums būtu saistošs priekš visām darījumā dalību ņemošām personām, tad viņām jābūt tiesībspējai, gribas brīvībai un tiesībai noteikt par savu mantu un par savu darbību.

Par nespējīgiem noteikt par savu mantu un savu darbību atzistami visi, kas stāv zem vecāku varas, vai aizbildnībā, vai aizgādībā.

Nepilngadīgam nav tiesiskas gribas, tādēļ visos uz viņu attiecošos tiesiskos darījumos, lai šie darījumi būtu saistoši, nepilngadīgais ir jāpārstāv aizbildnim; vienalga: dabiskam — tēvam, mātei, vai tiesiskam aizbildnim. Bez aizbildņa viņa noslēgtam darījumam nav tiesiska spēka. Tāpat nevar prasīt no nepilngadīgā likumu zināšanu, turpretī pilngadīgais nevar aizstāvēties ar likumu nezināšanu. Ja nepilngadīgais tomēr noslēgtu kādu darījumu, kas viņam nāktu par labu, bez aizbildņa, tad tāds darījums ir saistošs abām pusēm. Nepilngadīgā tiesiskie darījumi iegūst saistošu spēku, ja viņš pēc pilngadības sasniegšanas un izstāšanās no aizbildnības ir pats spējīgs aizstāvēt savas tiesības un noteikti atzist no šiem darījumiem izrietošās saistības. (v. c. l. 356. p.).

Plānprātīgie, kuņiem tomēr netrūkst vajadzīgās saprašanas spējas vienkāršu lietu pārziņai, var paši pārvaldīt savu mantu un brīvi rīkoties ar to (v. c. l. 497. p.), ir tiesība stāties saistībās; zināms, ja viņiem nav ecelts aizbildnis. Bet tomēr ja plānprātīgā darbība liecinātu par stipru plānprātību, kaut arī aizbildnis nebūtu iecelts, un gara aptumšošanās brīžos kāds būtu stājies ar viņu saistībās, tad tādas saistības uzskatāmas par neesošām. Gaišajos brīžos viņa darbība atzīstama par spēkā esošu. Šādos laikos noslēgti darījumi ir priekš abām pusēm saistosi. Bet ja kāda persona dibina savu prasību pret viņu, tad viņai jāpierāda, ka slīmais darījuma noslēgšanas brīdī ir atradies gaišajā starplaikā. (v. c. l. 497.—504. pp.).

Izšķērdētājiem ir līdzīgs stāvoklis. Ja tiesa kādu personu ir atzinusi par izšķērdētāju, tad visi tiesiskie

darījumi, kuņus ir noslēgusi šī persona, bez aizgādņa piekrišanas, atzīstami par spēkā neesošiem. Tās saistības, kuņas izšķērdētājs ir noslēdzis pirms atzišanas par izšķērdētāju, atzīstamas par spēkā esošām un saistošām abām pusēm. (v. c. l. 509., 510. pp.).

Sieva. Ar laulību sieviete noķļūst vīra aizbildniecība un kā tāda viņa nekādās parādu saistībās nevar stāties bez vīra asistences — padomdošanas. Bez vīra asistences sievas slēgtie darījumi nav vīram saistoši.

Sieva par parādiem, kādus viņa ir izdarījusi pirms iestāšanās laulībā, atbild par šiem parādiem ar savu atsevišķu mantu, pēc tam ar laulībā ienesto un vīra pārvaldībā esošo mantu un arī ar to, ko viņa ieguvusi laulības laikā kā mantojumu vai citādā ceļā. (v. c. l. 54. p.).

Vīram nav jāatzīst un nav jāmaksā tās parāda saistības, kuņas sieva noslēgusi laulības laikā. Tā kā vīra pārvaldībā atrodas sievas manta, tad arī viņu nevar piespiest parādus samaksāt no viņa pārvaldībā esošās sievas mantas. Kreditori savas prasības var vērst uz sievas atsevišķo mantu, bet laulībai izbeidzoties uz visu viņas mantu, kuņa iziet no vīra pārvaldības un lietošanas. (v. c. l. 55. p.). Tad gan vēl v. c. l. 56. un 57. pp. runā, kad vīram jāmaksā sievas ietaisītie parādi, bet pie vekseliem tie apstākļi būs grūti pierādāmi, uz kuņiem varētu pamatot piedzišanu.

Fiziski slimo, ka kurlo, mēmo, kurlmēmo, aklo un ar citiem miesiskiem trūkumiem slimojošo tiesiskie darījumi, kuņus viņi noslēguši, atzīstami par spēkā esošiem, kāmēr nav pierādīts, ka šīm personām darījuma

noslēgšanas laikā nav bijis vajadzīgās sajēgas par savu darbību un nav varējušas noteikti izsacīt savu gribu (v. c. l. 2915. p.). Ar šādiem fiziski slimiem var stāties saistībās, zināms, jāievēro, ka saistišanās brīdī viņiem būtu vajadzīgā sajēga par saistības būtību un viņi varētu noteikti izsacīt savu gribu, jo pretējā gadījumā fiziski slimās personas varēs apstrīdēt darījumu.

Piedzērušā vai lielā dusmu stāvokli noslēgts darījums nav spēkā (v. c. l. 2914. p.), jo piedzērušam nav sajēgas par savu darbību.

Pie tiesiskiem darījumiem ir jābūt gribas brīvībai, t. i. spējai kautko uzņemties vai darboties ar nodomu un apdomu (v. c. l. 2914. p.).

Ari maldībai ir sava nozīme darījuma noslēgšanā.

Viltus. Kas ar viltu piedabūts pie darījuma noslēgšanas var prasīt, lai to atceļ (v. c. l. 2979. p.). Bet ja abas puses savstarpēji viena otru pievilušas, tad nevienai nav tiesības celt prasību pret otru, jo šē abas puses ir vanīgas, starp viņām ir notikusi viltības sacensība.

Spaidi. Spaidus var izdarīt vai nu ar fiziskiem līdzekļiem, vai ar draudiem, kuŗi rada bailes vai bažas. Ar spaidiem tiek fiziski iespaidots darījuma slēdzējs. Pielietojot fizisku varu nav vairs brīvas gribas un sakarā ar to arī nekādas darbības ne piespiestā puses. Kur pielietoti fiziski spaidi — darījums nav saistošs. Jau citādāks stāvoklis ir ar draudiem modinātām bailēm un bažām. Lai bailēm un bažām piešķirtu tiesisku nozīmi, tām jābūt pietiekoši attaisnojamām; vajadzīgs, lai piedraudētais kaitējums nebūtu viss kautkāds

mazsvarīgs un par draudu izpildīšanu tiešam būtu jābaidās un būtu citādāki nenovēršams kā ar padevību. (v. c. l. 2983. p.).

Spaidu dēļ noslēgts darījums, pats par sevi nav uzskatāms par spēkā neesošu, bet piespiestais var prasīt, lai to atceļ. Ja spaidi nākuši no kādas trešas personas puses, tad tāpat piespiestam ir tiesība prasīt, lai darījumu atceļ. Var arī pieprasīt no piespiedēja atliedzību. (v. c. l. 2986. un 2987. pp.).

Spaidi jāpierāda tam, kas uz viņiem atsaucās, jo lielākas ir šaubas par viņu esamību, jo jābūt pārliecināšākiem pierādījumiem.

Saistību tiesības.

Viet. civ. lik. 2907. — 4600. p.p.

Zem saistību tiesībām saprot tādas tiesības, kur vienai personai — parādniekam — jāizdara par labu otrai — kreditoram zināma darbība, kuļai ir materiala vērtība.

Saistību priekšmets nedrīkst būt: a) nelikumīgs, b) netikumīgs pret reliģiju un morāli, d) neiespējams un d) nenoteikts.

Solidāras saistības.

Solidārām saistībām ir pamatā princips: „viens par visiem, visi par vienu“. Solidāras saistības noslēdzot (šādas saistības var noslēgt tikai tad, ja vienā pusē ir vairākas personas, kuļas uzņemās atbildību kopīgi) ir jāmin līgumā, ka līgumā no vienas puses piedalošās vairākas personas uzņemās atbildību solidāri, t. i. kopīgi.

Saistības izpildīšanas vieta.

Līgumslēdzēji var ievietot līgumā noteikumus: a) kur līgums izpildams un b) pēc kādām tiesībām līgums apspriežams, bet ja šādu noteikumu nav, pēc vienošanās un ja nevar labprātīgi vienoties, tad pēc līguma noslēgšanas vietas likumiem apspriežams un izpildams arī noslēgšanas vietā.

Nosacījums.

Līgumā var ievietot papildu noteikumu — nosacījumu, ka līguma tiesiskais spēks atkarās no kāda atsevišķa notikuma nākotnē; ka līgums stājas — vai paliek spēkā tikai pēc zināma notikuma resp. noteikuma izpildīšanas vai piepildīšanās. Ar nosacījumu līgumslēdzēji var noteikt nākotnes darbību.

Neatļauta darbība.

Zem tiesību pārkāpuma civiltiesībās saprot tādu darbību, ar kuŗu pretlikumīgi aizskārtas pastāvošās tiesības. Civiltiesībās tiesības var aizskārt kā ar darbību, tā arī ar bezdarbību, kuŗas sekas ir zināms zaudējums vai kaitējums. Civiltiesībās neatļautas darbības sekas ir zaudējumu atlīdzināšana. Lai darbību uzskatītu par neatļautu, tai jābūt pretlikumīgai pret spēkā esošām tiesībām.

Ikvienu neatļautu darbību resp. bezdarbību dod tiesību zaudējumus cietušai personai prasīt atlīdzību no zaudējumus izdarījušās personas par tik, par cik var pieskaitīt viņai par vainu. Vaina varbūt: a) ļauns nolūks, t. i. kad ir ļauna griba — apzinīgi tišs kaitējums; katrā gadījuma atbild; b) rupja neuzmanība, t. i. kad nav bijusi griba uz ļaunu nolūku, bet tomēr riko-

jās augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi — atbild tāpat kā pa ļaunu nolūku; c) viegla neuzmanība, tā ir tāda, kad trūkst laba saimnieka rūpības un gādības un d) nejaušība, t. i. kad gadījums nav bijis cilvēka prātam iespējams ne paredzēt ne novērst; par nejaušību neviens neatbild.

Zaudējumu atlīdzība un apmērs.

Zaudējumu atlīdzību var prasīt: a) par nodarīto faktisko zaudējumu un b) par zaudēto un neiegūto labumu.

Pie zaudējumu apmēra noteikšanas var iziet no: a) tirgus vērtības, b) sevišķās jeb induveduelās vērtības (piem.: māksliniekam vijole) un c) personīgo tieksmju vērtības (piem.: dārga piemiņa).

Atbildība par trešu personu darbību.

Atbildība par trešu personu darbību pastāv iekš tam, ka zaudējumus cietušā persona nav spiesta celt prasību pret zaudējumu nodarītāju pašu, bet pret to personu, kuŗa ar zaudējumu nodarītāju bijuse sevišķās attiecībās; pie kam zaudējumi nodarīti izpildot šīs personas uzdevumu.

Par mazgadīgu bērnu nodarītiem zaudējumiem atbild vecāki, aizbildņi, audzinātāji, kuŗu apgādībā tie nodoti. Darba devēji arī atbild par savu darbinieku izdarītiem zaudējumiem trešām personām, kuŗus viņi izvēlējušies, nepārliecinoties pa priekšu par viņu spējām un noderību nest izpildamos pienākumus.

Līgumu un salstību pastiprināšana.

Katru saistību var pastiprināt ar: a) ķīlu, b) līgumsodu, c) rokas naudu un d) galvojumu.

Rokas ķīla.

Nododot kustamu mantu kā rokas ķīlu, zināma līguma nodrošināšanai, ir jābūt par to sevišķai vienošanai, bet ja tāda nav notikusi, tad viņu nosaka likums. Nododot ķīlu, ķīlas ņēmējs uz ķīlu īpašuma tiesības neiegūst, bet iegūst valdīšanas un aizturēšanas tiesības. Ķīlas ņēmējam ir tiesība nodoto ķīlu aizturēt līdz pilnīgi apmierinātas visas viņa prasības no ķīlas devēja.

Ja parādnieks parādu termiņā nesamaksā, tad ķīlas ņēmējam ir tiesība prasīt sev apmierinājumu no iekļātās lietas, pārdodot to publiskā izsolē. Pārdot ķīlu no brīvas rokas, ķīlas ņēmējs to drīkst tikai tad, ja parādnieks vai nu iekļājis, vai vēlāk tieši piešķīris viņam uz to tiesības. Pirms parāda nomaksāšanas arī citi ķīlas devēja kreditori nevar traucēt ķīlas ņēmēja valdīšanas un aizturēšanas tiesības un arī nevar prasīt šīs ķīlas izdošanu.

Rokas ķīlas ņēmējam, kamēr ķīla atrodas viņa rokās, jā rūpējas par ķīlu kā rūpīgam saimniekam. Ja nav atvēlēts no ķīlas devēja, ķīlu nedrīkst lietot. Ja ķīlas ņēmēja prasības ir kautkādā veidā apmierinātas — ķīla nekavējoši atdodama.

Līgumsods.

Ja nepilda līgumu, kuŗā paredzēts līgumsods, tad kreditoram ir tiesība prasīt vai nu līgumu pildīt vai arī līgumsodu, bet ne abus, izņemot, ja tas bijis tā norunāts un kad līgumsods bijis noteikts par neizpildīšanu istā laikā. Parādniekam šādas izvēlēšanās tiesības nav. No līgumsoda neatsvabinā arī tas apstāklis,

ka līgums izpildīts pa daļai. Kreditors, neatkarīgi no līgumsoda piedzišanas, var arī prasīt zaudējumu atlīdzību.

Rokas nauda.

Rokas nauda līgumu pastiprina un arī ir pierādījums, ka līgums noslēgts, tiks pildīts un cieši ievērots. Rokas naudas apsolījums vēl nekādas tiesības nepiešķir, bet tādas tikai nodibinās ar naudas iedošanu.

Ja rokas nauda iedota un līgums citādi apmierina likuma prasības — līgums ir noslēgts. Ja pēc rokas naudas iedošanas līgumu nepilda rokas naudas saņēmējs, tad viņam tā jāatdod tās devējam divkārsā apmērā; bet ja līguma nepildīšanā vainīgs rokas naudas devējs, tad viņš zaudē tiesību prasīt to atpakaļ. Bez tā vēl vainīgam jāatlīdzina pretējai pusei visi zaudējumi.

Galvojums.

Ar galvojumu tā devējs uzņemās atbildību kreditoram, parādnieka nesamaksašanas gadījumā, par parādu. Galvojums var tikt dots uz noteiktu laiku, noteiktu summu un arī ar zināmu nosacījumu. No galvinieka var piedzīt tikai to, ko viņš uzņēmis. Ja galvots par lielāku summu nekā parāds, tad no galvinieka var piedzīt tikai parāda summu. Galvojums arī pāriet uz mantiniekiem. Par vienu parādnieku var galvot vairākas personas.

Kreditoram vispirms jāgriežās ar prasību pie parādnieka un kad parādnieks nevar noteiktā laikā samaksāt vai vispār ir maksātnespējīgs, vai arī atrodas bez vēsts prombūtnē, tikai tad var griezties pie galvi-

nieka. Ja vairāki galvinieki, var prasīt parāda sadalīšanu.

Ja galvinieks samaksā parādu, tad viņš samaksāto summu var prasīt no galvotā.

Galvojumu var dot jeb kuņā formā, tikai jābūt noteikti izsacītam.

Līguma nozīme un sekas.

Ja līgums likumīgi noslēgts, tad viņš abām pusēm cieši jāpilda, ne darijuma pārliekais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības, nedod tiesību vienai pusei atkāpties no līguma, pat tad, ja otrai pusei dod atlīdzību. Vienpusēja atkāpšanās no līguma pielaista tikai tad, ja pamats šādai atkāpšanai atrodas pašā līguma raksturā, vai arī tāda tiesība ir noteikta līgumā; pie kam zināmos apstākļos arī atļauj likums, piem. dāvin. līg., rupjas nepateicības dēļ.

Nav nevienam saistošs līgums, kas nodibina kautko pretlikumīgu, netikumīgu vai negodīgu un ja puse būtu piedabūta pie tāda līguma uoslēgšanas ar viltu, tad viņai ir tiesība prasīt atlīdzību.

Pirkšana — pārdošana.

Pirkuma līgumos cena nedrīkst būt zem puses no vērtības, citādi līgums nav saistošs un cenai jābūt noteiktai. Pirkuma līgums uzskatāms par noslēgtu, kad abas puses vienojušās par galvenām sastāvdaļām: priekšmetu un cenu. Pirkuma līgums var tikt noslēgts mutiskā, rakstiskā un notāriālā formā, izņemot Latgali, kur jābūt rakstiskā formā; var ievietot viņā arī dažādus nosacījumus.

Pārdevēja pienākums — dot lietu. Pārdevējs atbild arī par pārdotās lietas atņemšanu tiesas ceļā no trešām personām. Šādos gadījumos pircējam jāpieaicina palīgā tiesā pārdevējs, lai palīdz aizstāvēt īpašuma tiesības. Ja pircējs zaudē lietu tiesas ceļā — pārdevējam jāatlīdzina visi zaudējumi pircējam. Bez tam pārdevējs atbild par negatīvām un pozitīvām īpašībām, kādas pircējs varēja no lietas sagaidīt. Jāatbild ne tikai par redzamiem, bet arī aplēptiem trūkumiem, kurus arī pats nav zinājis. Par labām īpašībām atbild tikai tad, ja galvojis. Neatbild tikai par niecīgiem acīs krītošiem trūkumiem. Reklama — slavēšana nav atļaujums.

Pircēja pienākums noteiktā laikā samaksāt nolīgto maksu. Kamēr nav samaksāts — pārdevējs nav spiests pārdoto lietu nodot.

Pirkuma līgums.

(Kustamas mantas.)

Zemāk minētā datumā, mēs, Latvijas pilsoņi, Jānis Saulītis, kā pārdevējs, no vienas puses, un Pēteris Priedītis, kā pircējs, no otras puses, noslēdzam savā starpā sekošu mums pašiem līgumslēdzējiem, mūsu mantiniekiem un tiesiskiem pēcnācējiem saistošu pirkšanas — pārdošanas līgumu:

1.

Es, Jānis Saulītis, pārdodu, atdodu un nododu Pēterim Priedītim man personīgi piederošo pļaujmašīnu „Diering“ firmas № 000 līdz ar visiem piederumiem tādā stāvoklī, kādā šī mašīna pašreiz atrodas, par no-

rūnātu un pēc sirdsapziņas noteiktu pirkšanas summu seši simti (600) latiem.

2.

Šī pirkšanas summa seši simti (600) lati ir jau samaksāti pie šī līguma parakstīšanas un pārdevēja paraksts uz šī līguma arī ir reizē kvīte par samaksas saņemšanu.

3.

Pārdodamā kustamā manta nododama pircēja rīcībā tūlīt pēc šī līguma noslēgšanas.

4.

Par visām trešu personu prasībām, attiecībā uz pārdodamo kustamo mantu, kuŗas pircējs ar šo līgumu neapņēmas izpildīt, atbild pārdevējs.

5.

Ja pircējs pirkto mašīnu pārdotu citai personai, tad pārdevējam ir tiesība pirkt pārdoto mašīnu atpakaļ par to pašu summu, kuŗu sola trešā persona. Pircējam par mašīnas pārdošanu jāziņo pārdevējam.

1933. g. 8. janvāri.

(paraksti.)

Lopu pirkšana — pārdošana.

Pie lopu pirkšanas jābūt diezgan uzmanīgam, jo lopa slimības un citas iekšējas vainas grūti saskatāmas isā laikā. Tamdēļ pircējam ieteicams no pārdevēja ņemt parakstu galvojuma veidā par lopa īpašībām un kaitēm.

Galvojuma paraugs:

1933. gada 9. janvāri, es Pēteris Saulītis, Liel-

upes pagasta Saulītēs, pārdevu Jānim Priedītim par simts (100) latiem, man personīgi piederošu zirgu astoņi (8) gadi vecu, brūnas spalvas, pase izdota no Lielupes pagasta valdes 1925. g. ar № 000. Es galvoju, ka šis zirgs neslimo ar ļauniem galvas ienāšiem, dusulī, mēnešaklumu, koku graušanu un trakošanu. Ja še teiktais izrādītos par nepatiesību, tad apņemos šo zirgu 14 dienu laikā ņemt atpakaļ un atmaksāt pircējam viņa samaksāto naudu bez ierunām.

(pārdevēja paraksts.)

Dāvinājums.

Dāvinājums ir tāds tiesisks darījums, ar kuŗu kāds aiz devības piešķir otram bez maksas kādu mantu.

Mūsu civillikumi izšķir divus dāvināšanas veidus: a) starp dzīviem un b) nāves gadījumam. Še apskatīsim tik dāvināšanu starp dzīviem.

Dāvināt var katrs, kam tik tiesība brīvi rīkoties ar savu mantu. Tāpat dāvānu var iegūt katrs, kam ir spēja iegūšanai. Lai dāvinājums starp dzīviem būtu spēkā, vajadzīgs, lai apdāvinātais piekristu dāvanas pieņemšanai. Ja piekrišanas brīdī dāvinātājs nomiris vai kļuvis ārprātīgs — dāvinājums nav spēkā; tāpat nav spēkā, ja dāvinājums izdarīts par kaiti kreditoriem. Kurzemē ar dāvinājumu nevar aizskārt bērnu tiesības uz neatņemamo mantojuma daļu. Ja dāvinājuma vērtība pārsniedz Ls 75.- (pēc zemn. tiesībām Ls 50.-) līgumu var sastādīt katrs pats, bet apliecināms no notāra.

Dāvinājuma līgums.

(Kustamas mantas).

Zemāk minētā datumā, mēs, Latvijas pilsoņi, Laimdota Cerokslis, kā dāvinātāja, no vienas puses un Jānis Kociņš, kā dāvinājuma saņēmējs, no otras puses noslēdzam savā starpā sekošu mums pašiem līgumslēdzējiem, mūsu mantiniekiem un tiesiskiem pēcnācējiem saistošu kustamās mantas dāvināšanas līgumu.

1.

Es, Laimdota Cerokslis atdāvinu, atdošu un nododu Jānim Kociņam man personīgi piederošo kustamo mantu vienu kājminamu šujmašīnu „Singer“ firmas № 000 ar visiem piederumiem tādā stāvoklī, kādā šī mašīna pašreiz atrodas.

2.

Dāvināšanas priekšmeta vērtību mēs pēc sirdsapziņas novērtējam un uzdodam uz simts (100) latiem.

3.

Es, Jānis Kociņš, ar pateicību pieņemu dāvinājumu un apliecinu, ka šai līgumā minētā kustamā manša ir jau nodota manā pilnā rīcībā.

4.

Šī līguma pirmrakstu saņem dāvinājuma saņēmējs.

1933. g. 8. janvāri.

(Laimdota Cerokslis).

Kā savas laulātās draudzenes Laimdotas Cerokslis asistents un padomdevējs: (Pēteris Cerokslis)

(Jānis Kociņš).

Noma (rente) un īre.

Noma vai īre ir tāds līgums, kad viena puse (iznomātājs) piešķir otrai (nomniekam) par zināmu nomas maksu augļus nesošas lietas lietošanu augļu ievākšanai.

Nekustamās mantas nomas līgumus ir vienmēr ieteicams slēgt rakstiskā formā. Ievedod līgumu zemes grāmatās, viņš ir saistošs arī trešām personām, līgums tad paliks spēkā mājas arī atsavinoti citādi līgums saistošs tikai līgumslēdzējiem.

Nomas maksu līgumslēdzēji var noteikt pilnīgi brīvi. Līgums ir spēkā arī, ja būtu noma noteikta stipri augsta vai zema, izņemot, ja viena puse ciešs pametumu pāri par pusi.

Noslēgtais nomas līgums rūpīgi jāpilda abām pusēm. Abi viņi atbild viens pret otru par katru zaudējumu, kas radies no viņu netaisnprātīgas vai neuzmanīgas rīcības.

Nomniekam ir tiesība prasīt nomas maksas pazemināšanu, kad viņš nepārvāramu apstākļu dēļ nav varējis lietot iznomāto lietu; cietis ūdensplūdus, krusu, ugunsgrēku un vēl citos līgzigos gadījumos (viet. civ. lik. 4075. un 4076. pp.).

Nomas līgumi izbeidzās noteiktā laikā, bet ja tāds līgumā nebūtu noteikts, tad vienai no pusēm līgums jāuzsaka seši mēneši pirms līguma izbeigšanās termiņa; pretējā gadījumā viņš automatiski pagarinās uz agrākiem nosacījumiem. Kas sacīts par nomu, tas viss arī attiecināms uz lauku īri.

Nomas līgums.

Zemāk minētā datumā, mēs Latvijas pilsoņi, Lielupes pagasta Priedišu māju īpasnieks, Janis Priedītis, kā nomasdevējs, no vienas puses, un Pēteris Kalniņš, kā nomas ņēmējs, no otras puses, noslēdzam mums, mūsu mantiniekiem un tiesiskiem pēcnācējiem saistošu sekošu nomas līgumu:

1.

Es, Jānis Priedītis, iznomāju man personīgi piederošās, Lielupes pagastā atrodošās, mājas zem nosaukuma „Priedītes“, platībā apmēram simts (100) pūrvietas, zinamās robežās, vairāk vai mazāk, cik izrādīsies dabā, nomas ņēmējam Pēterim Kalniņam uz diviem (2) gadiem pa trīs simti (300) latiem nomas naudas gadā, skaitot no 1933. g. 23. aprīļa līdz 1935. g. 23. aprīlim, ar visām ekām, izņemot saimnieku galu no istabas, sastāvčū no trim istabām un ķēķa, kā arī visus laukus, pļavas un dārzus, izņemot mazo augļu dārzu, kuņš atrodas pie klēts, un sakņu dārzu, kuņš atrodas tam blakus.

2.

Nomnieks visus laukus kārtīgi apstrādā ar saviem darba rīkiem un apsēj ar savu sēklu.

3.

Nomniekam nav tiesības izvest no māju robežām rupjo lopbarību, izņemot cik nepieciešams zirgiem izbraukumos.

4.

Nomas nauda maksājama katra gada 23. aprīlī un 1. decembrī, katreiz puse.

5.

Šis līgums izbeidzas bez iepriekšējas uzteikšanas 1935. g. 23. aprīlī, kad noimniekam jāatstā mājas ar visām savām mantām.

1933. g. 8. janvārī.

(paraksti.)

Aizņēmums.

Aizņēmums ir līgums, kur viena persona nodod otrai par īpašumu zināmu daudzumu atvietojamu lietu, uzliekot viņai par pienākumu atdot tāda paša daudzuma, tādas pat šķiras un labuma lietu. Aizņēmuma līgums azskatāms par spēkā esošu no tā laika, kad puses vienojās par aizņēmuma daudzuma apmēru. Ja apsolutājs pēc tam atteicās pildīt, tad viņam jāatlīdzina otrai pusei visi no tam radušies zaudējumi. Aizņēmums noslēgts ar lietas nodošanu, bet ja sola tikai dot, aizņēmums vēl nav noslēgts. Aizdevējam jābūt lietas īpašniekam vai likumīgam pilnvarniekam, jo pēc būtības aizdevums ir atsavinājums. Ar lietas nodošanu risks pāriet uz aizņēmēju.

Aizņēmējam no savas puses vajaga būt spējīgam stāties likumīgās saistībās. Aizņēmējam jāatdod tādi pati summa vai tas pats daudzums, kādu viņš saņēmis. Ja aizdotas atvietojamās lietas, izņemot naudu, jāatdod naudā, tad jāaprēķina tā tirgus cena, kāda bijusi aizdevuma laikā. Ja aizdevums jāatmaksā uz uzteikumu, tad termiņš aprēķināms no paziņošanas dienas parādniekam, bet kad nav paredzēts uzteikuma termiņš, tad tas pieņemts uz 6 mēneši. Procentes par aizņēmumu maksājamas tikai tad, ja bijis tieši norunāts un arī kad parādnieks pielaidis nokavējumu. Aiz-

ņēmuma līguma forma brīva. Aizņēmumu var pierādīt ar visiem likumīgiem pierādīšanas līdzekļiem.

Apdrošināšana.

Apdrošināšanas līgums ir, kur viena puse, saņemot zināmu premiju, uzņemās atlīdzību par zaudējumiem, kādus otra varētu ciest, iestājoties bez viņas vainas kādam noteiktam notikumam.

Vienu un to pašu priekšmetu nedrīkst apdrošināt pilnā vērtībā vairāk kā vienreiz; pretējā gadījumā par spēkā esošu atzīstams tikai pirmais līgums. Bet nav aizliegts apdrošināt vienu un to pašu priekšmetu pie vairāk personām dažādās viņa vērtības daļās.

Apdrošināšanas līgums nav spēkā, kad jau to noslēdzot bijis zināms: apdrošinātam — par notikušo nelaimi vai apdrošinātājam — par draudošo briesmu novēršanu.

Pēc nelaimes gadījuma notikšanas, nelaimes gadījums nekavējoši paziņojams apdrošinātājam; nepaziņojot — atbild par visiem pametumiem, kādi radušies no nokavējuma.

Sikāki noteikumi par apdrošināšanu atrodas katras apdrošināšanas sabiedrības statutos.

Derības.

Derības pēc būtības ir līgums, kuŗā kautko apgalvo un norunā, ka tā persona, kuŗas apgalvojums izrādītos nepareizs, izdarīs par labu pretējai pusei vai trešai personai kautko iepriekš norunātu.

Derībām jābūt noslēgtām nopietnībā un derī*

bu priekšmetam jābūt atļautam. Pie kam derību summai arī jābūt samērīgai ar slēdzēju mantas stāvokli; ko katrā gadījumā nodibina tiesa. Ja dēribas zīmējās uz spēli, viņas saistošas tikai tiktāl, ciktāl spēle skaitās par likumīgi atļautu. Derību summa arī var būt nevienāda — katrai pusei sava lieluma.

Derības ir spēkā arī tad, ja vienai pusei par derību priekšmetu ir noteiktas ziņas, bet tad tas jāpaziņo pretējai pusei; bet ja šo apstākli noklusē, tad derības atzīstamas par viltu un tadējā pašas derības nav spēkā.

Divdomīgas un villīgas derības, pie kurām viens no derību slēdzējiem lieto nepiemērotus strīdus priekšmetam izteicienus, kuri nesaskan ar izteicieniem parastā runā, nav saistošas.

Apsolījums.

Bieži gadās, ka kautko apsola darīt, bet kad jādara, tad atsakās un vispāri solījumu neievero. Tas nav pareizi. Apsolījums, ja otra puse viņu ir pieņēmusi, ir saistība un kā tāda jāpilda. Ja apsolutājs atsakās solījumu pildīt, tad to var prasīt tiesas ceļā. Tiesa, ja būs pietiekoši pierādījumi, prasību amierinās.

Izlīgums.

Izlīgums ir tāds līgums, ar kuŗu izlīdzēji kādu strīdīgu vai kā citādi apšaubamu savstarpēju tiesisku attiecību pārvērš, savstarpēji piekāpdamies, par neapstrīdamu un neapšaubamu.

Izlīgumus var noslēgt katra persona, kurai ir tiesība rīkoties ar savu mantu, bet pilnvarnieks tikai tad,

ja viņš tieši uz to pilnvarots. Generalpilnvara šim uo-
lūkam nepietiekōša. Tās lietas, kas nobeigtas ar spē-
kā stājušos tiesas spriedumu, nevar būt par izlīguma
priekšmetu, bet izlīgums nav aizliegts uz pašu sprie-
duma izpildīšanas veidu. Pie izlīguma ir nepiecieša-
ma savstarpēja vienošanās.

Izlīgumi par pārkāpumiem atļauī tikai tad, kad
pārkāpums sodams tikai uz cietušā sūdzību. Izlīgumi
par laulības neesamību nav saistoši. Izlīgumi par uz-
turu, kuŗš nav piešķirts ar testāmentu vai dāvinājumu
nāves gadījumam, bet pēc līguma, vai arī testāmentu,
bet kuŗa izpildīšanas termiņš jau iestājies, ir saistošs
arī bēz apstiprināšanas tiesā. Izlīgumi par nākošam
laikam ar testāmentu piešķirtu uzturu, jāapstiprina
tiesā, bet ja tas nav darīts, tad apgādājamam ir tiesība
izlīgumu apstrīdēt.

Izlīgumus var noslēgt jeb kuŗā formā (izņemot
par uzturu — jāapliecina no notāra). Izlīguma sekas
ir tās, ka izlīdzēji atteicās no saviem prasījumiem un
to vietā iegūst ar izlīgumu piešķirtās tiesības. Izlīgu-
miem ir vienāds spēks ar spēkā stājušos tiesas sprie-
dumu, tamdēļ izlīgumā noteikto nevar vienpusīgi ne
apstrīdēt, ne atcelt. Ja viena puse izlīgumu nepilda,
tad otrai pusei tiesība prasīt tikai viņa izpildīšanu, at-
jaunot agrāko ar izlīgumu izbeigto prasību vairs nevar.
Izlīgumu var atcelt uz puŗu savstarpēju vienošanos.
Ar spaidiem un viltu noslēgtus izlīgumus var apstrīdēt.
Ja izlīgumu slēdzot viena puse maldijuses, arī noder
par izlīguma apstrīdēšanas iemeslu, bet ja pārpratums
vēlāk novērsts, izlīgums paliek spēkā.

Izlīgumi iesniedzami tiesā tāpat ka vekseļi. Tiesa

pusē neizaicina, bet spriedumu dēd piespiedu izpildīšanas kārtībā.

Saistību pārjaunošana.

Pēc mūsu likumiem katru saistību var atcelt — pārveidot, pārvēršot to jaunā saistībā ar sevišķu līgumu, kuņu apzimē par pārjaunojuma līgumu. Izdarot šādu saistības pārkārtojumu pamatos un būtiskos nosacījumos, izbeidzās vecā saistība ar visiem blakus nosacījumiem, it kā viņa būtu izpildība un viņas vietā rodas jauna, uz kuņu vairs vecie nosacījumi un blakus prasījumi neattiecas, ja vien nav nolīgts jaunā līgumā citādi. Saistības var pārjaunot ka pirms viņu termiņa notecēšanas, tā ari jau termiņam iestājoties un ari pēc termiņa. Ar pārjaunojumu var ari atcelt vairākas šādas saistības uz reizi. Pārjaunojums nekad nenāk pats par sevi, bet tāds pusēm noteikti jāizsaka — jāizdara. Līguma forma brīva.

Līguma nepildīšanas sekas.

Katrs līgums ir noslēgts ar nolūku, lai tas tiktu izpildīts noteiktā laikā, kārtā un vietā. Bieži līgumslēdzēji līgumu noteiktā laikā neizpilda, caur ko pretējai pusēi ceļās zaudējumi. Viens no visparastākiem līguma nepildīšanas veidiem ir nokavējums. Nokavējums var būt kā kreditora, tā ari debitora pusē.

Nokavējums kreditora pusē iestājas, kad viņš bez likumīgiem šķēršļiem no parādnieka nepieņem viņam attiecīgā kārtā, istā laikā un istā vietā piedāvato saistības pildīšanai. Parādnieka piedāvājumam jābūt nevien vārdos, bet ari darbos, tādā kārtā, lai būtu patiesa iespēja to izpildīt; pie kam, piedāvājumam jābūt tādā,

kas saistību pilnīgi izpilda. Ja piedāvājums nav pilnīgs, kreditors var atteikties to pieņemt, šādā gadījumā nav nokavējuma kreditora pusē. Ja parādnieks piedāvājumu novilcina tik uz īsu laiku, tad tas nedod kreditoram likumīgu iemeslu atteikties no pieņemšanas, ja vien parādnieks par to viņam piesola atlīdzību vai nokavējums neiztaisa nekādu starpību. Kreditors nokavējis arī tad, ja viņš izvairās no aprēķina un bez pietiekoša iemesla nav ieradies noteiktā vietā un laikā saistības izpildīšanai, bet tikai tad, ja parādnieks atradies šīnī vietā un laikā.

Ja pie nokavējuma vainīgs kreditors, tad priekšmeta bojā eja kriet uz viņa rēķina, bet parādnieks atbild tikai par savu ļaunprātīgo darbību un rupju neuzmanību. Kreditoram jāsedz parādniekam nodarītie zaudējumi kā arī jānes visas nokavējuma gadījumam paredzētās sekas.

Nokavējums parādnieka pusē. Parādnieka nokavējums iestājās pats no sevis: a) kad viņš lietu nozadzis vai saņēmis kā citādi pretlikumīgi, b) kad noliktā izpildīšanas laikā viņš nav iespējams sastapt bez uzdotiem dibinātiem iemesliem un c) kad viņš palaidis garam termiņu, kuŗš nolikts izpildīšanai vai nu ar līgumu vai parašu vai arī likumu. Citos gadījumos parādniekam jāsaņem atgādinājums no kreditora vai viņa vietnieka. Parādnieks nav uzskatams par nokavējušu, ja tā iemesls ir dibinātas šaubas par pašu saistību. Bez tam tiesa var atsvabināt no nokavējuma, ja nepildīšanai par pamatu bijuse parādnieka nepietiekoša uzmanība vai vieglprātība.

Nokavējuma sekas. Parādniekam nokavējot, sai-

stība paliek spēkā un jāatbild arī par priekšmeta nejaušu bojā eju. Šī atbildība atkrit, ja pierāda, ka priekšmets pat arī laikā nodots kreditoram būtu gājis bojā. Parādniekam kreditoram jāatlīdzina un jāatdod viņam augļi un citi pieaugumi kā arī procenti, atdodot priekšmeta vērtību, tā aprēķināma pēc augstākās cenas no nokavējuma laika.

Nokavējuma sekas novērš, ja nokavētājs piesoļā izpildīt vai pieņemt pienākošo pēc līguma, un nodrošina savam pretiniekam visu, kas tam pienākās sakarā ar nokavējuma. Ja nokavējums noticis vienā laikā no abām pusēm, tad sekas savstārpēji dzēšās. Ja nokavējums notiek dažos laikos, tad vēlākais sedz agrākā vēl neiestājušās ļaunās sekas. Ja nokavēto izpildījumu pretinieks pieņem bez kautkādiem iebildumiem, vai saistību atceļ to pārjaunojot, vai prasījuma tiesība izbeidzās uz noilguma pamata, tad nokavējums nedod nekādu tiesību uz pretenzijām.

Aizturēšanas tiesības.

Zem aizturēšanas tiesībām jāsaprot tās personas tiesības, kuŗas rokās lieta atrodas, atstāt to pie sevis tik ilgi, kā mēr nav apmierināts viņas prasījums.

Aizturēšanas tiesības pielaižamas tikai tad, ja šo tiesību izlietotājs lietu ieguvis savā valdīšanā likumīgā kārtā un viņas prasījums pret pretējo pusi atrodas sakarā ar aizturamo lietu, saistība ir izpildāma un nav aprobežota ne ar nosacījumiem, ne termiņiem. Prasījuma tiesību sakars ar aizturamo lietu atzīstams: a) kad valdītājs priekš lietas taisījis izdevumus, kuŗi pretiniekam jāatlīdzina; b) kad prasījums cēlies no tā dari-

juma, pēc kuŗa no viņa prasa lietas atdošanu; c) kad parāds maksājams no aizturētās lietas; d) kad kāds cieš no svešas lietas zaudējumu, kuŗš jāatlīdzina tās īpašniekam; e) kad lieta jāizdod par zināmu atlīdzību. Aizturēšanas tiesības izbeidzās apmierinot tos prasījumus, uz kuriem tā dibinājusies; ja valditājs nav izlie-tojis likumīgās aizturēšanas tiesības—viņš tomēr nezaudē tiesību uz pašu prasījumu.

Aizturētājam lieta jāglabā ar tādu pat laba saim-nieka rūpību kā rokas ķīla. Aizturētās lietas pārdošanu aizturētājs var panākt tikai uz tiesas sprieduma pamata.

Ķilāšanas tiesības.

Zem ķilāšanas tiesībām jāsaprot nekustama īpa-šuma īpašniekam vai viņa vietniekam (ka nomniekam, lietotājam, pārvaldniekam) piešķirta tiesība, ja tajā īpašumā ieiet svešs lops vai pretlikumīgi iespiežas svešas personas, saķert un noķilāt lopus, bet personām atņemt lietas. Šīs tiesības arī piešķirtas īpašnieka vai viņa vietnieka kalpotājiem, pat bet sevišķa uzdevuma.

Ķilāšana ir likumīga tikai tad, ja viņu izved pašā darbības laikā un tā nekustamā īpašuma robežās, kuŗā nodarīti zaudējumi vai tiesību aizskārumi. Ķilātājam jāizvairās no jeb kādas liekas vardarbības un ciet-sirdības un vispār nav nekā brīv darīt, kas pārsniegtu mērķi. Ja ķilāšana nav iespējama, tad zaudējumus cietušai personai jāpiesauc liecinieki viņam nodarītā zaudējuma apstiprināšanai, jānoved to nodarījušais ku-stonis līdz viņa saimnieka dzīvoklim un tā jānodrošina sev atlīdzība par ciesto zaudējumu.

Nevienam nav tiesība pretoties ķilāšanai. Ja

apķilātais pats nav bijis klāt pie ķilāšanas, tad viņam par ķilāšanu nekavējoši jāziņo, bet ja viņš nav zināms — tad policijai. Ķilātājam jārupējās par ķilas uzglabāšanu, lopi jābaro un jākopj; ķilu, nedrīkst izlietot priekš sevis, pretējā gadījumā viņš zaudē tiesību uz uzturēšanas atlīdzību, bet viņam jāatmaksā visi zaudējumi. Slaucamie lopi jāslauc. Nodarītie zaudējumi jāpierāda ķilātājam. Ķilu, ķilātājs var atstāt pie sevis tik ilgi, kā mēr apķilātais izpērk; atlīdzinot visus zaudējumus un izdevumus. Ja nodrošina atlīdzību par zaudējumiem u. t. t., ķila nekavējoši jāizdod. Ja apķilātais nav zināms, ķilu pārdod ūtrupē.

Pilnvarojums.

Bieži gadās, kad kautkādu apstākļu dēļ ieinteresētās personas pašas nevar vai negrib nokārtot savas darišanas. Šādiem gadījumiem likums ir paredzējis vietniekus — pilnvarniekus. Vietnieki — pilnvarnieki var savas pilnvaras robežās rīkoties pilnīgi kā ar savu lietu; viņi var pilnvaras devēja laba iegūt zināmas tiesības, bet arī uzlikt zināmus pienākumus.

Bieži gadās, kad vietnieks darbojās bez sevišķas pilnvaras resp. pilnvarojuma, tikai kādas personas vārdā, tad tāda vietnieka noslēgtie darījumi formāli nav saistoši personai, kuļas vārdā vietnieks rīkojies; tāds darījums ir saistošs tikai pašam vietniekam, kuļš viņu noslēdzis.

Pilnvarniekam var uzdot vest atsevišķas un no teiktas lietas — ar specialpilnvaru, bet arī pārzināt itin visas pilnvarotāja lietas — ar universalpilnvaru, kā arī tikai zināmas šķiras lietas — ar generalpilnvaru.

Pilnvaras atcelšana.

Lai atceltu kādu pilnvaru, ja nav iespējams viņu labprātīgi anulēt, un šī atcelšana būtu arī trešām personām saistoša, tad ir jāgriežas pie vietējā mirtiesneša ar lūgumu, lai pilnvaru iznīcina. Šādā lūgumā jānorāda pilnvaras devēja un pilnvarnieka vārds, uzvārds un dzīves vieta, kā arī kāda pilnvara bijusi izdota, laiks, kad izdota un no kā apliecināta, pie kam, pie lūguma jāpielek „Vald. Vēst“ tipografijas resp. Lat. bankas kvīte par Ls 4.10 publikācijas naudas iemaksu. Mirtiesnesis var izdot izpildu rakstu pilnvaras atņemšanai.

Darba tiesības.

Darba devēju un darba ņēmēju savstarpējās attiecības normē vairāki likumi. Darba tiesību pamatlikumi atrodas Vietējo civillikumu kopojumā (uz Latgali neattiecas). Rūpniecībā darba attiecības regulē Rūpniecības nolikums. Darba laiku visos privātos, valsts, pašvaldības un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs normē likums par darba laiku. Bez tam vēl Kurzemē laukstrādnieku attiecības normē Kurzemes zemnieku likumi.

Pēc civillikumiem ir divi īsteni personiski darba līguma veidi: 1) personiskais darba līgums, viena puse uzņemas personīgi strādāt otrai darbu, saņemot par to atlīdzību, un 2) kalpotāju līgums, viena puse uzņemas personīgi kalpot otrai pusei ilgāku laiku, pie kam kā atlīdzību saņem ne tikai algu, bet arī dzīvokli un ēdienu. Bez šiem vēl ir divi darba līguma veidi, kurus var izpildīt arī cita persona. Tie ir: 1) darba uzņēmuma līgums, viena puse otrai apņemas pret zinā-

mu atlīdzību padārit kādu noteiktu darbu vai izdarīt pasūtījumu vai izvest zināmu uzņēmumu, un 2) mantu pārvadājuma līgums, viena puse otrai uzņemās mantas pārvadāt.

Personiskais darba līgums.

Ši līguma noteikumi ne tikai regulē dažādu kategoriju fiziska darba strādnieku attiecības, ar darba devējiem, bet attiecas arī uz tirdzniecības, rūpniecības un dažādu cita veida uzņēmumu un iestāžu atbildīgiem vadītājiem, pārziņiem, grāmatvežiem, viņu palīgiem, komijiem, kasieriem, kantoristiem, meistariem u. t. t. Bez tam šī līguma nosacījumiem ir padoti arī graudnieki.

Darbinieka pienākumi. Darbiniekam jāsniedz noteiktā laikā paradzētie pakalpojumi ar vislielāko rūpību. Ja nav citādi norunāts, tad darbiniekam saistcši darba devēja norādījumi. Pie kam, ja nav citādi norunāts, darbiniekam darbs jādara personīgi. Ja darbinieks nepilda uzņemto darbu ar vajadzīgo rūpību un izveicību, tad viņam jāatlīdzina darba devējam radušies zaudējumi. (Kurzemē jāatlīdzina tikai par tiši vai aizrupjas nolaidības, vai pārkapjot cieši noteiktas pavēles). Darba izpildīšanai vajadzīgie izdevumi krīt uz darbinieku, ja nav citādi norunāts. Pie kam, Kurzemē strādniekam, bez darba izpildīšanas, jācenšas aizstāvēt sava saimnieka labumu un novērst tam visādus zaudējumus un pametumus.

Darba devēja pienākumi. Darba devējam jāsamaksā darbiniekam par darbu pienākošā atlīdzība. Atlīdzība samaksājama pēc visa darba nobeigšanas, ja nav bijis citādi norunāts vai pēc vietējām parašām va-

ari attiecīgos apstākļos nav citādi pieņemts. Ja darbu neļauj darbiniekam turpināt tikai nejaušs gadījums, tad jāatlīdzina tikai par padarīto darbu. Bet ja kāda daļa no atlīdzības jau bijusi darbiniekam izmaksāta uz priekšu un darbu nav iespējams turpināt bez darbinieka vainas, tad darba devējs nevar prasīt atpakāļ izmaksāto atlīdzību, ja vien šim izmaksājumam nav bijis neapstrīdams aizdevuma raksturs. Ja darba pildīšana tiek pārtraukta aiz darba devēja vainas, tad darba devējam jāsamaksā par visu nolīgto, ari nestrādāto, laiku. Bet ja darbinieks pa nestrādāto laiku kautko iegūsts ar personisku darbu, ko viņš izpildīdams iepriekšējo līgumu nebūtu iegūvis, tad iegūtais labums atskaitāms no maksājamās atlīdzības. Kurzemē pēc zemnieku likumiem saimniekam jāsamaksā pilna atlīdzība ari tad, ja strādnieks darbā atrašanās laikā saslimtu. Par nejaušu zaudējumu, kādu darbinieks cietis izpildot darbu, darba devējam nav pienākums atlīdzināt. Ja darba devējs nav ar vajadzīgo uzmanību izvēlējis darbinieku un nav papriekšu pārliecinājies par viņa spējām un noderību nest izpildamos pienākumus, tad viņš atbild par zaudējumiem, kādus šis darbinieks nodarījis trešām personām.

Atlīdzība. Darbiniekam ir tiesība par savu darbu saņemt atlīdzību. Atlīdzība var būt skaidrā naudā, dažādās lietās un ari kopīgi. Atlīdzība nosakāma pēc brīvas vienošanās. Ja nebūtu norunāta nekāda maksa par personisku darbu, tad tomēr darbinieks var tādu prasīt, kad pēc darba nozīmes tā izpildīšana nebūtu iespējams sagaidīt citādi, kā par atlīdzību. Tādā gadījumā atlīdzības apmēru noteic vai nu šķīrējtiesa, vai kārtējās tiesu iestādes pēc sava taisnīga iezskata (v.c.l. 4175.p.)

Personiskā darba līguma izbeigšanās. Līgums izbeidzās ar termiņa notecēšanu uz kuļa laika viņš bija noslēgts, bez jeb kādas iepriekšējas uzteikšanas. Bet ja par laiku nav nekas norunāts un tas neiziet no pašas darba būtības un mērķa, tad katra puse var otrai uzteikt pēc sava ieskata, ja vien vietējā paraša nav nodibinājusi uzteikšanai kādu zināmu termiņu. Ja uz noteiktu laiku noslēgtu līgumu, pēc šā laika notecēšanas ar abpusēju piekrišanu turpina, tad pieņemams, ka līgums klusējot atjaunots uz agrāko laiku; bet ja šis laiks bijis vairāki gadi, tad līgums uzskatāms par pagarinātu katru reizi tikai uz vienu gadu.

Pirms norunātā laika notecēšanas līgumu var atcelt uz savstarpēju vienošanos, kā arī uz vienas vai otras puses vienpusēju uzteikumu. Darba devējam šāda tiesība ir tikai tad, ja darbinieks ir ļaunprātīgi pielaidis rupju vainu vai uzvedas netikumīgi, vai nav spējīgs izpildīt savus pienākumus un arī kad krit noziedzumā, par kuļu noteikts kriminalsods. Darbiniekam ir tiesība vienpusēji atteikties no līguma, ja darba devējs, neraugoties uz vairākkārtējiem atgādinājumiem, vilcinās samaksāt noligto atalgojumu. Abām pusēm ir tiesība vienpusēji atteikties no līguma, ja viņām ir svarīgi iemesli. Par svarīgu iemeslu uzskatāms katrs apstāklis, kuļš aiz tikumības vai savstarpējas taisnprātības apsvērumiem neatļauj turpināt līguma attiecības. Ar darbinieka nāvi līgums pats no sevis izbeidzas, bet darba devēja nāve līgumu neizbeidz.

Graudošana.

Graudošanas līgumi ir pielīdzināmi personiskā darba līgumiem un viss, kas teikts par personisko darba līgumu, ir attiecināms uz graudošanas līgumu.

Graudošanas līgums.

Zemāk minēta datumā, mēs Latvijas pilsoņi, Bauskas pagasta Kalniņu māju īpašnieks, Jānis Kaudzīte, kā izgraudotājs, no vienas puses, un Višvaldis Sausais, kā graudotājs, no otras puses, noslēdzam šekošu mums pašiem līgumslēdzējiem, mūsu mantiniekiem un tiesiskiem pēcnācējiem saistošu graudošanas līgumu.

1.

Es, Jānis Kaudzīte, izgraudoju Visvaldim Sausajam uz diviem (2) gadiem man personīgi piederošās, Bauskas pagastā atrodošās mājas „Kalniņi“, platībā apmēram septiņdesmit piecas (75) pūrvietas, vairāk vai mazāk, skaitot no 1933. g. 23. aprīļa līdz 1935. g. 23. aprīlim, kad šis līgums pats no sevis izbeidzās bez sevišķas uzteikšanas, ar visām ēkām, izņemot pusi klēts, visu zirgu stalli un pie tā atrodošos šķūnīti un saimnieku galu no dzīvojamās mājas, sastāvošu no divām istabām un ķēķa; bez tam es vēl paturu savā neaprobežotā lietošanā jauno augļu dārzu un pie tā atrodošos sakņu dārzu.

2.

Graudnieks apņemas visus māju laukus kārtīgi apstrādāt ar saviem darba rīkiem un darba spēku. Sēklu dod izgraudotājs. Pie kulšanas visu izkulto labību dala ar svēršanu uz pusēm, bet pirms dalīšanas izgraudotājs saņem izsēto sēklu no visa. Salmus un pelavas izgraudotājs saņem vienu ceturto ($\frac{1}{4}$) daļu, arī tādu pat daļu siena un āboliņa. Bez tam graudnieks saņem viens visu veco augļu dārzu un visus sakņu dārzus, izņemot jau minēto, savā pilnā lietošanā un ievāko ražu nedala.

3.

Visus kulšanas izdevumus līgumslēdzējas puses sedz uz pusēm. Bet nodokļus, nodevas un visus citus māju maksājumus izdara saimnieks viens. Sabiedriskās klaušas izpilda graudnieks viens.

4.

Graudnieks dod izgraudotājam divpadsmit (12) reizes gadā labi iejūgtu labu zirgu braukšanai pēc patikas. Graudniekam jāaizved uz dzirnavām un jāsamaļ un jāatved labība pēc izgraudotāja vēlēšanās. Tāpat visa cita labība jāaizved uz Bausku un jānovieto pēc saimnieka norādījuma.

5.

Graudniekam nav tiesības izvest salmus, sienu, āboliņu, pelus un mēslus no māju robežām, izņemot braucienos nepieciešamo zirgu barību.

6.

Šī līguma pirmrakstu saņem saimnieks, bet norakstu graudnieks.

1933. g. 8. janvārī.

(paraksti).

Kalpotāju (mājkalpotāju) līgums.

Še ievietosim tikai viet. civ. lik. not. par kalpotāju līgumu. Viņi piemērojami tikai tad, ja nav vietējo parašu.

Ša līguma noteikumiem padoti visi kalpotāji, kuri kalpo ilgāku laiku, t. i. ne dienām noteiktu laiku, tiklab mājas, kā arī saimniecības darbos un kā atlīdzību saņem nevien algu, bet arī dzīvokli un ēdienu. Tie būtu: kučieri, ķekšas, viesmiļi, slimnieku

kopēji, bērnu aukles, palidzes un vietnieces saimniecēm, šveicari u. t. t.

Šis līgums uzskatāms par noslēgtu, kad nolikusi pusu savstarpēja vienošanās par izpildamo kalpotāja pienākumu, par algu un parējās atlīdzības lielumu un darba laika ilgumu. Nolīgta laikā noteikti jāstājas darbā.

Kalpotāja pienākumi. Kalpotājam jāizturās pret saimnieku ar cienību, uzticību, pazemību un paklausību un viss savs laiks un visa darbība jāizlieto saimniekam par labu. Jāpadodās no saimnieka noteiktai mājas kārtībai un jāpilda no saimnieka noteiktais darbs, saskaņā ar līgumu un vietējām parašām, bet darbs nedrīkst būt nemoralisks, netikumīgs, pretlikumīgs un tāds, kas saistīts ar briesmām dzīvībai un veselībai. Zaudējumus, kuņus kalpotājs nodarījis saimniekam tiši vai aiz rupjas neuzmanības, vai pārkāpjot tā noteiktās pavēles, viņam jāatlīdzina. Saimnieka lietu atsavināšana no kalpotāja bez saimnieka piekrišanas nav spēkā.

Saimnieka pienākumi. Saimniekam savam kalpotājam jāgādā derīga un sāīga pārtika, kā arī veselīgas telpas, kur uzturēties un gulēt, un pilnīgi jāizmaksā viņam alga nolīgtos vai pēc vietējām parašām esošos termiņos. Pēc Kurzemes zemn. tiesībām, saimniekam alga jāsamaksā un viss jādod arī pa slimības laiku, ja kalpotājs saslimtu kalpošanas laikā.

Par miesas bojājumiem vai ievainojumiem, kuņus nodarījis kalpotājs trešām personām, saimniekam jāatlīdzina tikai tad, kad viņš tieši vai netieši uz to devis iemeslu.

Kalpotāju līguma izbeigšanās. Līgums izbeidzās ar laika notecēšanu, uz kuŗu līgums bija noslēgts, un vienai pusei uzteicot. Uzteikšana izdarāma — ja līgums noslēgts uz gadu vai ilgāku laiku — divus mēnešus, bet kad tas noslēgts uz mēnešiem — divas nedēļas pirms termiņa notecēšanas. Ja līgums nav uzteikts, tad skaitās, ka līgums klusējot pagarināts uz to pašu laiku, uz kādu agrāk bija noslēgts, t. i. mēnesi, gadu u. t. t., uz agrākiem nosacījumiem; bet ja līgums slēgts uz vairāk gadiem, tad tas pagarinās tik uz gadu.

Līgums izbeidzās pirms norunātā termiņa ar saimnieka vai kalpotāja nāvi. Pirmā gadījumā, kalpotājs saņem līdz saimnieka nāves dienai nopelnīto algu, bet otrā gadījumā kalpotāja algu līdz viņa nāvei saņem viņa mantinieki. Vienpusīgi var atteikties no līguma aiz tikumības vai savstarpējās taisnprātības apsverumiem, kas neatļauj līguma attiecības, turpināt. Uz šī pamata atlaižot kalpotāju, viņam izmaksājama alga līdz viņa dienesta pienākumu izbeigšanās dienai. Ja saimniekam pārgrozījušos apstākļu dēļ jāatlaiž kalpotājs pirms termiņa notecēšanas, pedējais nevar celt pret to ierunas, ja vien saimnieks izmaksā viņam algu par visu laiku, kāds nolikts līguma uzteikšanai.

Pirms līguma laika notecēšanas vai bez iepriekšējas uzteikšanas, un pie tam bez likumīga iemesla, no darba atlaistam kalpotājam jāizmaksā alga līdz atlaišanas dienai un mēnesis uz priekšu. Šādu atlīdzību var arī prasīt kalpotājs, ja saimnieks pēc līguma noslēgšanas, bez likumīga iemesla, atteicas viņu pieņemt darbā. Ja kalpotājs bez likumīga iemesla atstā vietu pirms noligtā laika, tad viņam jāmaksā saimniekam pusemēneša alga.

Darba attiecības rūpniecībā.

Pēc Rūpniecības nolikuma pirms ar strādniekiem noslēgtā līguma termiņa izbeigšanās, vai bez divu nedēļu iepriekšējas paziņošanas uz nenoteiktu laiku pieņemtiem strādniekiem, aizliegts pazemināt viņiem atalgojumu, uzstādīt jaunus algas aprēķināšanas noteikumus, samazināt nedēļā darba dienu, vai dienā darba stundu skaitu, kā arī mainīt akorda vai gabala darba noteikumus u. t. t. Bet arī strādniekiem nav tiesības līdz līguma izbeigšanai pieprasīt kādas pārmaiņas darba līguma nosacījumos.

Darba alga strādniekiem izmaksājama ne retāki kā reizi mēnesī, ja līgums noslēgts uz garāku laiku kā vienu mēnesi, un ne retāki par divām reizēm mēnesī, ja līgums noslēgts uz nenoteiktu laiku. Ja līgums noslēgts līdz zināma darba izpildīšanai, izņemot gabalu darbu, alga izmaksājama termiņos, kas līguma nosacījumos paredzēti, bet ja tas līgumā nebūtu minēts, tad alga izmaksājama pēc darba pabeigšanas.

Aizliegts samaksu izdarīt ar naudas atvietojošiem līdzekļiem, ka zīmēm, produktiem u. t. t.

Darba līgums izbeidzās ar: a) abpusēju vienošanos, b) termiņa notecēšanu, c) darba padarīšanu (ja bijis tā nolīgts), d) pēc uzteikšanas termiņa notecēšanas, e) pēc ugunsgrēka, katla eksplozijas, ūdensplūdiem un tamlīdzīgiem gadījumiem, ja pārtraukums bijis ilgāks kā 7 dienas.

Uzņemējs var strādnieku atlaist iepriekš neuzsakot, ja: a) strādnieks bez dibinātiem iemesliem darbā neierodās 3 dienas no vietas vai arī ar pārtraukumiem

6 dienas mēnesī; b) neierodās darbā dibinātu iemeslu dēļ vairāk kā 2 nedēļas no vietas; c) strādnieku sauc pie kriminalatbildības, kuŗ draud nemazāk kā cietuma sods, d) izaicinošas rupjības vai strādnieka sliktas uzvešanās dēļ, ja šāda uzvešanās apdraud uzņēmuma materialās intereses vai uzņēmuma pārvaldes vadošo personu intereses, un e) strādnieks slimo ar lipīgu slimību. Ja strādnieks atlaišanu atrod par nepareizu, tad viņš vār ne vēlāk kā mēneša laikā iesniegt tiesā sūdzību, ka viņš bez likumīga iemesla un bez divu nedēļu iepriekšējas uzteikšanas atlaists.

Ari strādnieks var pieprasīt līguma laušanu šādos gadījumos, ja: a) uzņēmuma vadība strādnieku sit, smagi apvaino vai vispārīgi ar to slikti apietās, b) pārkāpti noteikumi par strādnieka apgādāšanu ar uzturu un telpām, c) darbs kaitīgs strādnieka veselībai, d) nomirst strādniekam ģimenes loceklis, kuŗš deva līdzekļus uzturam un ja šo uzturu devošo locekli iesauc kaŗa dienestā.

Strādniekus rūpniecības uzņēmumā pieņemot darbā, ne vēlāk, ka 7. dienā jāizsniedz darba grāmatiņa.

Darba laiks.

Darba laiku normē likums par darba laiku. Viņš attiecas uz visiem algotiem fiziska un garīga darba strādniekiem, kuŗi nodarbināti privātos, valsts, pašvaldības un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs; izņemot laukstrādniekus, kuŗu kalpotājus, tiesu darbiniekus, skolotājus, policistus, cietuma personālu un personas, kuŗām ir uzdots darba vadība, uzraudzība, vai kuŗas ieņem kādu uzticības vietu un satiksmes līdz-

kļu darbiniekus, izņemot ielu dzelzsceļu un autobusu darbiniekus, darbniecu un fiziska darba strādniekus, uz kuriem šis likums neattiecas un pagaidam vēl šo darbinieku darba laiks nav ar likumu normēts. Šo darbinieku darba laiks un virstundu atlīdzība atkarājās no darba devēja un darbinieka brīvas vienošanās.

Darba laiks. Fiziska darba strādniekiem, kuri padoti likumam par darba laiku, darba laiks ir 8 stundas dienā, izņemot sestdienas, kad ir 6 stundas, un priekšsvētku dienas, kad ir 4 stundas. Garīga darba strādniekiem normalais darba laiks 6 stundas dienā, izņemot, kur šis darbs nešķirami saistīts ar fiziska darba strādniekiem. Par darba laiku uzskatāms tas laiks, kurā darbiniekam jābūt darba dēvēja rīcībā.

Svētdienas atpūtai jābūt nepārtrauktai vismaz 42 stundas, izņemot, kur strādā maiņās un ielu dzelzceļos un autobuso nepārtraukti var būt 40 stundas, pie kam īsākai atpūtai jābūt vismaz 36 stundas. Ja šī atpūta tehnisku apstākļu dēļ nevar būt svētdienā, tad tāda dodama citā dienā.

Virstundu darbs pielaižams uz darba devēju un strādnieku savstarpēju vienošanos, un ar katrreizīgu darba inspektora piekrišanu, vairs noteiktā darba laika nevairāk par 2 stundām dienā. Obligatori virstundas jāstrādā sekošos gadījumos: a) kad to prasa sabiedrības nepieciešamākās vajadzības; b) pie neatliekamiem remonta darbiem; c) steidzīgu darbu nobeigšanai noteiktā laikā.

Virstundu atlīdzība. Virstundas atlīdzināmas šādā apmērā: pirmās 2 stundas — vismaz 50%, turpmākās un

pusdienas (ja strādā) laiks vizmaz 100%, bet svētdienas 75% augstāk nekā kārtējās darba stundas. Virstundu prasības noilgst 2 gadu laikā.

Pusdienas pārtraukums. Katrā 6 stundu darba laikā jābūt ne mazāk kā 1 stundas pārtraukumam ar tiesību strādniekiem atstāt darba vietu. Neatļaujot atstāt darba vietu — ieskaitāma darbā.

Atpūta. Pēc sešu mēnešu nostrādāšanas vienā uzņēmumā piešķirama darbiniekam gada laikā 2 nedēļu atpūta ar pilnu algu. Ja darbinieks atstā darbu uz savu vēlēšanos vai tiek atlaists pēc 6 mēnešu nokalpošanas un arī, ja darbinieks tiek atlaists no darba devēja pēc 3 mēnešu nokalpošanas — atpūtas atlīdzība izmaksājama proporcionāli nokalpotam laikam. Ja darbinieks labprātīgi atsakās no atpūtas izlietošanas, viņš līdz ar to zaudē tiesību uz atlīdzību par neizlietoto atpūtu. Atpūtas laiks nav sadalāms vairākās daļās. Atpūtas laiku nosaka darba devējs, bet piešķirama ne vēlāk kā pēdējos 6 mēnešos, skaitot no darbinieka pieņemšanas dienas.

Uzteikšana.

Vietas uzteikšanu algoziem darbiniekiem normē viet. civ. lik. un vietējās parašas, izņemot rūpniecības strādniekus.

Visumā pastāv paraša, ka uz nenoteiktu laiku noslēgtie līgumi, ar kuriem noteikta mēneša alga, skaitās kā noslēgti uz mēnesi, neatkarīgi no algas izmaksas kārtības. Šie līgumi, ne no vienas puses neuzteicot automatiski pagarinās uz vienu mēnesi.

Pastāv ieradums, ka šādos gadījumos uzteikšanas termiņš ir viens mēnesis, izņemot Liepāju, kur vēl komijiem un līdzīgiem ir trīs mēnešu termiņš. Atlaižot šādus darbiniekus bez iepriekšējas uzteikšanas, viņiem alga izmaksājama vienu mēnesi uz priekšu.

Dienas strādniekiem, kuriem algu izmaksā katru dienu pēc padarītā darba, pēc ierašam darbu iepriekš neuzteic, bet viņi skaitās kā atlaisti pēc atlīdzības saņemšanas. Būvstrādniekiem Rīgā pastāv ieraša, ka algu viņi saņem katru sesdienu un ja nepaziņo, ka nākošā nedēļā nav vairs darbā jāierodās, līgums skaitās par pagarinātu uz nākošo nedēļu, bet paziņojot ka darbā vairs nav jānāk, līgums izbeigts bez iepriekšējas uzteikšanas. Atlaižot strādnieku nedēļas vidū, alga izmaksājama par visu nedēļu.

Pēdējā laikā jau ir palicis par ieradumu, ka arī fiziska darba strādniekiem, kuŗi algu nesaņem katru dienu, bet pa nedēļām darbu uzteic 2 nedēļas iepriekš.

Mājkāpotāju uzteikšanas laiks apskātīts mājkāpotāju līgumā.

Kas attiecas uz rūpniecības strādniekiem, tad viņiem jāuzsaka 2 nedēļas iepriekš. Ja uzteikšanas laiks notecējis un strādnieks vēl strādā, tad uzteikšana uzskatāma par anullētu, un tad strādnieku var atlaist tikai no jauna uzteicot.

Tuvāki personiskā darba līguma izbeigšanās apskatīta pers. darba līgumā.

Darba uzņēmums.

Uzņēmuma līgums ir tāds līgums, kur viena puse apņemas izdarīt otram pusei pret zināmu atlīdzību

kaut kādu darbu, izgatavot kādu lietu vai padarīt zināmu darbu.

Uzņēmējam darbs jāpadara saskaņā ar līgumu. Uzņēmējs var darbu darīt pats un arī nodot citam.

Pasūtītājam padarītais darbs jāpieņem; iepriekšējs pārbaudījums nav vajadzīgs. Jāsamaksā nolīgūtā maksa var arī maksāt pa daļām. Pēc darba pabeigšanas par nejaūšu gadījumu ciešs pasūtītājs; ja nav vēl pabeigts — uzņēmējs nesa visu atbildību. Ja apstrādājamā lieta gājusi bojā — nejaūšā gadījumā — uzņēmējam nav jāatbild. Par darba rīkiem atbild pats uzņēmējs.

Šiem noteikumiem piemērojami arī mantas pārvadāšanas līgumi.

Uzņēmuma līgums.

Zemāk minētā datumā, mēs Latvijas pilsoņi, Jānis Balodis, dzīv. Ceraukstes pagastā, Pļavu māju īpašnieks, ka darba devējs, no vienas puses, un Pēteris Siliņš, ka darba ņēmējs, no otras puses, noslēdzam sekošu uzņēmuma līgumu.

1.

Es, Pēteris Siliņš, apņemos nopļaut Ceraukstes pagasta Pļavu māju pļavas, kopplatībā apmēram 10 pūrvietas, vairāk vai mazāk, kuŗas atrodas uz Mūsas upes. Nopļauto sienu apņemos arī izžāvēt un salikt kaudzītēs, kā arī palīdzēt pārvest mājās.

2.

Par šī līguma 1. pantā minēto darbu es, Jānis Balodis, apņemos maksāt Pēterim Siliņam astoņdesmit (80) latus.

3.

Par šī līguma nepildīšanu vainīgā puse maksā pretējai pusei divdesmit pieci (25) lati soda naudas.

1933. g. 8. janvāri.

(paraksti).

Noilguma termiņi civiltiesībās.

Ar noilguma termiņa notecējumu vienai personai izbeidzās prasījuma tiesības. Tiesa pati uz noilgumu nedrīkst aizrādīt, tas jānorāda pretējai pusei. Še apskatīti tikai svarīgākie.

10 gadi: 1) nekustama īpašuma iegūšanai uz noilguma pamata (3620); 2) izbeidzas tiesas sprieduma spēks, lai noilgumu pārtrauktu, spriedums nodams izpildīšanai.

5 gadi: kreditoru un legatariju prasībām atdālit mantinieku mantu no mantojuma devēja mantas (2658., 2662.).

2 gadi: 1) prasību celšanai dēļ zaudējumiem, kas cēlušies caur viltu (4566); 2) virstundu un neizlietotā atvaļinājuma samaksas prasībai.

1 gads: 1) aizbildnībā atradušamies personām prasības celšanai pret bijušo aizbildni, skaitot no pilngadības sasniegšanas dienas, pie kam sievietēm, kas aprecējušās pirms pilngadības sasniegšanas, no laulības dienas (489); 2) izpirkuma prasības celšanai (1648); 3) prasības celšanai par traucētas vai zaudētas valdīšanas ātjaunošanu (698); 4) izbeidzās pārdevēja atbildība par trūkumiem un īpašībām; 5) mantas ieguvējs zaudē tiesību celt prasību cenas samazināšanas dēļ (3272); 5) ārļaulības mātes alimentu prasība pret bērna tēvu

(155); 6) pirkuma līguma atcelšanai pārliecīga pametuma dēļ (3897); 7) ja uz atrastām mantām uz policijas sludinājumu nav īpašnieks pieteicies — manta pāriet atradēja īpašumā (739); 8) nekustamas mantas korborācijas un darījuma apstrīdēšanai (3019., 3242); 9) ja nav izdarīta publikācija, mantiniekam jāizsaka griba mantojumu pieņemt (2630); 10) mantojuma prasības celšanai, ja nav izdarīta publikācija (2620); 11) testamenta atzišanai par likumīgi spēkā stājušos, ja nav publicēts (2452); 12) prasības celšanai par izliešanu, izmešanu un nomešanu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai (4576.); 13) prasības celšanai par apvainojumu (4561); 14) pavestas jaunavas un ligavas prasībai pret pavedēju, lai noslēdz laulību vai atzīst par šķirtu sievu (160.).

6 mēneši: prasības celšanai par atsavināšanas līguma atcelšanu dēļ lietas trūkumiem un īpašībām (3271).

2 mēneši: 1) atkāpšanās no pirkuma noželojuma dēļ (3940); 2) mantojuma pieņemšanai uz inventāra tiesībām (2652).

6 nedeļas: nekustamas mantas pārdevējs var izlietot pirkuma tiesības. (3930).

2 nedeļas: prasības celšanai ņemt atpakaļ zirgu ar ļauniem galvas ienāšiem, niķiem vai trakulību, dusuli vai delamo, svilpšanu un auklumu (3252.).

24 stundas: īpašnieks zaudē tiesību prasīt aizlaidušos bišu spiestu no personas, uz kuņas zemes spiets noieties vai atrodas, ja nepieteic savas tiesības.

Civillietas uzsākšana un pamatojums.

Civ. proc. nol. 1.—1013. p.p.

Lietas ierosināšana. Civillietu var ierosināt tikai tā persona vai viņas pilnvarnieks, kuŗas tiesības ir aizskārtas, bet nekādā gadījumā cita persona vai iestāde. Civillietā prasības priekšmetam katrā ziņā jābūt ar materiālu vērtību. Ja prasītājam nav materiālas intereses lietas iznākumā, tad lietu civiltiesā nemaz nevār ierosināt, bet ja tāda būtu ierosināta, tad tā izbeidzama.

Prasītājs. Prasītājs ir tā persona, kuŗa jutās aizskārta savās materialās interesēs un griežās pie tiesas ar ziņāmu prasību, lai tiesa atjauno viņa traucētās tiesības.

Prasīt un aizstāvēt tiesā savas intereses var kā fiziska, tā arī juridiska persona

Par prasītāju nevar būt, nedz arī var uz prasību atbildēt, tie, kam ar krimināltiesas spriedumu atņemtas tiesības, kuŗas viņiem bijušas; tādas viņi var tikai pamazam iegūt atpakaļ. Ari par maksāt nespējīgiem no tiesas izsludinātie, var savas tiesības aizstāvēt, pirms konkursa valdes iecelšanas, tikai ar zvērināta kuratora un kreditoru piekrišanu, bet pēc konkursa valdes ievēlēšanas celt prasības un atbildēt uz viņām var tikai konkursa valde.

Aizbildnībā un aizgādībā stāvošie, kā nepilngadīgie, garā vājie un izšķērdētāji, var celt prasības un arī atbildēt uz viņām tikai caur saviem aizbildņiem un aizgādņiem. Tā, māte vai tēvs, var celt prasību un

atbildēt uz prasību, savu nepilngādīgo bērnu vārdā kā dabīgie aizbildņi bez sevišķa pilnvarojumā. Ja prasītājs tiesāšanās laikā nēmirst, tad jāgriežās pie tiesas, lai ieceļ aizgādni par mirušā mantu. Ja tiesības uz kādu priekšmetu ir vairākām personām kopējas, tad prasība jāiesniedz visu vārdā.

Piekritība. Miertiesai Vidzemē un Kurzemē piekrit:

1) saistību prasības, neatkarīgi no kādiem pamatiem tās cēlušās, kā arī tiesības uz kustamu mantu, kuņas vērtība nepārsniedz Ls 1000.—; prasības par kaitējumu vai zaudējumu, kuņa lielums prasības celšanas brīdī vēl nav tieši zināms, bet pats prasītājs to noteic ne augstāku kā 1000 ls, 2) prasības par traucētas valdīšanas atjaunošanu, kas ceļama gada laikā; 3) prasības, lai atjauno traucētu servitutu lietošanu nekustamā mantā— gada laikā; 4) prasības par kustamas lietas parādīšanu; 5) lūgumi par prasības iepriekšēju nodrošināšanu pirms pašas prasības celšanas, neatkarīgi no summas; 6) lūgumi par pierādījumu nodrošināšanu, neatkarīgi no prasības summas; 7) lūgumi par piespiedu izpildīšanu pēc aktiem, kuņu vērtība nepārsniedz Ls 1000.—. Latgalē bez minētām lietām piekrit: 1) prasības par traucētas vai zaudētas valdīšanas atjaunošanu, ja no valdīšanas traucējuma vai zaudējuma laika pagājis ne vairāk kā gads, un 2) prasības par privātas līdzdalības tiesības traucēšanu, ja no šās traucēšanas pagājis ne vairāk ka gads. Visas pārējās, miertiesai nepiekrītošās lietas, piekrit apgabaltiesai.

Prasītājam prasība iesniedzama pēc atbildētāja dzīves vietas, bet ja atbildētāju vairāk, tad pēc prasītāja izvēles, pie kam, Rīgā piekritību nosaka uzvārdu

pirmie burti. Prasības par nekustamai mantai nodarītiem zaudējumiem un pametumiem iesniedzamas pēc šās mantas atrašanās vietas. Prasības pret kompanijām, biedrībām un sabiedrībām vai vietējiem viņu pilnvarniekiem—aģentiem iesniedzamas pēc valdes vai firmas atrašanās vietas, vai vietējo pilnvarnieku — aģentu un kantoru atrašanās vietas. Prasības, kas ceļās no līguma, kuņā nosacīta viņā izpildīšanas vieta, vai arī no līguma, kuņu pēc saistības rakstura, var izpildīt tikai noteiktā vietā, iesniedzamas pēc līguma izpildīšanas vietas.

Prasība. Miertiesnesim iesniedzamā prasība var būt rakstiska vai mutiska—apgabaltiesā tikai rakstiska. Prasības lūgumā jāuzrāda: 1) prasītāja un atbildētāja vārds, uzvārds un dzīves vieta; ja atbildētāja dzīves vieta nebūtu zināma, tas tad jānorāda un jālūdz, lai atbildētāju izsauc ar sludinājumu „Vald. Vēstn.“, pieliekot klāt kvīti par sludinājuma naudas Ls 4.10 samaksu; 2) lietas apstākļi un tie pierādījumi, apsvērumi vai likumi, uz kujiem prasītājs dibina savu prasību; 3) prasības summa un, ja prasība attiecas uz nekustamu mantu, sīks vietas apzīmējums, kur atrodas strīdus manta; 4) prasības punkts, kas iesākās vārdiem: „Pamatojoties uz sugšā teikto, lūdzu tiesu nolemt“ a) ja liecinieki — izaicināt un nopratināt šīnī lietā augstāk minētos lieciniekus; b) nospriest piedzīt man par labu no atbildētāja (vārds, uzvārds; uzrādīt ko nospriest), ka arī tiesas un lietas vešanas izdevumus; c) lietu izlemt arī prāvnieku nostbūtnē un aizmuguriski; d) pielaišt sprieduma iepriekšēju izpildīšanu; 5) pielikumi pie lūguma; 6) iesniegšanas datums, un 7) paraksts

Prasības pamats, apmērs, pierādīšana un prasības uzturēšana. Prasītājam sava prasība jāpierāda kā pamatā tā arī apmērā. Prasītājam jāpierāda, ka tiešam uzdotais fakts, t. i. prasības pamats, ir noticis. Šo var pierādīt ar dokumentiem un lieciniekiem. Ja nekādu pierādījumu nebūs, prasība netiks apmierināta. Bieži gadās, ka pamatu var pierādīt, bet apmēru nē. Tad prasītājam jālūdz, lai tiesa pati konstatē vai arī caur eksertiem, cik liels varētu būt prasības apmērs, saprotams, prasītājam ieteicams vienmēr pieturēties pie prasītā apmēra; lai tiesa pati konstatē. Bez tam var arī lūgt tiesu, lai atbildētājs pierāda, ka prasības apmērs nav tik liels, jo atbildētājam, ja viņš prasību apstrīd, savas ierunas ir jāpierāda. Pretežās puses atzišanās ir pierādījums, kuŗš vairs tālākus pierādījumus par atzīto apstākli neprasa.

Civillietās tiesa pati pierādījumus nesavāc; visi pierādījumi jāsavāc pašiem prāvniekiem. Tiesā spriež uz prāvnieku savākto pierādījumu pamata.

Pierādījumi. Civillietās kā pierādījums noder ikviens papīrs, kas kautko izsaka, liecinieki, eksperti, zes un viss cits, kas kautko lietā varētu pierādīt.

Liecinieki. Nevienam nav tiesības atteikties no liecības došanas. No šā noteikuma izņemami: 1) prāvnieku radnieki taisnā linijā bez pakāpju aprobežojuma, bet saņu linijā, pirmo triju pakāpju radnieki, prāvnieku laulātie un pirmo divu pakāpju svainieši, arī pēc laulības izbeigšanās; 2) prāvnieku aizbildņi un aizgādņi, vai arī tie, kas stāv viņu aizbildnībā vai aizgādībā; 3) tie, kas atdoptējuši prāvnieku, vai arī tie, kuŗus prāvnieks atdoptējis; 4) prāvnieku pilnvarnieki;

5) tie kas prāvojās ar vienu no pusēm un tie, kam nāk labums no lietas izspriešanas vienai vai otrai pusei par labu. Šīm personām ir tiesība atteikties no liecības došanas, izņemot pa ģimenes attiecībām, bet ja viņas vēlās, var liecināt, pretējā puse noraidīt nevar; pirms tiesa stājās pie liecinieku nopratināšanas, tai jānorāda, kā šīm personām tiesība atteikties no liecināšanas. Bez tam var arī atteikties saeimas loceklis no liecības: a) par tām personām, kuļas viņam kā tautas pārstāvim kautko uzticējušas, b) par personām, kurām viņš kautko uzticējis kā tautas pārstāvis un c) par pašiem šiem faktiem un ziņām.

Nav pielaižami pie liecināšanas: 1) kas atziti par garā slimiem un kas nav spējīgi izskaidroties mutiski vai rakstiski, kā arī personas, kas gara spēju traucējuma dēļ atrodas, uz pienācīgās varas rīkojumu, ārsta pārbaudīšanā vai ārstēšanā; 2) kas miesīgu vai garīgu trūkumu dēļ nav varējuši apzināt pierādāmo apstākli; 3) bērni pret vecākiem un 4) garīdznieki — attiecībā uz to, kas viņiem uzticēts grēkus sūdzot; un personas, kuļām pēc viņu amata vai profesijas nav tiesības izpaust viņām uzticētos slepenos apstākļus — attiecībā uz šiem apstākļiem. Ja tiesa konstatējusi šos nespējas apstākļus, tad viņa pati atstata no liecināšanas arī bez prāvnieku lūguma.

Prasības nodrošināšana. Lai atbildētājs nenobedzinātu savu mantu vai kā citādi neizvarītos no parāda samaksas, tad prasītājs var lūgt tiesu prasību nodrošināt, apķīlājot atbildētēja mantu. Prasības nodrošināšana iespējama tanīs lietās, kurās prasība izteik-

ta ar noteiktu summu. Šādu lūgumu var iesniegt paša procesa sākumā, t. i. kopā ar pašu prasības lūgumu, visā tajākā procesā un arī pirms pašas prasības celšanas (izņemot Latgali). Pēdējā gadījumā lūgums iesniedzams miertiesai, neatkarīgi no summas, kuŗa iecirknī atrodas nodrošināšasai nolemtais īpašums. Lūgumam jābūt motivētam, ka tiešam ir nepieciešami prasība nodrošināma, jo citādi atbildētājs mantu var izputināt.

Atbildētājs. Atbildētājs ir tā persona, pret kuŗu prasība vērsta. Kas sacīts par prasītāju (sk. to), tas arī attiecināms uz atbildētāju.

Atbildētāja stāvoklis tiesā. Prasītājam jāpierāda savas prasības, bet atbildētājam — savas ierunas. Atbildētājs pret prasītāju var aizstāvēties trijādi. Vispirms, viņš var, nedodot paskaidrojumus pēc būtības, celt iebildumus pret prasību no formālās puses, piemēram, ka prasītājam nav tiesības celt prasības — viņš ir nepilngadīgs vai atrodas aizgādniecībā — aizbildniecībā — ka prasība bija vēršama pret citu personu, ka lieta piekrit citai tiesai, vai, ka par so jautājumu tiesa jau kādreiz spriedusi vai arī izspriestai lietai ir cieš sakars ar šo u. t. t. Otrkārt, atbildētājs prasību var noliegt, neatzīstot to un pievedot kautkādas likumīgas pamatus, kamdēļ prasītājam prasītais nepienākās, vai pierādot no savas puses ar dokumentiem, lieciniekiem vai kādiem citiem pierādījumiem, ka prasītājs prasīto jau saņēmis vai viņam tikai pienāktos zināmos apstākļos un ka šie apstākļi vēl nav iestājušies u. t. t. Bez tam vēl var celt pretprasību.

Pretprasība. Bieži gadās, ka atbildētājam, pret kuŗu celta prasība, ir arī savukārt prasība pret prasītāju. Šādos gadījumos atbildētājs var celt vai nu atsevišķu prasību, vai arī pretprasību. Ceļot pretprasību viņa tiks izspriesta kopā ar pirmprasību. Pretprasība gan jāiziet no tā paša pamata, viņai jāstāv sakarā vai jānoder ieskaitam ar pirmprasību un pēc savas būtības piekrīt tai pašai tiesai. Pretprasību var iesniegt vēlākais līdz lietas caurskatīšanai pirmā tiesas sēdē. Ja isā laika dēļ atbildētājam nav bijis iespējams pretprasību sagatavot līdz tiesas dienai, tad pirmās tiesas sēdes sākumā jālūdz tiesa, lai dod laiku pretprasības iesniegšanai. Bez tam, ja prasībā ir aizmugurisks spriedums, tad pretprasību var iesniegt reizē ar atsaukšmi par aizmugurisku spriedumu. Ja pirmprasība kaut kādu apstākļu dēļ tiek izbeigta, tad pretprasība izspriežama neatkarīgi no šī apstākļa.

Civillietas iztiesāšana.

Tiesāšanas kārtība. Puses un lieciniekus aicina ar pavēstēm. Prāvnieki savā vietā var arī būt pilnvarniekus.

Miertiesnesis vispirms pārrunā ar abām pusēm lietas apstākļus un liek viņām priekšā izbeigt lietu miera ceļā, norādīdams, kā tas pēc viņa domām būtu darams. Ari pa visu lietas caurlūkošanas laiku var puses izlīgt.

Ja atbildētājs noteiktā termiņā neierodas un neiesniedz rakstisku paskaidrojumu, tad tiesa uz prasītāja lūgumu taisa aizmugurisku spriedumu, piespriežot prasīto, jo neierašanos pieņem kā prasības atzišanu, bet

ja neierodas prasītājs un neiesniedz lūgumu vai savā prasībā nav lūdzis caurskatīt arī viņa prombūtnē, tad tiesa izbeidz lietas iztiesāšanu, un ja atbildētājs lūdz, tad piespriež viņam par labu tiesas un lietas vešanas izdevumus; pie kam, arī uz atbildētāja lūgumu var lietu iztiesāt. Ja lietu izbeidz prasītāja neierašanās dēļ, tad prasītājs var ierosināt lietu no jauna, iesniedzot jaunu prasību.

Atbildētājs ierašanās vai pilnvarnieka atsūtīšanas vietā var iesniegt tiesai līdz lietas caurskatīšanai rakstisku paskaidrojumu un lūgt, lai viņam piesūta lietā taisamās rezolūcijas norakstu. Spriedums šādā gadījumā neskaitās aizmugurisks. Ja pēc lietas apstākļiem būtu nepieciešama atbildētāja ierašanās, tad tiesa var nolemt, lai atbildētājs ierodas personīgi vai atsūta pilnvarnieku. Tāpat tiesa var nolemt, lai prasītājs ierodas personīgi vai atsūta pilnvarnieku, ja tas pēc lietas apstākļiem būtu nepieciešams. Ja prasītājs šo prasību neizpildītu — lietu izbeidz, vai uz atbildētāja lūgumu lietu iztiesā. Prasītājs var arī lūgt, lai lietu caurskata viņa prombūtnē un piesūta lietā taisamās rezolūcijas norakstu.

Aizmuguriska sprieduma rezolūcijas norakstu piesūta atbildētājam. Divu nedēļu laikā, skaitot no noraksta saņemšanas dienas atbildētājam ir tiesība lūgt, lai lietu no jauna caurlūko. Ar jauno spriedumu iepriekšējais zaudē savu spēku. Ja tiesa pielaidusi iepriekšēju sprieduma izpildīšanu, tad līdz jaunā sprieduma taisīšanai var lūgt pielaisto iepriekšējo sprieduma izpildīšanu apturēt.

Iepriekšēja sprieduma izpildīšana ir tad, kad tiesa

nenogaida pārsūdzības termiņu, bet izsniedz izpildu rakstu tūlīt pēc tiesas sēdes. Iepriekšēja sprieduma izpildīšana tiek pielaista tikai gandrīz neapšaubamās prasībās.

Piespiedu izpildīšana pēc aktiem. Piespiedu izpildīšana pēc aktiem ir tāda tiesāšanas kārtība, kur lietas dalībnieki netiek uz tiesas sēdi aicināti, bet spriedums tiek dots aizmuguriski. Šādai tiesāšanas kārtībai padoti vekseli, izlīgumi, obligācijas un citi līdzīgi akti. Spriedums dabūnams pat prasības iesniegšanas dienā.

Pārsūdzība. Kā miertiesas tā arī apgabaltiesas spriedumus abas puses var pārsūdzēt apellācijas kārtībā nākošā tiesas instancē par visiem lietas priekšmetiem, kuri zīmējās uz pārsūdzētāju un par pielaistām nepareizībām. Jaunus prasījumus apellācijā nevar celt. Apellācijā jānorāda: 1) vai sūdzība iesniegta pret visu spriedumu vai tik pret kādu daļu un pret kādām īsti; 2) ar kādiem lietas apstākļiem un likumiem sprieduma pareizību apstrīd; 3) ko sūdzības iesniedzējs lūdz. Apellācija jāiesniedz ar tik daudz norakstiem, cik pretējā pusē personu. Pretējā puse saņemot apellācijas norakstu var iesniegt 2 nedēļu vai 1 mēneša laikā, skatoties kā to tiesa paziņojumā noteikusi, tiesai rakstisku paskaidrojumu, saprotams, ar tik daudz norakstiem, cik pretējā pusē personu.

Tiesāšanas kārtība otrā instancē ar maz izņēmumiem ir tāda pat kā pirmā.

Otrās instances spriedumi ir galīgi un nav vairs pārsūdzāmi pēc būtības, t. i. apellācijas kārtībā, bet

viņus vēl var pārsūdzēt kasācijas kārtībā, t. i. ka tiesa nav ievērojusi likumību, senātā.

Blakus sūdzības. Blakus sūdzības ir sūdzības par tiesu iestāžu nepareizu rīcību. Blakus sūdzības par miertiesnešu lēmumiem var iesniegt tikai kopā ar apellāciju izņemot, blakus sūdzības par miertiesnešu lēmumiem par vilcināšanu, par prasības lūguma, atsauksmes vai apellācijas sūdzības nepieņemšanu, par atteikšanos atstatīt tiesnesi, par noraidījuma ievērošanu, par piekritības noraidījuma neievērošanu, par lēmumiem par prasības nodrošināšanu, sprieduma iepriekšēju izpildīšanu, apellācijas tiesības atjaunošanu un piespiedu izpildīšanu pēc aktiem. Blakus sūdzības iesniedzamas 7 dienu laikā no tiesas lēmuma pasludināšanas, izņemot sūdzības par vilcināšanu, kuŗu iesniegšanas termiņš nav noteikts. Sūdzības par vilcināšanu vai atteikšanos pieņemt prasības lūgumu, atsauksmi vai apellāciju iesniedzamas tieši apgabaltiesai, bet pārējās, miertiesnesim pašam uz apgabaltiesas vārda. Blakus sūdzības miertiesnesis pats var ievērot, nevirzot instanču kārtībā.

Blakus sūdzības par apgabaltiesas lēmumiem var iesniegt tikai kopā ar apellāciju, izņemot: sūdzības par vilcināšanu, par prasības lūguma, atsauksmes vai apellācijas nepieņemšanu, par atteikšanos atstatīt tiesnesi, par piekritības noraidījuma neievērošanu, par lēmumiem prasības nodrošināšanā, par trešas personas [pielaišanu vai nepielaišanu lietā un apellācijas termiņa atjaunošanā. Blakus sūdzības iesniedzamas 2 nedēļu laikā no tiesas lēmuma pasludināšanas, izņemot, sūdzības par vilcināšanu, kuŗām sevišķs termiņš nav noteikts. Sū-

dzības rakstamas uz tiesu palatas vārdu, bet jānodod apgabaltiesai, kuŗas lēmumu pārsūdz, izņemot sūdzības par vilcināšanu un atteikšanos sūdzību pieņemt vai pieņemto sūdzību nesūta tālāk, kuŗas tieši iesūtamas palatai.

Ja ar blakus sūdzību tiek aizskārtas pretējās pušes intereses, jāpieliek sūdzības un visu pielikumu noraksti tāpat, kā pie apellacijām. Pretējai pušei ir tiesība 2 nedēļu laikā pēc noraksta saņemšanas iesniegt savu paskaidrojumu.

Tiesu palatā izšķiramās lietās prāvniekiem jāuzdod sava adrese vai jānorāda cita persona, kuŗa saņems visus piesūtamos papīrus, tiesas atrašanās pilsētā, t. i. Rīgā. Ja šāda adrese nebūs norādīta, papīrus atstās lietā un prāvnieki nevar aizbildināties ar nezināšanu. Šādas pat sekas ir arī tad, ja prāvnieki nepaziņo savas dzīves vietas maiņu.

Kasācijas sūdzības par otrās instances galīgiem spriedumiem ir pieļaujamas: a) kad likuma tiešais jēgums pārkāpts vai likums nepareizi iztulkots; b) kad pārkāpti tik svarīgi tiesāšanas kārtības noteikumi, ka to neievērošanas dēļ nav iespējams piešķirt tiesas lēmumam sprieduma spēku, un c) kad pārkāptas tiesai ar likumu piešķirtās pārziņas vai varas robežas.

Senāts lietas dalībniekus uz sēdi neaicina. Viņš raugās tikai no likumības viedokļa un lietu pēc būtības neskata. Ja pārsūdzēto spriedumu atceļ, tad uzdod tai pašai tiesai lietu no jauna caurlūkot citu tiesnešu sastāvā, bet ja atstā spēkā, nosūta tai pašai tiešai izpildīšanai. Senāta spriedums ir galīgs un vairs nav pārsūdzams.

Tiesu izdevumi civillietās.

Civillietās ir jāmaksā tiesas nodeva 4%, bet 30 ls nepārsniedzošās prasībās — 3% no prasāmās vai apstrīdamās summas prasībās, pretprasībās, atsauksmēs par aizmugurisku spriedumu un apellācijās. Bez tam, mīertiesā un apgabaltiesā kā otrā instancē vēl jāmaksā: 1) lokšņu nodeva 20 sant. apmērā par katru lietā iesniegtu papīru; 2) kancelejas nodeva 50 sant. apmērā par katru loksni, skaitot 25 rindiņas par lappusi, izpildu rakstiem, apliecībām, spriedumu un protokolu norakstiem un citiem papīriem. Vispārējās tiesu iestādēs bez tiesu nodevas vēl jāmaksā:

1) kancelejas nodeva 1 ls apmērā par katru loksni, skaitot 25 rindiņas par lappusi, izpildu rakstiem, spriedumu un dokumentu vai citu papīru norakstiem, kā arī apliecībām, uzzīnām u. t. t.;

2) ar zīmognodevu apliekami lūgumi un pie tiem pievienotie papīri 1 ls apmērā katrs, izņemot kuņģi jau paši par sevi apmaksāti;

3) lietvedības maksa, tā ir: atlīdzība lieciniekiem, lietpratējiem, tulkiem, tiesnešiem, sludinājumiem u. t. t.; šo nosaka tiesa pēc sava taisnīgā ieskata.

Iesniedzot kasācijas sūdzību senātam, tiesas nodeva nav jāmaksā, bet jāiemaksā drošības nauda; pārsūdzot apgabaltiesas kā otrās instances galīgo spriedumu — 30 ls, bet pārsūdzot tiesu palatas kā otrās instances galīgo spriedumu — 60 ls. Ja senāts pārsūdzēto spriedumu atceļ, drošības naudu izmaksā atpakaļ, bet ja paliek spēkā pārsūdzētais — iemaksātā nauda nāk valstij par labu.

Ja vajadzīgā tiesas nodeva nav samaksāta lūgumu iesniedzot, tad tiesa to pieprasa, dodot 7 dienu termiņu samaksai, ja šini laikā nesamaksā, lūgumu izsniedz atpakaļ.

No tiesu izdevumu samaksas bez sevišķa lūguma atsvabinātas šādas personas: 1) kuņģamtiesa piešķirusi mazturības tiesības; 2) kuņas ceļprasību par neizmaksātu darba algu; 3) prasību pret apdrošināšanas sab. par atlīdzību nelaiemes gadījumos; 4) pamatojoties uz noteikumiem par slimokasēm; 5) valsts pārvaldes iestādes (lietv. maksa jāsedz); 6) pašvaldības iest. atsv. no zīmognod. samaksas; 7) nepilngadīgo audzināšanas un labošanas iest. un pal. b-bas tādām personām, kas izlaistas no ieslodzījuma vietām, atsvabinātas no tiesu un kanceļas nodevām. Bez tam, no tiesu un lokšņu nodevas atsvabinātas prasības mazākas par 10 latiem.

Mazturības tiesības.

Personas, kuņģam trūkst līdzekļu tiesas izdevumu samaksai, var lūgt tiesu, lai piešķir mazturības tiesības.

Miertiesā ir nepieciešama vietējās pašvaldības vai policijas apliecība par mantasstāvokli un kā trūkst līdzekļu tiesas izdevumu samaksai. Aogabaltiesā, lauku iedzīvotāji var arī ar vietējās pašvaldības apliecību, bet pilsētu — jādabūn no vietējā miertiesneša apliecība, ka nav līdzekļu. Miertiesā apstākļi jāpierāda ar diviem lieciniekiem.

Bez tam, apliecība jāpieliek pie iesniedzamā prasības lūguma un šini lūgumā jālūdz, lai tiesa piešķir mazturības tiesības.

Pārsūdzības kārtība un termiņi civilietās.

Pārsūdzības kārtība. Pārsūdzot kādas tiesas spriedumu apellācijas kārtībā, sūdzība rakstama uz nākošās augstākās instances vārda, bet nododama tajā tiesā, kuŗas spriedumu pārsūdz. Kasacija rakstama uz senāta vārda, bet nododama apgabaltiesā, ja pārsūdz apgabaltiesas spriedumu, bet tiesu palatā, ja pārsūdz tiesu palatas spriedumu.

Blakus sūdzības arī rakstamas uz augstākās instances vārda, bet nododamas, ar maz izņēmumiem (sk. blakus sūdzības), tai tiesai, kuŗas lēmumu pārsūdz.

Atsauksme par aizmugurisku spriedumu iesniedzama tai pašai tiesai, kuŗa spriedumu taisījusi.

Pārsūdzības termiņi.

1 mēnesis: apellācijas sūdzības iesniegšanai, no sprieduma pasludināšanas dienas.

2 ~~nedeļas~~^{mēneši}: kasācijas sūdzības iesniegšanai, no sprieduma pasludināšanas dienas.

2 nedēļas: atsauksmes iesniegšanai par aizmugurisku spriedumu, no sprieduma resp. rezolūcijas saņemšanas dienas; blakus sūdzības iesniegšanai par vispārējo tiesu iestāžu lēmumiem, no pasludināšanas vai izpildīšanas dienas un lūguma iesniegšanai par apellācijas termiņa atjaunošanu no paziņojuma saņemšanas par termiņa nokavējumu.

7 dienas: blakus sūdzības iesniegšanai par miertiesneša lēmumiem, no pasludināšanas vai izpildīšanas dienas un nesamaksāto tiesas nodevu samaksai, no paziņošanas dienas.

Ja vēlās pārsūdzēt civiltiesas spriedumu, tad tūlīt pēc tiesas sēdes pasūtams sprieduma noraksts galīgā veidā un jāsamaksā 50 santimi par šo norakstu. Ja tiesa līdz pārsūdzības termiņam nav vēl izgatavojusi šo norakstu, tad kādas trīs dienas pirms termiņa notecešanas jāiesniedz lūgums, lai atjauno pārsūdzības termiņu. Bet praktizē arī tā, kad termiņa atjaunošanas lūgumu iesniedz tikai pēc sprieduma noraksta saņemšanas.

Civiltiesas sprieduma izpildīšana.

Tiesas spriedumu izpildītāji civillietās ir: 1) tiesu izpildītāji, 2) pagasta tiesas (Latgalē pagasta valdes) un 3) policija.

Tiesu izpildītāji. Tiesu izpildītāji pastāv pie apgabaltiesām. Katram tiesu izpildītājam ir noteikts darbības rajons. Tiesu izpildītājiem ir padotas izpildīšanai visas civiltiesiskās prasības pilsētās par neaprobežotu summu, bet ārpus pilsētu administratīvām robežām tikai Ls 500.—apmēru pārsniedošās prasības.

Pagasta tiesa. Pagasta tiesai (Latgalē pagasta valdei) piekrit izpildīt civiltiesiskās prasības pagasta administratīvās robežās līdz Ls 500.— Pārsniedošās prasības izpilda tiesu izpildītāji.

Policija. Ari policija izpilda tiesu spriedumus civiltiesiskās prasībās. Bet tā kā policija nav speciala iestāde priekš piedzišanām, tad arī no viņas nevar prasīt obligatoriski izdarīt piedzišanu, bet par to ir jāvienojās labprātīgi.

Piedzišana.

Piedzišanu var vērst pret parādnieka kustamo un arī nekustamo mantu. Lūgumā ir jāuzrāda pret kādu

mantu piedzišana ir vērojama un kur viņa atrodās. Bez tam ir lūgumā jālūdz, lai parāda nesamaksāšanas gadījumā aprakstīto mantu nozīmē pārdošanai likumā paredzētā kārtībā un laikā.

Nekādā gadījumā nevar apķīlāt un pārdot par parādiem parādnieka mantu, kuŗa uzskaitīta civ. proc. nol. 1120. p. un tā būtu: gada laikam piemērotas drēbes; gulta, gultas drēbes; veļu un traukus, cik tas nepieciešams ikdienišķai lietošanai; malka mēneša vajadzībām u. c.

Bez tam ar 1932. g. 16. decembra pārgrozījumiem civ. proc. lik. nevar pārdot lauksaimniekiem saimniecībai nepieciešamo mantu (sk. piel.). Tāpat nevar aprakstīt zvejniekiem — arodniekiem nepieciešamo inventāru zvejas sekmīgai turpināšanai. Nevar aprakstīt grāmatas, instrumentus un rīkus, kas nepieciešami parādniekam viņa personīgā ikdienas darbā sagādājot ztikai vajadzīgos līdzekļus.

No parādnieka darba algas var apķīlāt (civ. proc. nol. 1230. p.): 1) ja viņš saņem mazāk kā 1000 latus gadā un nav precējies—vienu trešdaļu, bet ja viņš ir precējies vai atraitnis ar bērniem — vienu ceturtdaļu; 2) ja alga ir no 1000 līdz 2000 latiem gadā, tad neprecētam var apķīlāt divas piektdaļas, bet precētam vai atraitnim ar bērniem — vienu trešdaļu; 3) ja alga pārsniedz 2000 latus gadā, tad neprecētam var apķīlāt pusi, bet precētam vai atraitnim ar bērniem — divas piektdaļas.

Ja sievai ar bērniem ir pašiem iztikai pietiekoši ienākumi, tad no atbildētāja algas atvelk daļas, kādas atvelk no neprecēta. Pie algas aprēķināšanas pieskaita

dzīvokļa, uzturas naudas, tautjemas un visas citas tamlīdzīgas summas.

Piedzīšanu nevar vērst pret parādnieka pensiju un pabalstu, kuŗu viņš saņem par ievainojumiem sev vai priekš savas ģimenes ārstēšanas.

Pret visu citu parādnieka mantu kā kustamo, tā nekustamo var vērst piedziņu, kaut arī viņa ātrastos pie trešām personām. Piedziņas lūgumā ir noteikti jāuzrāda, kur manta atrodās un kāda viņa ir.

Lūgumi, lai izdarītu piedziņu ir iesniedzami tam tiesu izpildītājam, kuŗa iecirknī dzīvo atbildētājs vai atrodas viņa manta. Pagasta tiesām (Latgalē pag. valdēm) pagasta robežās piekrit piedzīt visas naudas summas nepārsniedzošas Ls 500.— apmēru. Prasītājs var arī piedzišanu nodot tiesu izpildītājiem pagasta tiesai piekritošās lietās, bet tad prasītājam pašam jāsedz visi piedzišanas izdevumi.

Piedzīšanu var arī vērst pret parādnieka mantu un naudas summām, kuŗas atrodas pie trešām personām. Piedzišanu vērsot pret parādnieka mantu, kuŗa atrodas pie trešām personām ir jāuzrāda piedzišanas lūgumā pie kādas personas, uzrādot arī adresi, atrodās parādnieka manta vai naudas summas un pret ko vērst piedzišanu.

Parāda samaksa vairākos termiņos.

Parādnieks, ja viņam nav naudas līdzekļu tūlītējai parāda samaksai, var lūgt tiesu nolikt vairākus termiņus parāda samaksai. Šādi lūgumi iesniedzami tieši tai tiesai, kuŗa taisījusi spriedumu, resp. izdevusi izpildu rakstu, bet ne vēlāk kā 7 dienu laikā, skaitot no

izpildu pavēstes saņemšanas dienas. Vispārējā kārtībā iztiesājamās lietās parāda nomaksu vairākos termiņos var lūgt tieši tiesas sēdē.

Iesniedzot lūgumu, lai atļauj nomaksāt parādu vairākos termiņos, lūgumā lūdzējam jāaprāda savi apstākļi un kādēļ nevar tūlīt vienā reizē nomaksāt parādu; piedzenamās summas lielums un kādos termiņos būtu iespējams maksāšanu izdarīt. Lūgumā izteikto apstākļu pierādīšanai ir jāpieliek pierādījumi. Nepieciešams pierādījums ir tiesas izpildītāja pavēste par mantas nolikšanu pārdošanai. Labs pierādījums ir nesamaksāti vekseli un izpildu raksti, pēc kuņiem piedzišana palikusi bez rezultātiem. Laucinieki var arī iesniegt pagasta valdes apliecību par mantas stāvokli un arī kādu apstākļu dēļ nevar nomaksāt visu parādu uzreiz. Var arī būt citi piemēroti pierādījumi.

Lūdzējam lūgumā jālūdz, lai tiesa atļauj nomaksāt parādu daļās, uzrādot termiņus, par ko izsniegt apliecību uzrādīšanai piedzinējam. Bez tam, ja ir nolikta ūtrūpe, ir jālūdz, lai izsniedz izpildu rakstu prasības nodrošināšanai līdz lietas caurskatīšanai pēc būtības, bet ja tāda tiktu nolikta jau pēc lūguma iesniegšanas, tad jāiesniedz jauns lūgums, lai izsniedz izpildu rakstu prasības nodrošināšanai.

Šādi lūgumi apmaksājami miertiesā ar 20 sant., bet apgabaltiesā ar 1 latu. Katrā lietā ir jāiesniedz atsevišķs lūgums.

Parādniekam, kuņam tiesa atļāvusi parādu nomaksāt termiņos, ir stingri jāievēro nomaksas termiņi. Ja parādnieks nomaksas termiņos kārtīgi nemaksā, tad uz piedzinēja lūgumu tiesa var dot rīkojumu nekavejoties piedzīt visu piespriesto summu.

Nepareizi aprakstītas mantas izņemšana no apraksta.

Bieži nāk priekšā, ka pa svešu parādu apraksta mantu. Lai novērstu mantas pārdošanu, tad mantas īpašniekam jāceļ prasība pret mantas aprakstītājiem — kā prasītāju tā adbildētāju — parādnieku. Ipašuma tiesību pierādīšanai noder rēķini un citi dokumenti, var pierādīt arī ar lieciniekiem. Lūgumā katrā ziņā jālūdz, lai izsniedz izpildu rakstu prasības nodrošināšanai, apķīlājot aprakstīto mantu līdz lietas caurskatīšanai pēc būtības. Prasības necelšanas gadījumā manta var tikt pārdota.

Lūgumu un sūdzību paraugi civillietās.

Civillietās visi lūgumi rakstami pēc noteiktas formas. Neievērojot formu, lūgumu nepieņems vai arī atstās bez ievēribas.

Še ievietoju tikai svarīgākos pamatlūgumu paraugus; visiem gadījumiem nav iespējams paredzēt, bez tam, tas arī būtu lieks darbs, jo no šiem, še ievietotiem, var katrs pats atvasināt sev konkrētam gadījumam vajadzīgo. Pēc še dotiem paraugiem ir visi citi sastādāmi, saprotams, piemērojot saturu konkrētam gadījumam.

Visi iesniegumi civillietās miertiesās rakstami vienā eksemplārā, bet vispārējām tiesu iestādām, ka apgabaltiesai, tiesu palatai un senātam vienā oriģināleksemplārā un tik norakstos, cik personu ir pretējā pusē. Tāpat šīm tiesām iesniedzot kādus dokumentus ir jāpieliek tik daudz norakstu, cik personu ir pretējā pusē.

Visparējs prasības lūguma paraugs.

..... tiesai.

Prasības vērtība (t. i. pa kādu summu prasītājs novērtē prasību).	Prasītāja (vārds, uzvārds un dzīves vieta), lieta ar atbildētāju (vārds, uzvārds un dzīves vieta),
---	--

prāsības lūgums.

(Izteikt apstākļus, kādā veidā atbildētājs parādā un kā viņš atsakās labprātīgi šo parādu atdot).

Še izteiktos apstākļus zin apliecināt: (uzrādīt liecinieku vārdus, uzvārdus un dzīves vietu).

Ieverojot sacīto, es pagodinos tiesu lūgt:

1) izaicināt un nopratināt šinī lietā augstāk uzrādītos lieciniekus;

2) piespriest man par labu no atbildētāja (vārds un uzvārds) latus parāda līdz ar 6% gadā, kā arī tiesas un lietas vešanas izdevumus šinī lietā;

3) lietu caurskatīt arī prāvnieku nostbūtnē;

4) pielaist sprieduma iepriekšēju izpildīšanu.

(iesniegšanas datums).

(paraksts).

Prasība, lai atdod parādu.

Daugavpils „ “ iec. Miertiesneša k-gm

Prasības vērtība
Ls 50.—.

Prasītāja Jāņa Ozoliņa,
dzīv. Ozolu pag. Ozoliņos,
lietā ar
atbildētāju Pēteri Pirāgu,
dzīv. Ozolu pag. Bērziņos,

prasības lūgums.

Atbildētājs Pēteris Pirāgs, šī gada 2. februārī aizņēmās no manis 50 latus, solīdamies viņus man atdot pēc divām nedēļām. Bet nu ir pagājušas jau 6 nedēļas, neskatoties uz maniem vairākkārtējiem prasījumiem, atbildētājs atsakās labprātīgi man atdot.

Še izteiktos lietas apstākļus zin apliecināt Jānis Kaudzīte, dzīv. Ozolu pagasta Kaudzītēs.

leverojot sacīto, es pagodinos tiesu lūgt:

- 1) izaicināt un nopratuāt šini lietā augstāk minēto liecinieku;
- 2) piespriest man par labu no atbildētāja Pētera Pirāga piecdesmit (50) latus parāda līdz ar 6% gādā, kā arī tiesas un lietas vešanas izdevumus;
- 3) lietu caurskatīt arī prāvnieku nostbūtnē un aizmuguriski;
- 4) pielaist sprieduma iepriekšēju izpildišanu.

1933. g. 17. mnrīā.

(paraksts).

Prasība par neizmaksātu darba algu.

Dobeles iec. Miertiesneša k-gm.

Prasības vērtība
Ls 90.—.

Prasītāja nepilngadīgā Visvalda
Bērziņa dabīgā aizbildņa Kārļa
Bērziņa, dzīv. Bērmuižas pagasta
Bērziņos,

lietā ar
atbildētāju Kārli Dzilnu, dzīv.
Berzmuižas pag. Dzilnās,

prasības lūgums.

Es salīgu savu nepilngādīgo dēlu Visvaldi Bērziņu pie atbildētāja par ganu uz laiku no š. g. 1. maija līdz š. g. 1. oktobrim par deviņdesmit (90) latiem algas pa visu šo laiku, ko atbildētājs apsoliņās noteikti samaksāt līdz š. g. 1. oktobrim. Neskatoties uz to, ka šis termiņš jau ir pagājis un arī neievērodams manus vairākkārtējus prasījumus, viņš vēl līdz šim laikam nav samaksājis un visparīgi atsakās labprātīgi maksāt.

Še izteiktos apstākļus zin apliecināt Jānis Pērkons, dzīv. Bērmuižas pagasta Priedītēs.

Ievērojot sacīto, es pagodinos lūgt tiesu:

1) izaicināt un nopratināt šini lietā augstāk uzrādīto liecinieku;

2) piespriest manam dēlam Visvaldim Bērziņam par labu no atbildētāja Kārļa Dzilnas deviņdesmit (90) latus darba algas līdz ar 6% gadā, kā arī tiesāšanās izdevumus 25% apmērā no prasībās summas;

3) lietu caurskatīt arī prāvnieku nostbūtnē;

5) pielaist sprieduma iepriekšēju izpildīšanu.

1933. g. 2. februāri.

(Kārlis Bērziņš).

Lūgums, lai nepareizi aprakstītu mantu izņem no
aparakstā.

Rīgas „ iec. Miertiesneša k-gam.

Prasības
vērtība Ls. 100

Prasītāja Jāņa Ozola, dzīv. Rīgā, Liepu
ielā № 000,
lietā ar
atbildētājiem Pēteri Zvirgzdu, dzīv. Rīgā,
Pionieru ielā № 000, un Jāni Strautnieku,
dzīv. Rīgā, Daugavpils ielā № 000

prasības lūgums.

Rīgas „ iecirkņa tiesu izpildītājs uz Rīgas „ iec. mierties-
nešā 15. maija 1932. g. sprieduma, izteikta viņa izpildu rakstā,
zem № 000, uz prasītāja Pētera Zvirgzda norādījuma, par Jāņa
Strautnieka parādu, apraktīja man peisonīgi piederošo kustamo
mantu:

1) vienu dzeltenu pulierētu divdurvju skapi un

2) vienu ozola rakstamgaldu brūnā krāsā.

Augstāk minētās mantas ir mans neapstridams īpašums, kuŗu
es pirku Jāņa Kociņa mēbeļu tirgotavā, Rīgā, Valņu ielā № 000.
Minētās mēbeles pārvedu savā dzīvoklī, Rīgā, Liepu ielā № 000.
Mantu pārdošana nolikta uz 27. maiju 1933. g.

Šos lietas apstākļus vār pierādīt sekoši liecinieki:

1) Andrejs Bārzdīņš, dzīv. Rīgā, Liepu ielā № 000, un

2) Kārlis Smiltiņš, dzīv. Rīgā, Gulbenes ielā № 000. Bez tam
tiesas sēdē es stādīšu priekšā rēķinus.

Ievērojot sacīto, pagodinās Miertiesneša kungu lūgt:

1) izaicināt un nopratināt šinī lietā augstāk minētos lieciniekus;

2) nospriest atzīt manas īpašuma tiesības uz aprakstīto mantu
pēc Rīgas „ iec. Tiesu izpildītāja žurnala № 000 zem № 1. un
2., t. i. vienu skapi un rakstamgaldu, izņemot viņas no apraksta;

3) piespriest manis labā no atbildētājiem lietas un tiesas veša-
nas izdevums;

4) lietu caurskatīt arī prāvnieku nostātnē;

5) pielaist sprieduma iepriekšēju ipildīšanu;

6) bet vispirms apturēt mantas pārdošanu, par ko izsniegt man
izpildu rakstu prasības nodrošināšanai par Ls. 100.—, apķilājot apr-
akstīto mantu līdz lietas caurlūkošanai pēc būtības.

Pielikums: 1) aprakstīto mantu žurnala noraksts un 2) sludinā-
jums par ūtrupī.

1933. g. 2. februārī.

(J. Ozols.)

Lūgums, lai atļauj parādu nomaksāt vairākos termiņos.

Rīgas „ „ iec. Miertiesneša k-gm.

Atbildētāja Kārļa Cietā, dzīv.
Rīgā, Zvaigžņu ielā № 000,
lietā ar
prasītāju Jāni Akmeni, dzīv.
Rīgā, Avotu ielā № 000.

lūgums.

Rīgas „ „ iecirkņa tiesu izpildītājs, pēc Rīgas „ „ iecirkņa Miertiesneša sprieduma, izteikta viņa izpildu rakstā № 000 no 1933. g., piedzen no manis Ls 100. — parāda līdz ar procentēm un tiesāšanās izdevumiem.

Es šo parādu nekādā gadījumā nevaru uzreiz samaksāt, jo esmu mazturīgs cilvēks, dzīvoju tikai no savas niecīgās darba algas, pie kam, man vēl jāuztura lielāka ģimene. Turpretī prasītājs ir turīgs cilvēks un viņam šī nauda nemaz nav uzreizi nepieciešama, bet to viņš var saņemt pa daļām, nemaz neciešot it nekādus zaudējumus. Šo parādu es tomēr vēlētos samaksāt labprātīgi. Saņemot visas savas iespējamības kopā un ierobežojot visus izdevumus līdz pēdējam, es varētu šo parādu nomaksāt gada laikā, 12 termiņos, ko arī es noteikti apsolos izdarīt.

Ievērojot sacīto, es pagodinos Miertiesneša k-gu lūgt:

Atļaut man augstāk minēto parādu Ls 100.- ar % un tiesāšanās izdevumiem nomaksāt gada laikā, 12 termiņos, maksājot katra mēneša 1. dienā Ls 10.-, par ko lūdzu izsniegt man attiecīgu apliecību.

Klat: minētā tiesu izpildītāja pavēste.

1933. 2. februārī. *

(paraksts).

Lūgums, lai aptura aprakstīto mantu pārdošanu līdz
lietas caurskatīšanai pēc būtības.

Rīgas „ ” iec. Miertiesneša k-gm.

Atbildētāja Kārļa Cietā, dzīv.
Rīgā, Zvaigžņu ielā № 000,
lietā ar
prasītāju Jāni Akmeni, dzīv.
Rīgā, Avotu ielā № 000,

papildu lūgums.

Šī gada 2. februārī es Jums iesniedzu lūgumu, lai atļauj parādu nomaksāt vairākos termiņos. Tagad saņēmu ūtrupes sludinājumu, no kuŗa ir redzams, ka manas aprakstītās mantas pārdošana nolikta uz šī gada 15. februārī. Tā kā līdz šim laikam lieta pēc būtības vēl nebūs caurskatīta, tad būtu nepieciešams nodrošināt manu prasību, jo citādi man celsies neatvietojami zaudējumi.

Ievērojot sacīto, es pagodinos Miertiesneša k-gu lūgt:

Apturēt manu aprakstīto mantu pārdošanu līdz lietas caurskatīšanai pēc būtības, manu prasību nodrošināt, apķīlājot manu aprakstīto mantu Ls 110.- apmērā, par ko lūdzu izsniegt man izpildu rakstu.

Klāt: ūtrupes sludinājums.

1933. g. 9. februārī.

(paraksts):

Lūgums, lai atjauno pārsūdzības termiņu.

Liepājas „ “ iec. Miertiesnešā k-gm.

Prasītāja Visvalda Gurķa, dziv.
Sila pagasta Skujās,
lietā ar
atbildētāju Pēteri Priedi, dzīves
vieta uzrādīta lietā,

Lūgums.

Es nebūdam ar Liepājas „ “ iecirkņa Miertiesneša k-ga š. g. 15. janvāra spriedumu mierā, vēlēdams viņu pārsūdzēt likumā paredzētā laikā un kārtībā nākošā tiesas instancē, tūlīt pēc tiesas sēdes pasūtīju sprieduma norakstu galīgā veidā, bet šo sprieduma norakstu saņēmu tikai 28. februāri, t. i. jau pēc pārsūdzības termiņa notecēšanas.

Ņemot vērā sacīto un ievērojot arī to, ka es bez sprieduma noraksta galīgā veidā nevarēju pārsūdzēt šo spriedumu nākošā tiesas instancē, jo man nebija zināmi tiesas motīvi, es pagodinot lūgt Miertiesneša kungu: atjaunot man pārsūdzības termiņu apelācijas sūdzības iesniegšanai šīnī lietā.

1933. g. 2 martā.

(parakst).

Apellācijas sūdzība.*)

**Latgales apgabaltiesas civīlapellācijas
nodaļai.**

Atbildētāja Jāņa Biezā, dzīv.
Salienas pagasta Priedītēs,
lietā ar
prasītāju Tāivaldi Cieto, dzīves
vieta uzrādīta lietā,

apellācijas sūdzība.

Ar Grīvas iecirkņa Miertiesneša k-ga š. g. 15. janvāra spriedumu civīllietā № 000 es neesmu mierā un atrodu viņu par atceļamu sekošu iemeslu dēļ:

Prasītājs šinī lietā savu prasību nearko nav pierādījis. Viņa vienīgais pierādījums ir viņa paša kails apgalvojums un liecinieka Dzidrā nenoteiktā liecība, ka es tiešam esmot viņam parādā runā esošo summu. Tiešam, kādreiz es biju parādā, bet šo parādu es jau sen esmu atdevis, ko zīn apliecināt miertiesā neizsauktais liecinieks Jānis Ozols, dzīv. Salienes pagasta Priedītēs, kuš bija klāt pie parāda atdošanas.

Ievērojot sacīto, es pagodinos tiesu lūgt:

- 1) izaicināt un nopratināt šinī lietā augstāk uzrādīto liecinieku;
- 2) Grīvas iecirkņa miertiesneša spriedumu šinī lietā atcelt un prasītāja prasību noraidīt;
- 3) pietiesāt manis labā no prasītāja tiesas un lietas vešanas izdevumus par abām instancēm.

Klāt: Šis apellācijas noraksts.

1933. g. 2. februārī.

(paraksts).

*) Vispārējo apellācijas paraugu skat 46. l. p.; civīllietās tikai nav apsūdzētāja un apsūdzētā, bet ir prasītājs un atbildētājs, kuri tad arī ir liekami viņu vietā. Bez tam, vispārējā parauga pēdējā, 2. punkta, vietā jāliek formālējums pēc šīs apellācijas 2. punkta; cits vis paliek tā pat.

Lūgums iesniegšanai tiesu izpildītājam, lai piedzen
parādu.

Rīgas „ ” iecirkņa Tiesu izpildītājam.

Prasītāja Jura Ozola, dzīv.
Rīgā, Gaisa ielā № 000,
lietā ar
atbildētāju Kristapu Bagato,
dzīv. Rīgā, Zvaigžņu ielā № 000,

l ū g u m s.

Pieliekot šē klāt Rīgas „ ” iecirkņa miertiesneša 1933. g. 10 jūlija izpildu rakstu zem № 000, es pagodinās Jūs lūgt viņu izpildīt pēc satura. Piedzenot manis labā no atbildētāja Kristapa Bagatā. Ls 100.— ar 6⁰/₀ gadā, skaitot no 1933. g. 15. jūnija līdz parāda samaksāšanas dienai un tiesas un lietas vešanas izdevumus Ls 10.—.

Piedzīšanu lūdzu vērst pret atbildētājam piederošo kustamo mantu, ka: skapi, kumodi, krēsliem un visu citu. Manta atrodas viņa dzīves vietā, Rīgā, Zvaigžņu ielā № 000. Ja atbildētājs parādu labprātīgi nesamaksātu likumā paredzētā laikā, tad lūdzu ap rakstīto mantu pārdot publiskā izsolē.

Pielikums: jau minētais izpildu raksts.

1933. g. 2. jūlijā.

(Juris Ozols)

IV.

Administratīvās tiesības.

Administratīvo tiesību būtība.

Administratīvās tiesības ir valsts pārvaldes tiesības, kuŗas nokārto valsts pārvaldes organu uzbūvi, darbību un tiesiskās attiecības starp valsts pārvaldes organiem no vienas puses un citiem visiem tiesību subjektiem (galvenām kārtām pilsoņiem) no otras puses.

Administratīvā nelikumība un viņas novēršana.

Bieži gadās, kad ar, vai bez nolūka tiek izdoti administratīvi akti, t. i. lēmumi, rīkojumi, ar kuŗiem tiek pārkāpta objektīvā likumība un līdz ar to pilsoņu subjektīvās tiesības. Šo nelikumību ir iespējams novērst trijādā veidā ar: a) iebildumu, b) sūdzību augstākai priekšniecībai un c) sūdzot administratīvā tiesā.

Iebildums. Pilsonis, kuŗa tiesības aizskārtas ar kādu administratīvu aktu, var vispirms griezties pie tās iestādes resp. personas, kuŗa aktu izdevusi ar iebildumu, aizrādot kādā veidā akts runā pretim objektīvam likumam. Administratīvos aktus var grozīt un atcelt pati izdevēja iestāde.

Sūdzība augstākai priekšniecībai. Ja ar iebildumu nekas nav panākams, var sūdzēt augstākai priekšniecībai, kuŗa var aktu atcelt vai grozīt.

Kā pie iebilduma, tā arī sūdzības priekšniecībai nekādi termiņi nepastāv un arī nekāds sevišķs formalisms nav jāievēro.

Administratīvās tiesas.

Lik. par. adm. ties.; lik. kr. 59—1921. g.

Administratīvās tiesas pēc būtības ir tādas pat tiesas, ka civil- un krimināltiesas. Tiesāšanas kārtība, ar maz izņēmumiem, ir tāda pate kā civiltiesā.

Administratīvo tiesu vara pieder miertiesnešiem, apgabaltiesām un senātam. Miertiesnešu un apgabaltiesu pārziņas iecirkni ir tie paši, kuŗi viņiem noteikti civil- un krimināllietās.

Sūdzības pamats. Administratīvo tiesu izpriešanai piekrīt: a) pašvaldības lietas pārzinošu valdības organu protesti pret pašvaldības iestāžu un viņu amata personu lēmumiem, rīkojumiem, rīcību un nolaidību; b) valdības iestāžu un ieredņu sūdzības par augšminēto pašvaldības iestāžu un amata personu lēmumiem, rīkojumiem, rīcību un nolaidību; c) pašvaldību domju un privātu fizisku un juridisku personu sūdzības par a punktā minēto pašvaldības iestāžu vai amata personu, kā arī ministru un valsts parvaldības iestāžu un ieredņu lēmumiem, rīkojumiem, rīcību un nolaidību; d) lietas, kuŗas likumos sevišķi piešķirtas administratīvo tiesu pārziņai. Protesti un sūdzības piekrīt administratīvo tiesu izpriešanai tiktālu, ciktālu ir par pamatu:

a) likuma vai obligatoriska rīkojuma pārkāpums; b) pilnvarojuma izlietošana pārkāpjot mērķi, kuņam tas dots; c) izvairīšanās no darbības, kuņu likums vai obligatorisks rīkojums uzliek par pienākumu, un d) lietas vilcīnāšana. Lēmumu un rīkojumu lietderīgumu administratīvās tiesas nepārbauda.

Visas peršonas, kuņu intereses vai tiesības aizskārtas ar minēto iestāžu lēmumiem, rīkojumiem vai nolaidību var iesniegt sūdzības pēc piekritības.

Piekritība. Miertiesnesim piekrit sūdzības par pagasta pašvaldību un viņas amata personām. Sūdzības par pilsētu vai apriņķa pašvaldībām un viņu ieredņiem, kuņu pārziņas rajons ir apriņķis vai pilsēta, piekrit apgabaltiesu administratīvām nodaļām. Sūdzības par ministriem un centrālām iestādēm un viņu priekšniekiem piekrit senāta administratīvam departamentam.

Sūdzības celšanas termiņš. Sūdzības iesniedzamas likumos (t. i. lik. pēc kuņiem sūdzās) paradzētos termiņos, bet ja tāds nav paredzēts, — tad mēneša laikā, skaitot no lēmuma vai rīkojuma pasludināšanas dienas vai, ja tas nebija pasludināts, tad no tās dienas, kad lēmums, rīcība vai nolaidība ir nākusi zinama sūdzības cēlājam. Sūdzības par lietas vilcīnāšanu nav ar termiņu aprobežotas.

Sūdzība. Sūdzība iesniedzama rakstiski tieši attiecīgai tiesai. Sūdzība jāraksta uz attiecīgas tiesas vārda un tanī jāzīmē: a) sūdzētāja vārds, uzvārds un dzīves vieta; b) iestāde vai amatpersona, pret kuņu sūdzību ceļ; c) apstākļi un aprādījums, uz kuņiem sūdzību pamato; d) sūdzētāja prasības un lietas par naudas izsniegšanu vai piedzīšanu — summas lielums.

Pie sūdzības jāpieliek a) oriģināldokumenti, uz kuriem sūdzētājs pamato savu prasību, vai noraksti vai izvilcumi no tiem; b) pārsūdzētais lēmums vai rīkojums, ja tas ietērpts rakstiskā formā, vai tā noraksts; c) divi sūdzības un visu pielikumu noraksti. Ja sūdzība celta par ministri vai ministriju, jāpieliek tikai viens noraksts. Iesniedzamie dokumenti ir jāatzīmē sūdzībā vai sevišķā sarakstā. Oriģināldokumentu vietā var iesniegt viņu norakstus apliecinātus notariālā kārtībā vai no paša sūdzētāja. Ja dokumentus nav iespējams kaut kādu iemeslu dēļ iesniegt, tad sūdzībā jāuzrāda dokumentu satura kodols un šķērsļi, kamdēļ tas nav iespējams. Ja sūdzību nepieņem, tad jāatzīmē nepieņemšanas iemesli. Nepieņemšanas lēmumu var pārsūdzēt divu neļļu laikā, skaitot no lēmuma paziņošanas dienas. Ja pie sūdzības trūkst nodokļu vai kādu sūdzībā minētu pielikumu vai nav vajadzīgais norakstu skaits, šādos gadījumos dod 7 dienas trūkumu novēršanai, skaitot no paziņošanas par to. Neizpildīšanas gadījumā, sūdzību izsniedz atpakaļ. Tad lietu var iesākt no jauna iesniedzot jaunu sūdzību.

Sūdzība vai protests neaptur apstrīdamā lēmuma, rīkojuma vai rīcības izpildīšanu, bet tiesa var nolemt to apturēt, zinams, tas ir jālūdz sūdzībā. Tiesa var atļaut izpildīt lēmumu, rīkojumu vai rīcību, kas apturēti no administratīvās varas.

Tiesāšanas kārtība. Lietu caurlūko atklātā tiesas sēdē. Lietas dalībnieku neierašanās tiesas sēdē neaptur lietas caurskatīšanu, bet, ja sūdzētāja mutiskie paskaidrojumi pēc lietas apstākļiem būtu nepieciešami, tiesa var prasīt, lai sūdzētājs pats ierodās vai atsūta piln-

varnieku. Ja sūdzētājs uz šādu aicinājumu neierodas, tiesa var lietu izbeigt, izņemot, ja pretejā puse lūdz iztiesāt.

Pierādījumi. Pierādījumi jāiesniedz sūdzētājam. Bet tiesa pati arī var spert soļus lietas apstākļu noskaidrošanai; savākt attiecīgus pierādījumus; pieprasīt no tiesas, valdības, privātām sabiedriskām iestādēm un trešām personām vajadzīgo dokumentu un ziņu iesniegšanu; nopratināt lieciniekus, kaut arī lietas dalībnieki uz tiem nebūtu atsaukušies; pieprasīt lietpratēju atzinumu; nolikt apskatīšanu uz vietas; paziņot lietas dalībniekiem, kādi pierādījumi viņiem vēl jāpiestāda, izsniedzot viņiem vajadzības gadījumā attiecīgu apliecinību. Tiesa var arī pārbaudīt uz vispārēja pamata pierādījumus, neaprobežojoties ar tiem pierādījumiem, par kuriem celts strīds. Lietas dalībnieku atzišanās nesāta tiesu.

Tiesas spriedums. Tiesa var nolemt: a) atstāt protestu vai sūdzību bez ievēribas; b) atcelt apstrīdēto vai pārsūdzēto lēmumu, rīkojumu vai rīcību, rakstot priekšā, vajadzības gadījumā, atceltā akta vietā izdot jaunu lēmumu vai rīkojumu, vai izdarīt citu rīcību, saskaņā ar šim gadījumam dotiem norādījumiem. Ja tiesa atrod, ka apstrīdētais lēmums, rīkojums vai rīcība, par kuru iet strīds, atcelts vai pārgrozīts tiktāl, ka atkrit iesniegtais protesta vai sūdzības pamats, lietu izbeidz. Spriedumu pasludina tāpat kā civiltiesā.

Tiesas pavēles. Ja sūdzības pamats pietiekoši pamatots, tad tiesa var dot pavēli, dalībniekus nemaz uz sēdi neaicinājot. Lietas dalībniekiem ir tiesība 2 nedēļu

laikā, skaitot no pavēles paziņošanas dienas, prasīt tai pašai tiesai lietas caurskatīšanu tiesas sēdē. Ja šinī laikā nav prasīts caurskatīt, tad pavēle iegūst tiesas sprieduma spēku, no kuņas dienas jāskaita termiņš tāda sprieduma pārsūdzēšanai.

Pārsūdzība. Par miertiesneša spriedumu pārsūdzība iesniedzama caur miertiesnesi, kuš lietu izspriedis, apgabaltiesai, bet par apgabaltiesas spriedumiem — caur apgabaltiesu — senāta administratīvam departamentam, mēneša laikā, skaitot no sprieduma pasludināšanas dienas. Senāta administratīvā departamenta spriedumi nav pārsūdzami. Pārsūdzot miertiesneša spriedumu, pārsūdzība rakstama uz apgabaltiesas administratīvās nodaļas, bet — apgabaltiesas — senāta administratīvā departamenta vārda.

Apgabaltiesas kā otras instances spriedumi pārsūdzami tikai kasācijas kārtībā, ja: a) tiešais likuma jēgums redzami pārkāpts vai nepareizi iztulkots; b) pārkāpti tik svarīgi tiesāšanas kārtības noteikumi, ka to neievērošanas dēļ nav iespējams piešķirt tiesas lēmumam sprieduma spēku; c) pārkāptas piekritības vai varas robežas.

Tiesas nodevas. Tiesas nodevas nav jāmaksā, izņemot kanclejas nodevu un attiecīgu zīmognodevu. Pārsūdzot apgabaltiesas kā otrās instances spriedumus senātā, kasācijas drošības nauda nav jāmaksā.

Pielikumi.

Pielikums № 1.

Lauksaimnieku neizūtrupējamā manta.

Vald. Vēstn. № 286, 1931. g.

Lauksaimniekiem nevar izūtrupēt šādu mantu.

Sēklas ne mazāk kā 180 kg. graudu labības, 100 kg. linsēklu, 21 kg. āboliņšēklu un 2700 kg. kartupeļu uz katru iepriekšējā gadā ar attiecīgo sēklu apsēto, bet tekošā gadā vēl apsējamo ha.

Zirgi pa vienam uz katriem pilniem vai nepilniem 8 ha aļamas zemes un uz katriem pilniem vai nepilniem 3 nepieciešamiem darba zirgiem—1 kumeļš.

Šāds cits dzīvais inventārs, atkarībā no lauksaimnieciski izmantojamās zemes platības:

	Liellopi	Cūkas	Aitas
Uz platību līdz 5 ha	2	1	2
Uz platību no 5,10—10 ha	4	2	4
” ” ” 10,10—20 ”	6	3	6
” ” ” 20,10—30 ”	7	4	7
” ” ” 30,10—50 ”	9	5	9
” ” ” 50,10—75 ”	12	6	12
” ” ” 75,10—100 ”	14	7	14
” ” ” 100,10 un vairāk	15	8	15

un uz katriem pilniem vai nepilniem 5 nepieciešamiem liellopiem 1 jaunlops, kā arī katrā saimniecībā 1 bullis.

Mājputnu—50% no saimniecībā esošiem un vienīgais inkubators.

Bez tam nav pārdodami ūtrupēs ar valsts pabalstiem iegādātie vaislas buļļi, govīs, kuļļi, cūkas, teļi, aitas, mājputni. Nav izūtrupējamas tirsugas un 3. pakāpes ciltsgrāmatās ieskaitītās vaislas govīs. Nedrīkst tikt pārdota lopbarība sekošās mēneša normās, skaitot no 1. oktobra līdz 1. jūnijam, bet spēkbarība visam gadam, rēķinot uz katras galvas: zirgam 300 kg. siena vai āboliņa un 30 kg. auzu vai citas spēkbarības; liellopam: 230 kg. siena vai āboliņa, 120 kg. vasarāju salmu, vai vispārīgi, 350 kg. rupjās barības, 120 kg. sakņaugu vai kartupeļu un 30 kg. spēkbarības; cūkai: 10 kg. miltu vai graudu 120 kg. sakņaugu, vai kartupeļu; aītai: 60 kg. siena vai āboliņa un 6 kg. spēkbarības; mājputnam: 3,5 kg. graudu.

Nevar aprakstīt pārtiku saimnieka ģimenei un nepieciešamiem strādniekiem līdz nākošā gada 1. septembrim, skaitot uz katru par 8 gadiem vecāku personu mēnesī: rudzu vai kviešu vai to pārstrādājumu 25 kg., miežu vai putraimu vai zirņu 8 kg., kartupeļu 30 kg. un gaļas vai zivju 7 kg., bet uz katru par 8 gadiem jaunāku bērnu—pusi no minētās normas.

Bītes un tukši stropi pa vienam uz katrām pilnām vai nepilnām 5 saimēm, 1 medsviede, 1 mākslīgo šūna valcis un 1 mākslīgo šūnu spiede.

Zīrgu nodarbināšanai atstājami darba piederumi:

	Aiz- jūgi	Rati	Ra- gavas	Arkli	Atperu ecēšas vai kul- tīvatori	Tapu ecē- šas	Vagojamie arkli vai saknauģu ru- šinātāji
1—zirga saimn.	1	1	1	1	1	1	1
2— " "	2	2	2	2	1	2	2
3— " "	3	3	3	2	2	3	2
4— " "	4	4	4	3	2	3	2
5— " "	5	5	5	3	2	4	2
6— " "	6	6	6	4	3	4	2
Uz katru turpma- ko zirgu	1	1	1	1	1	1	1

Bez tam saimniecībās par nepieciešamām arī visas citas tur nodarbinātās lauk-
saimniecības mašīnas pa 1 gabalam no katras, ja tās lietotas tikai paša saimniecībā.
Nevar izūtrupēt 2 piena kannas uz katrām 2 govīm.

Tiesu adreses.

Senāts un tiesu palata.

Rīgā, Brīvības bulv. № 10.

Rīgas apgabaltiesa.

Rīgā, Brīvības bulvari.

Miertiesneši.

Rīgas pilsētas miertiesas atrodas Rīgā, Andreja Pumpura ielā № 1. Piekrit lietas pēc apsūdzēto (ja tādu nebūtu — pēc cietušo), resp. atbildētāju (ja tādu nebūtu — pēc prasītāja) uzvārdu pirmiem burtiem, rakstot uzvārdus jaunā pareizrakstībā, bet ja būtu vairāk par vienu atbildētāju vai apsūdzēto, — tad pēc augstākā burtā alfabētā. Dzimtsarakstu uodaļu lietas visas piakrīt 5. iec. miertiesnesim.

1.	iecirknis	Am un G;
2.	"	Bi-Bz;
3.	"	Ja-Jt, Z (Ž)a-Z (Ž)r;
4.	"	Ca-Cg, Ci-Cz, Hf-Hz un Kr-Kz;
5.	"	La-Lt;
6.	"	Ka-Km un U;
7.	"	M, N;
8.	"	Ba-Bh un Oa-Or;
9.	"	Ch, Ha-He, R;
10.	"	Pp-Pz un S (Š)e-S (Š)r;
11.	"	S (Š)s-S (Š)z un V;
12.	"	An-Az, Pa-Po;
13.	"	Di-Dz, E, Ju-Jz, Lu-Lz;
14.	"	Aa-Al, Da-Dh, T un
Z(Ž)s-Z(Ž) Z;
15.	"	F, Kn-Kp, Os-Oz un
S (Š)a-S (Š)d;
16.	"	(mazgadīgo) piekrit visu Rīgas pilsētas iecirkņu un Rīgas apr. 4. iec. miertiesnesim pie-

kritošās lietas, kur kāds no prāvnikiem ir jaunāks par 17 gadiem.

Rīgas apriņķa mirtiesneši.

1. i e c.: (Dubultos.): Rīgas pils. 13 polic. iecirknis, Rīgas Jūrmalas, Slokas un Ķemeru pilsētas un Bābites, Salas un Slokas pagasti, kā arī visās minētās teritorijās esošās dzelzceļu līnijas.

2. i e c. (Siguldā): Allāžu, Biriņu, Inčukalna, Ķempju, Krimuldas, Lēdurgas, Līgatnes, Pabažu, Sējas, Siguldas, Turaidas, Vidrižu un Vildogas pagasti un Siguldas pilsēta

3. i e c. (Skrīveros): Aizkraukles, Bebru, Birzgaļes, Jumpravas, Kokneses, Krapes, Lauberes, Lēdmanes, Lielvārdes, Liepkalnes, Madlienas, Menģeles, Ogresgala, Plāteres, Pļaviņu, Rembates, Skrīveru, Viskaļu pagasti un Pļaviņu pilsēta, kā arī dzelzceļu līnijas un Ogres pilsētas līdz Latgales un Madonas apr. robežām.

4. i e c. (Rīgā, Andr. Pumpura ielā 1): Adažu, Baldones, Daugmales, Doles, Dreiliņu, Ikšķiles, Katlakalna, Mangaļu, Mārupes, Olaines, Ropāžu, Salaspils, Stopiņu un Tomes pagasti un Ogres pilsēta līdz ar dzelzceļa līnijām minēto pagastu un Ogres pilsētas teritorijā.

5. i e c. (Nītaurē): Ķeču, Mālpils, Mores, Nītaures, Sidgundas, Zaubes, Ķeipenes, Taurupes, Kastranes, Snntāžu, Katrinas, Skujienas un Kosas pagasti.

Cēsu apriņķa mirtiesneši.

1. i e c. (Cēsis): Baižkalna, Jaunraunas, Leuču, Livu, Liepas, Mārsnēnu, Priekuļu, Raunas pagasti un Cēsu pilsēta.

2. i e c. (Jaunpiebalgā): Cirstu, Druvienas, Gataras, Jaunpiebalgas, Lizuma, Ramkas, Sinoles, Tirzas, Vecpiebalgas un Veļķu pagasti.

3. i e c. (Cēsis): Taurenēs, Drabežu, Kārļu, Rāmuļu, Vaives, Veselavas, Raiskuma, Sermukšu, Dzērbenēs, Drustu, Kūduma, Lielstraupes, Mazstraupes, Rozulas un Stalbes pagasti.

Valmieras apriņķa mirtiesneši.

1. i e c. (Valmierā): Bauņu, Burtnieku, Brenguļu, Jaunvāles, Jaunburtnieku, Kauguru, Mūrmuižas, Renčēnu un Valmieras pagasti un Valmieras pilsēta.

2. i e c. (Valmierā): Aināžu, Alojās, Kokmuižas, Kieģeļu, Dauguļu, Dikļu, Mujānu, Puiķules, Rozenu, Ūzolu, Svētciema, Vaidavas, Vilzēnu, Salacas pag., Salacgrīva un Aināžu pilsētas.

3. i e c. (Limbažos): Duntē, Katvaru, Lādes, Limbažu, Liepupes, Pāles, Pociema, Skultes, Stienes, Tūjas, Umurgas, Vainižu, Viļķenes, Vitrupes, Augstrozes un Nabes pagasti un Limbažu pilsēta.

4. i e c. (Rūjienā): Arakstu, Braslavas, Ipiķu, Idus, Jeru, Koņu, Lodes, Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas, Sēļu, Šķaņkalnes, Ternejas un Vecates pagasti un Mazsalacas un Rūjienas pilsētas.

Valkas apriņķa mirtiesneši.

1. i e c. (Valkā): Ēveles, Ērgemas, Jērcēnu, Kārķu, Lugāžu, Omuļu, Trikātas, Valkas un Vijciema pagasti un Strenču pilsēta.

2. i e c. (Smiltēnē): Bilskas, Launkalnes, Mēra, Blomu, Palsmanes, Plāņu, Rauzas un Smiltēnes pagasti un Smiltēnes pilsēta.

3. i e c. (Alūksnē): Alūksnes, Annas, Alsviķu, Kalncempju, Mārkalnes, Mārupes, Pededzes, Ziemeļu, Zeitiņu, Izenes pagasti un Alūksnes pilsēta.

4. i e c. (Apē): Dūres, Zvārtavas, Grundzales, Cirgaļu, Gaujienas, Trapenes, Jaunlaicenes, Jaunrozes, Korvas, Veclaicenes pagasti un Apes pilsēta.

Madonas apriņķa mirtiesneši.

1. iec. (Madonā): Cesvaines, Grāšu, Grostonas, Kārdabas, Kraukļu, Kusas, Lazdonas, Liezeres, Lubānes, Lubējas, Meirānu, Patkules, Praulienas, Oļu, Sarkāņu, Virānes pagasti un Madonas pilsētā.

2. iec. (Gulbenē): Adulienas, Beļavas, Dzelzavas, Galgauskas, Jaungulbenes, Lejasciema, Litenes, Stāmerienas un Vecgulbenes pagasti un Gulbenes un Lejasciema pilsētas.

3. iec. (Madonā): Bērzaunes, Jumurdas, Kalsnavas, Saikavas, Ļaudonas, Mēdzulas, Mētrienas, Mārcienas, Ogres, Odzianas, Pērses, Pāvītes, Savienas, Sausnējas, Vestienas, Viesienas, Vietalvas, Vējavas un Ērgļu pagasti.

Jelgavas apgabaltiesa.

Jelgavā, Akadēmijas ielā № 24.

Mirtiesneši.

Jelgavas pilsētas mirtiesnesis Jelgavā, Veismaņa ielā 18.

Visa Jelgavas pilsēta.

Jelgavas apriņķa mirtiesneši.

Iec. (Jelgavā, Akadēmijas ielā 24.): Glūdas, Džukstes, Salgales, Elejas, Garozas, Jaunsvirlaukas, Jēkabnieku, Kalnciema, Sesavas, Lielvircavas, Lielplatones, Līvberzes, Ozolnieku, Pēternieku, Platones, Zaļenieku, Svētes, Vecsvirlaukas, Vilces, Vircavas, Teteles un Valgundes pagasti.

Dobeles iec. (Dobelē): Dobeles pilsēta, Auru, Bērmuižas, Dobeles, Tērvetes, Penkules, Sipeles, Šķības, Annenieku, Bikstu, Mežmuižas un Naudītes pagasti.

Auces iec. (Aucē) Auces pilsēta un Jaunauces, Vecauces, Lielauces, Bēnes, Bukaišu, Īles, Rubas, Sniķeres, Ukstu, Vadakstes, Blīdenes un Zebrenes pagasti.

Tukuma iec. (Tukumā): Tukuma pilsēta un Grenču, Jaunpils, Irlavas, Lestenes, Smārdes, Struteles, Prāviņu, Remtes, Sēmes, Slampes, Milzkalnes, Tumes un Vesmoku pagasti.

Talsu iec. (Talsos): Talsu un Valdemārpils pilsētas un Ārlavas, Lubezeres, Mērsraga, Nogales, Pastendes, Spāres, Talsu, Upesgrivas, Laidzes un Vandzenes pagasti.

Kandavas iec. (Kandavā): Kandavas un Sabīles pilsētas, Virbu, Kandavas, Zentenes, Strazdes, Libāgu, Nurmuižas, Stendes, Cēres, Valgāles, Dzirciema, Engures, Pūres, Zemītes, Aizupes, Matkules, Vānes un Zantes papasti.

Bauskas apr. 1. iec. (Bauskā): Bauskas pilsēta un Bauskas, Islicas, Mežotnes, Rundālēs, Švitenes un Codes pagasti.

Bauskas apr. 2. iec. (Bauskā): Bārbeles, Panemunas, Bruknas, Iecavas, Zālītes, Misas, Jaunsaules, Škaistkalnes, Stelpes, Vecmuižas, Vecsaules un Ceraukstes pagasti.

Jēkabpils iec. (Jākabpili): Jēkabpils pilsēta un Biržu, Dignājas, Zasas, Ābeļu, Sēlpils un Slaties pagasti.

Jaunjelgavas iec. (Jaunjelgavā): Jaunjelgavas pilsēta un Daudzevas, Mazzalves, Mēmeles, Zalles, Sērenes, Seces, Kurmenes un Taurkalnes pagasti.

Viesītes iec. (Viesītē): Viesītes pilsēta un Elkšņu, Neretas, Rītes, Saukas, Sunakstes, Vārnavas un Viesītes pagasti.

Ventspils apr. 1. iec. (Ventspilī): visa Ventspils pilsēta.

Ventspils apr. 2. iec. (Ventspilī): Piltenes pilsēta un Ances, Dundagas, Ēdoles, Popes, Puzes,

Piltenes, Sarkanmuižas, Ugāles, Usmas, Užavas, Zūru, Zīras, Zlēkas un Vārves pagasti.

Liepājas apgabaltiesa.

Liepājā, Rožu ielā № 6.

Miertiesneši.

Liepājas pilsētas miertiesneši (Liepājā, Nikolaja ielā № 14):

1. iec. Liepājas pilsētas 2. policijas iecirknis.
2. iec. Liepājas pilsētas 3. policijas iecirknis.
3. iec. Liepājas pilsētas 1. policijas iecirknis.

Liepājas apriņķa miertiesneši.

Liepājas lauku iec. (Liepājā, Nikolaja ielā № 14): Grobiņas un Durbes pilsētas un Aisteres, Bārtas, Durbes, Dunikas, Gaviezes, Grobiņas, Medzes, Nīcas, Fērkones, Rāvas, Rucavas, Tadaļķu, Tāšu, Vecpils, Vērgaļu un Ziemupes pagasti.

Priekules-Vaiņodes iec. (Priekulē): Priekules pilsēta un Krotēs, Virgas, Bunkas, Gramzdas, Kaletu, Priekules, Purmsātes, Aizsvīķu, Asītes, Nigrandes, Embūtes, Ezeres, Vaiņodes un Nīkrāces pagasti.

Aizputes iec. (Aizputē): Aizputes pilsēta un Alšvangas, Apriķu, Aizputes, Basu, Dzērves, Gudenieku, Kazdaugas, Klosteres, Lažas, Rudbāržu, Sieksātes, Kalvenes, Sakas, Valtaiķu, Ciravas, Dunalkas, Jūrkalnes un Ulmales pagasti.

Kuldīgas iec. (Kuldīgā): Kuldīgas pilsēta un Rendas, Vārmes, Padures, Ivandes, Kurmales, Pļānīcas, Turlavas, Snēpeles, Raņķu, Kabiles un Kuldīgas pagasti.

Saldus iec. miertiesnesis, (Saldū): Saldus pilsēta un Skrundas, Cieceres, Brocēnu, Lutriņu, Sātiņu, Pampaļu, Gaiķu, Zvārdes, Kursišu un Saldus pagasti.

Latgales apgabaltiesa.

Daugavpili, Šosejas ielā № 37.

Miertiesneši.

Daugavpils miertiesneši (Daugavpili, Alejas ielā 7):

1. i e c.: Daugavpils prefekturas 1. iec., izņemot rajonu: Miesnieku iela ar namu pāra numuriem līdz Virsnieku ielai, Virsnieku iela ar namu pāra numuriem līdz Daugavas ielai; Daugavas līdz Šosejas ielai un Šosejas iela ar nepāra numuriem līdz Miesnieku ielai.

2. i e c.: no Daugavas labā krasta pa Virsnieku ielu no № 1—55 līdz Miesnieku ielai, Miesnieku iela no № 41—83 līdz Esplanadei, no Esplanades pa celiņu līdz Rīgas dzelzceļa līnijai; gar to līdz Liksnas pag. robežai; pa to līdz Daugavas labajam krastam; pa to līdz Virsnieku ielai.

3. i e c.: Daugavpils pilsētas 3. polic. iecirkņa dienvidaustrumu daļa līdz Šosejas ielai, tās pāra numurus ieskaitot un Naujenes, Biķernieku un Višku pagasti.

4. i e c.: Vecā priekšpilsēta un Raipoles rajons, kas ietilpst Daugavpils pilsētas 2. polic. iecirknī līdz Rēzeknes-Zemgales un Daugavpils-Rīgas dzelzceļa līnijai: Kalupes, Liksnas un Līvanu pagasti un Līvanu pilsēta.

5. i e c.: abu dzelzceļu stacijas un viņu rajoni: no Miesnieku ielas pa Šosejas ielu gar Stropiem līdz Naujenu pag. robežai; pa to līdz Artilērijas poligonam; pa to līdz dzelzceļu līnijai, pa šo līdz Rīgas dzelzceļa līnijai un līdz līnijas pārbrauktuvei, pa celiņu līdz Miesnieku ielai, pa Miesnieku ielu ar № 100—2 līdz Šosejas ielai.

Daugavpils apriņķa miertiesneši.

Krāslavas 1. iec. (Krāslavā): Krāslavas pilsēta un Skaistas un Piedrujas pagasti.

Krāslavas 2. iec. (Krāslavā): Izvaltas, Aule⁷jas, Kapiņu un Krāslavas pagasti.

Dagdas iec. (Dagdā): Dagdas, Asūnes, Bukmuižas un Pustiņas pagasti.

Preiļu iec. (Preiļos): Preiļu, Jasmuižas, Varkavas un Rudzeņu pagasti un Preiļu pilsēta.

Krustpils iec. (Krustpilī): Krustpils pilsēta un Krustpils, Aiviekstes, Vīpes un Ungurmuižas pagasti.

Rēzeknes apriņķa miertiesneši.

Rēzeknes 1. iec. (Rēzeknē): Rēzeknes pilsētas ziemeļu un rietumu daļa ar Kalpaka ielu un Latgales prospektu nepāra numuriem un abas stacijas.

Rēzekne 2. iec. (Rēzeknē): pilsētas vecā daļa starp Makašenu un Reznas pag. teritoriju, Latgales prosp. un Kalpaka iela — pēdejo un Latgales nepāra numurus izslēdzot un Kaunatas un Sakstīgalas pagasti.

Rēzeknes 3. iec. (Rēzeknē): Bērzgales, Mākašenu, Dricēnu, Ozolmuižas un Reznas pagasti.

Viļānu iec. (Viļānos): Viļānu pilsēta un Viļēnu, Vidsmuižas, Ružinas un Gaigalavas pagasti.

Varakļānu iec. (Varakļānos): Varakļānu pilsēta un Varakļāņu, Barkavas, Stīrnienas un Atašienes pagasti.

Maltas iec. (Maltā): Silajāņu, Maltas, Andrupienes un Ružinas pagasti.

Ludzas apriņķa miertiesneši.

Ludzas 1. iec. (Ludzā): Ludzas pilsēta un Zvirgzdienes pagasts.

Ludzas 2. iec. (Ludzā): Ciblas, Pildas, Nirzas, Rundenu un Mērdzenes pagasti un Morozovas, Pušmucovas un Litcviņieku novadi.

Kārsavas iec. (Kārsavā): Kārsavas pilsēta un Kārsavas, Nautreņu un Merdzeņu pagasti.

Zilupes iec. (Zilupē): Istras, Pasienes, Šķaunas un Briģu pagasti.

Jaunlatgales apriņķa mirtiesneši.

Jaunlatgales iec. (Jaunlatgalē): Augšpils, Līnavas un Purvmales pagasti.

Viļāku iec. (Viļākos): Viļākas, Kacenu un Liepnas pagasti.

Balvu iec. (Balvos): Balvu, Rugaju un Berzupils pagasti.

Baltinavas iec. (Baltināvā): Tilžas, Baltinavas, Gauru un Šķilbenu pagasti.

Ilūkstes apriņķa mirtiesneši.

Grīvas iec. (Grīvā): Grīvas pilsēta un Kaplavas, Silenes, Dēmenes, Laucesas, Kurcuma, Sventes, Raudas, Skrudalienas un Saliēnas pagasti.

Ilūkstes iec. (Ilūkstē): Aknīstes, Asares, Bēbrenes, Dvietes, Gārsenes, Lašu, Prodes, Pilskalnes, Ruberu un Susejas pagasti.

Galvenā pielietotā literatūra.

Vietējo civillikumu kopojums (III. d.) — 1928. g. izdevums.

Vidzemes un Kurzemes zemnieku likumi — 1932. g. izdevums.

Civilprocesa nolikums — 1932. g. izdevums.

Sodu likumi (1903. g. 22. marta) — 1931. g. izdevums.

Kriminalprocesa likumi — 1926. g. izdevums.

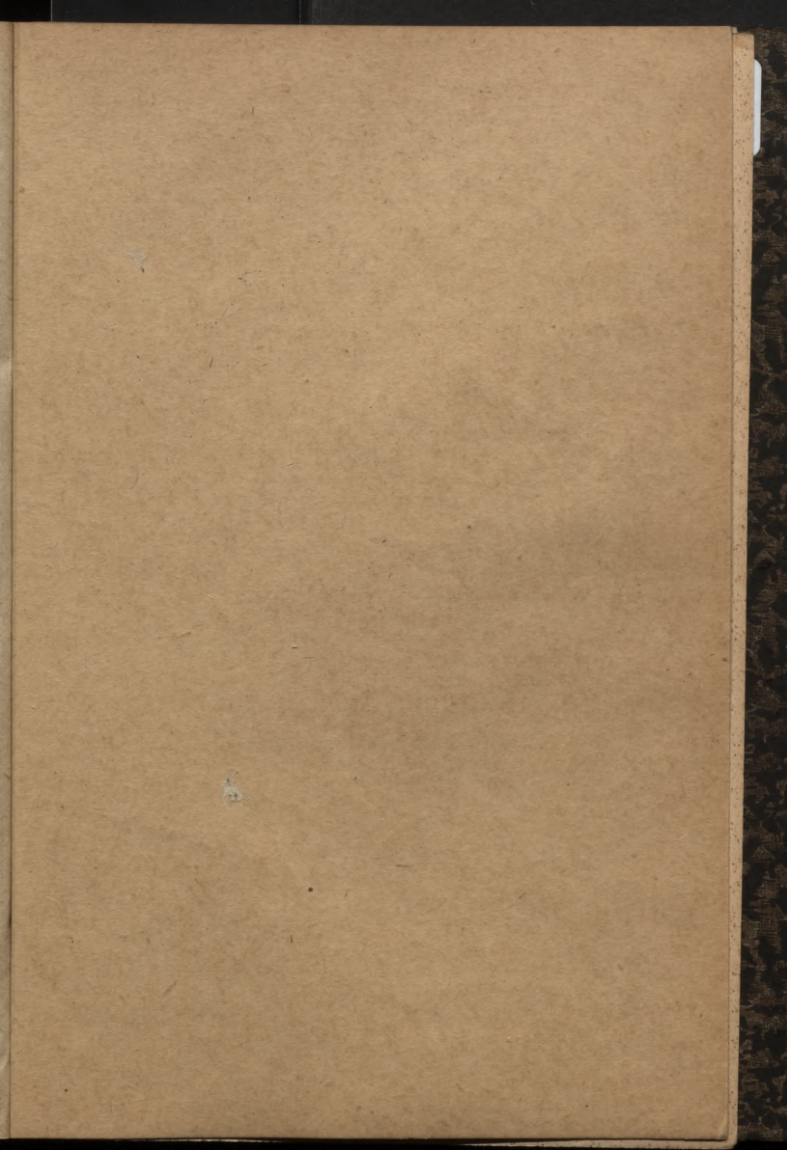
Valdības Vēstnesis — no 1920. — 1933. g.

Likuma un valdības rīkojumu krājums — no 1919. g. — 1933. g.

A. Eichvalds un J. Ābols, Rūpniecības likums par darba laiku.

S. J. J.

896
33

Mūsu izdevumā iznākušas šādas Ž. Bundura grāmatas.

Padomnieks vekseļu lietās (Vekseļu tiesības)

Še apskatītas sistematiski visas vekseļu tiesības, piemēroti praktiskai vajadzībai. Bez tam, aplūkota vekseļu lietvedība, vekseļu aprēķini u. c., kas stāv ar vekseļiem sakarā.

Cena Ls 2.50.

Mantošanas tiesības **mantinieku apstiprināšana**

un mantojuma sadalīšana; testāmentu, līgumu un lūgumu paraugi. Ši ir praktiska rokas grāmata mantojuma lietu nokārtošanā; aplūkotās spēkā esošās mantošanas tiesības, mantinieku apstiprināšana un mantojuma sadalīšana.

Cena Ls 2.50.

Padomnieks tieslietās

Kriminaltiesības

Civiltiesības

Administratīvās tiesības.

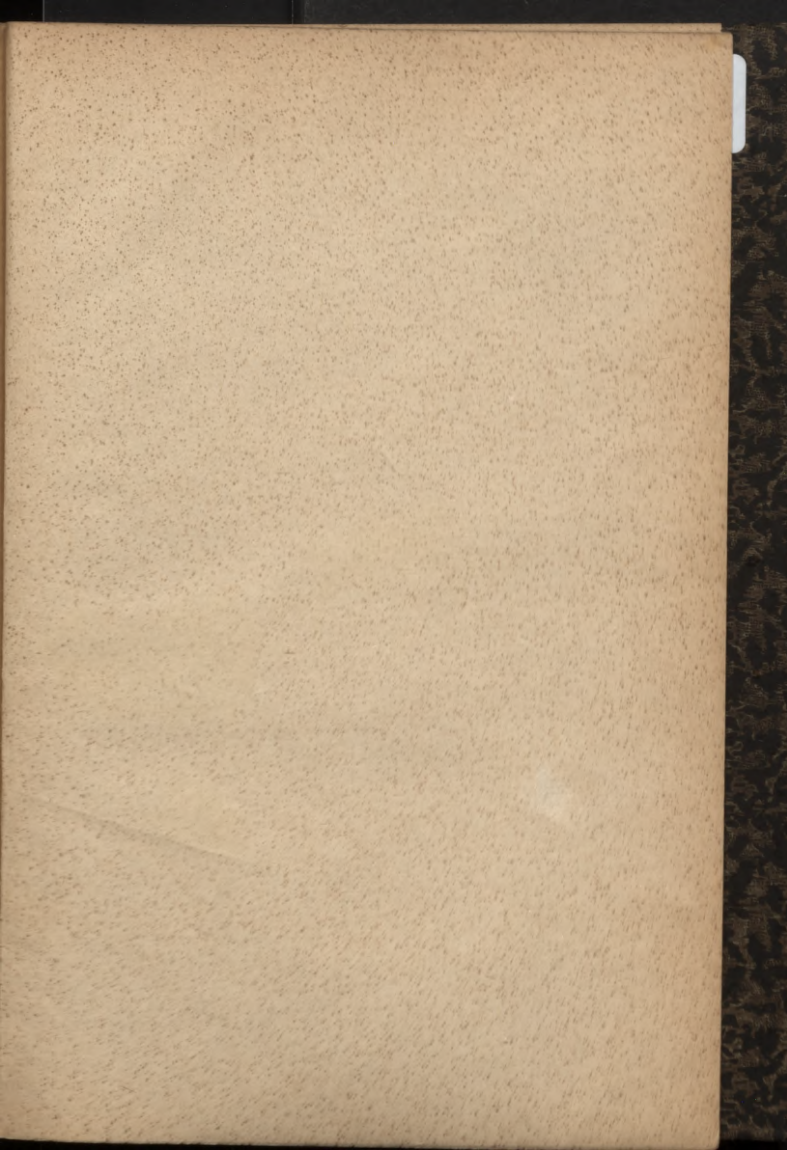
23. FEB. 1933

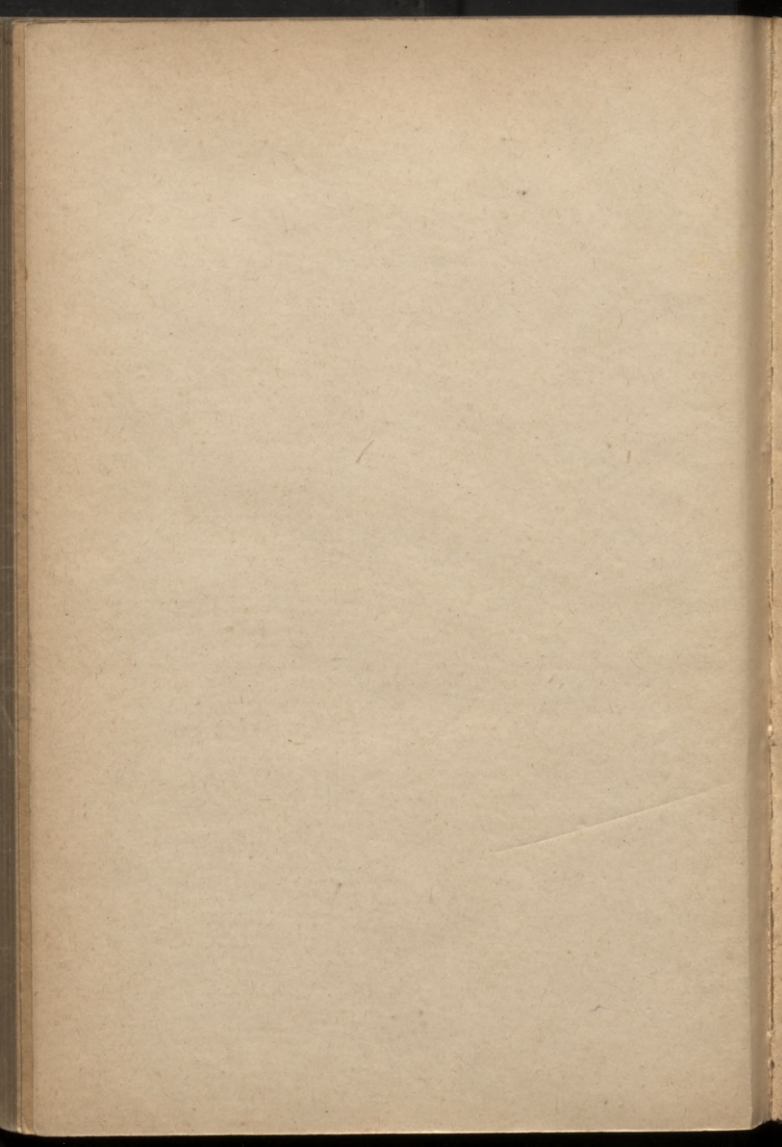
Cena Ls 2.50.

Šīs grāmatas pasūtīt tieši no mums, piesūtišanas izdevumi nav jāmaksā.

Izdevn. „PAŠPALĪDZĪBA” Daugavpili.

Pasta kastīte 175. :: Tekošs rēķins pastā 4473.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309100937